

Izeta Babačić

BOSANSKI JEZIK

ZA TREĆI RAZRED

DEVETOGODIŠNJEgosnovnogobrazovanja

BOSANSKI JEZIK

ZA TREĆI RAZRED

DEVETOGODIŠNJEG OSNOVNOG OBRAZOVANJA

Bosanski jezik za treći razred devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja

Izdavač: Ministarstvo za obrazovanje i nauku Republike Sjeverne Makedonije ul. „Sv. Ćiril и Методиј“ бр. 54 1000 Skoplje

Autor: Izeta Babačić

Recenzentska komisija: Ljudmil Spasov
Hilda Drpljanin
Enisa Ramičević

Lektor: Aida Kršo

Ilustracije: Kristina Jordanova

Urednik: Aida Zuković

Stručna redakcija: Aida Zuković

Grafičko i tehničko uređenje: Vesna Depinovska, Elena Stefanovska – ARS STUDIO

Mjesto i godina izdanja: Skoplje, 2023

Odlukom za odobrenje i upotrebu udžbenika iz predmeta Bosanski jezik za treći razred osnovnom devetogodišnjem obrazovanju br. 26-640/15 od 09.08.2023 godine donešenom od Nacionalne komisije za udžbenike

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

373.3.016:811.163.4(497.6)(075.2)

BABAČIĆ, Izeta

Bosanski jezik za treći razred devetogodišnjeg osnovnog obrazovanja
[Електронски извор] / [авторика Izeta Babačić ; илустрации Kristina Jordanova]. - Skoplje : Ministarstvo za obrazovanje i nauku Republike Sjeverne Makedonije, 2023

Начин на пристапување (URL):

https://www.e-ucebnici.mon.gov.mk/pdf/Bosanski_jazik_3.pdf. - Текст во PDF формат, содржи 195 стр., илустр. - Наслов преземен од еcranот. - Опис на изворот на ден 01.09.2023

ISBN 978-608-273-539-9

COBISS.MK-ID 61402373

Dragi učenici i učenice trećeg razreda,

Pred vama je udžbenik iz Bosanskog jezika za treći razred. Drago mi je da ćemo se ponovo družiti kroz sadržaje koji su pripremljeni za vas. Koristite ih kako biste pričali, razmišljali, pisali, igrali, maštali...

Udžbenik je nastavak onog što ste učili u drugom razredu. Iz sadržaja ovih cjelina naučit ćete da čitate i pišete štampana i pisana slova cirilice. Svaka aktivnost koju trebate uraditi, obilježena je simboličnom ikonom. Pažljivo čitajte uputstva i vjerujem da ćete lahko savladati sve date sadržaje.

Želja mi je da vam ovaj udžbenik omogući da postanete đaci–znalci–radoznalci!

Dobro došli u treći razred!

Autorica

SADRŽAJ

I ISLUŠANJE I GOVOR

SEPTEMBAR, Alija Hasagić Dubočanin
 KAKO JE TEBI IME, Ibrahim Kajan
 MOJA DOMOVINA, Ismet Bekrić
 PONOS, Mihail Janušev
 KAKO RASTE DOMOVINA,
 Olivera Nikolovska
 JESEN U RUKAMA NOSI REŠETO,
 Enisa Osmančević-Ćurić
 KOLO, Advan Hozić
 KOLO OKO SVIJETA, Paul Fort
 ŠKOLA, Omer Turković
 ŽELJA, Alija H. Dubočanin,
 KORIŠTENJE RJEČNIKA,
 Ali Karačam
 OČI MOJE MAJKE,
 Japanska uspavanka
 DJEĆIJE IGRE
 KAD JE VELIKI MOCART BIO MALI,
 Ana Gelhar
 IZGUBLJENO JUTRO,
 Darinka Januševa
 VOĆE
 PREPRIČAVANJE PRIČE, Ali Karačam
 ZNA ON UNAPRIJED, Gvido Tartalja
 PRIČANJE NA OSNOVU NIZE SLIKA
 PRIČANJE SA STANOVIŠTA LIČNOG
 UČEŠĆA
 GODIŠNJA DOBA, Fahreta Bajšin
 MAŠTA, Omer Turković

9	RASTANAK, Ahmet Hromadžić	42
	DRUG, Zoran M. Jovanović	45
10	DRUG DRUGU, Dragan Lukić	49
11	VRBA I TRN, Narodna basna	51
12	GOVOR/RAZGOVOR	53
12	ČUVAR, Ešref Berbić	56
	PLAMENA, Ahmet Hromadžić	58
14		
	II ČITANJE I PISANJE	61
16		
18	ABECEDA I AZBUKA	62
19	UČIM ĆIRILICU	64
20	Obrada slova: A a, E e, J j, O o	65
21	Obrada slova: M m, T t, K k	66
	Obrada slova: И и, С с, Ш ш	68
23	Obrada slova: Н н, Ў ј	70
	Obrada slova: Л л, В в, П п	72
25	Obrada slova: Б б, Р р, Д д	74
26	Obrada slova: З з, Ж ж	76
	Obrada slova: Ц ц, Ч ч, Ђ ђ	78
28	Obrada slova: Г г, Љ љ	80
	Obrada slova: Х х	82
30	Obrada slova: Џ џ, Ђ ђ	84
32	Obrada slova: Ф ф, Њ њ	86
34	Obrada slova: X x	
35		
37	ПИСАНА СЛОВА ЋИРИЛИЦЕ	88
	Обрада слова: А, Е, О, Ј, К	89
38	Обрада слова: И, Т, М	90
39	Обрада слова: Ў, В, С	91
41	Обрада слова: Ш, Л, Н	92
	Обрада слова: П, Б, Р	93
	Обрада слова: Д, З, Ж	94
	Обрада слова: Ц, Ђ, Ч	95
	Обрада слова: Г, Х, Љ, Њ	96
	Обрада слова: Ђ, Џ, Ф	97
	АЗБУКА	98
	NAZIVE ULICA I TRGOVA PIŠEMO	
	VELIKIM POČETNIM SLOVOM	99
	PISANJE NASLOVA KNJIGA	
	LISTOVA I ČASOPISA	102
	PISANJE IMENA USTANOVA	103
	DVIJE TAČKE (:) I ZAREZ (,) U	
	NABRAJANJU	105
	PRENOŠENJE RIJEČI U NOVI RED	107
	DA SE PODSJETIMO	108

BROJEVI - PISANJE BROJAVA	109	BAMBI, Feliks Salten	166
RED RIJEČI U REČENICI	111	STARO LIJINO LUKAVSTVO,	
IMENICE	113	Narodna basna	168
IMENICE KOJE OZNAČAVAJU IMENA BIĆA	115	CAREVO TREĆE UHO,	
IMENICE KOJE OZNAČAVAJU IMENA		Stanislav Femenić	169
PREDMETA	116		
VLASTITE I ZAJEDNIČKE IMENICE	117	PRODAVNICA NA KRAJU GRADA,	
GLAGOLI	119	Nada Zidar-Bogadi	171
GLAGOLSKO VRIJEME	121	ТИГАР ИЗА ЛИСИЦЕ, Кинеска прича	173
PRIDJEVI	123	SPASIMO ŠUME, Sulejman Ezber	175
IZGOVOR I PISANJE GLASOVNIH		ZANIMANJE NOVINAR	177
GRUPA JE I IJE	125	INTERVJU	178
GLAS I SLOVO H U IZGOVORU			
I PISANJU	126	IV MEDIJUMSKA PISMENOST I	
VRSTE REČENICA PO ZNAČENJU	127	MEDIJUMSKA KULTURA	180
UPITNE REČENICE	129		
UVIČNE REČENICE	130	MEDIJ + ILI MEDIJ –	181
VRSTE REČENICA PO OBLIKU	131	DA PROVJERIMO NAŠA ZNANJA	183
III KNJIŽEVNOST, IZRAŽAVANJE		МОЈ ПАМЕТНИ ТЕЛЕФОН	184
I STVARANJE		МОЈИ ЛИЧНИ ПОДАЦИ	187
TRI SUNCA, Ismet Bekrić	135	ZAŠTO DA ČUVAMO ЛИЧНЕ ПОДАТКЕ	188
ŠTO GOD KO KOME, SVE SEBI,		INTERNET ЗА HABER PET	189
Bosanska pripovjetka	136	НА INTERNETУ ТРАŽИМ	191
ŠEĆERNA PRIČA, Slavko Janevski		МЕДИЈСКЕ ПОРУКЕ	193
OBEĆANJE,	137	ПРОВЈЕРИМО ШТА СМО НАУЧИЛИ	195
Stara romska narodna priča	139		
GOVOR PROLJEĆA, Ismet Bekrić			
ZIMA SE RAZBOLJELA, Grigor Vitez	142		
KAKO JE PROCVJETALA PRVA VISIBABA,	144		
Šimo Ešić	145		
ĆUP SA ZLATOM, Jermenska narodna	147		
bajka			
LASTAVICE, Azra Mulalić	149		
ZLATNA KANTICA, Oton Župančić	151		
MİŞ VITEZ, Ahmet Hromadžić	153		
LJETO, Selma Kopić	155		
ASJA, Fikreta Kenović-Salihović	157		
DUGA, Šimo Ešić	158		
NASRUDIN – HODŽA I NJEGOVA KRAVA,	159		
Narodna priča			
LISICA I JARAC, Narodna basna	160		
BIK I ZEC, Narodna basna	161		
DIJETE I LASTA, Pijero Bargelini	162		
BOJICE, Oldržih Sirovatka	163		
	165		

RJEČNIK

ČITAMO

PIŠEMO

RAZGOVARAMO
PRIČAONICA

ZADATAK

DOMAĆI
ZADATAK

SLUŠANJE I GOVOR

SEPTEMBAR

Septembar voli kada djeca počnu nešto veliko i lijepo. A i djeca vole to isto: Započinjati nešto novo. Novu igru. Novi razred. Novo drugarstvo.

U septembru je sve rujno. To zna svaka breza, bagrem, vrba, bukva, zna čak i glog. Zato, zovu ga i rujan.

Septembar je veliki šetač. Pogledajte niz aleju kestenova, platana, niz drvorede lipa i bagrema, uđite dublje u šume i voćnjake i vidjeti ćete ga kako neumorno šeta. I sve čega se dotakne postane – rujno.

A kada školsko zvono najavi početak prvog septembarskog časa, i septembar se umiri u krošnji velikog oraha.

Vide ga djeca koja sjede pored prozora. Miran je. Samo ponekad krupnim i zrelim orahom daruje nekog skrivenog u bujnoj travi.

Alija Hasagić Dubočanin

RJEČNIK

aleja – staza ukrašena drvećem

platan – vrsta drveta

KAKO JE TEBI IME

Svaka stvar ima ime.
Svako vidljivo biće ima ime.
Svako nevidljivo biće ima ime.
Svaki grad ima ime.
Svaka država ima ime.
Svaka riječ ima ime koje je upravo rekla.
Ono što nema imena, to ne postoji.
Postojat će tek kad dobije ime.

Ibrahim Kajan

RAZGOVOR

- Kako je naslov pjesme?
- Ko sve ima ime u ovoj pjesmi?
- Kako je tvoje ime?
- Da li postoji ono što nema ime?
- Pročitaj ime autora ove pjesme.

ZADATAK

Zapiši svoje ime i prezime na liniji.

MOJA DOMOVINA

I ovaj mrak,
i krhka grana,
i jablan prav,
i ptica rana,
ovaj kamičak
u džepu mora,
prvi različak
na stablu kora,
i ova knjiga
kraj uzglavlja,
i prva briga što se javlja,
suza što se stisne
u dječijem oku,
travka što kisne,
i jelen u skoku,
pahulja koja
dovjetri s planina,
sve je to MOJA
DOMOVINA.

Ismet Bekrić

PONOS

Svaki kamen, drvo, grm,
polje, potok, rijeku,
goru, šumu, kanjon strm,
njivu, travu mehku,
grad i selo, zavičaj
u srcu svom nosim,
jer u njima vidim raj
kojim se ponosim.

Mihail Janušev

RJEČNIK

- krhak** – lomljiv, nježan
jablan – listopadno drvo
kamičak – mali kamen
uzglavlje – ono što se stavlja pod
glavu, jastuk (kad se leži)

RAZGOVOR

- O čemu govori pjesma?
- Koje osjećaje budi ova pjesma kod tebe:
  - radosno,
  - začuđeno,
  - ponosno.
- Šta je za pjesnika njegova domovina?
- Šta bi još dodali ovoj pjesmi u opisu svog kraja?

ZADATAK

Dopuni započeto.

PONOS

DOMOVINA

LJUBAV

KAKO RASTE DOMOVINA

Kada smo sasvim mali, naša domovina je manja i od nas samih. Ona je onda crvena trešnja na grudima mame. Toči nam u grlo bijeli sok i kaže: „Rastite, rastite! Sa vama ču i ja da porastem!“

A onda, ona počinje da se mijesha. Postaje naša kolijevka, pa mehki jastučić, pa naša soba, pa veliki ćilim, visoki plafon, pa široka bijela vrata, koja se otvaraju i zatvaraju... I iza kojih počinje da se provlači i izdužuje naša domovina.

Što ona tamo traži? Zašto ne ostane sa nama? Zašto postaje sve veća? Zašto joj je tjeskobno, dosadno? Zašto mora napolje? Kako da je stignemo kad bježi?

Mama nam pruža ruke: „Hajde, hajde, zajedno ćemo je stići!“

Po-la-zi-mo!

Pruži ruke – a ona se izvlači. Korakni – a domovina bježi. Ona naprijed, mi za njom. Tako smo prohodali. Mi i naša domovina. Već je izašla na ulicu. Dobro, evo i nas za njom. Jaoj, kolika je! Pa ona je sada – cijela naša ulica!

Zatim je kraj grada, pa podje, žito, voćnjaci, baštne, stari vinogradi, kolibe i dronjava strašila. Čini nam se izgubićemo domovinu u ovolikom prostranstvu.

- Ej, domovino, gdje si? Zašto rasteš toliko brzo?

- Zato što i vi rastete!

Pojurimo dalje za njom i nađemo je u nekom drugom gradu. Taj grad je također naša domovina. Za njim otkrijemo jedno selo, pa još jedno selo, pa još ... Vidimo novo polje, nove planine, novu rijeku. I sve je to naša domovina.

Naša domovina raste, sve je veća... Kako da je stignemo? Kako da je obuhvatimo s kraja na kraj, kad nam ona uvijek izmakne? Što smo mi veći i ona je sve veća. Šta smo mi brži, njene granice su sve dalje. Stanemo malo da se odmorimo. A srce nam lupa, lupa, kao da govori. I odjednom shvatimo da je ona i tu, duboko u nama samima, i da će uvijek biti sa nama, gdje god mi bili i ma koliko bili.

Olivera Nikolovska

RAZGOVOR

- Šta je domovina?
- Domovina raste s djecom. Kako to?
- Zašto svi ljudi vole svoju domovinu?
- Kojeg datuma je rođendan tvoje domovine?

ZADATAK

Napiši čestitku kojom ćeš čestitati praznik domovine svom drugu ili drugarici.

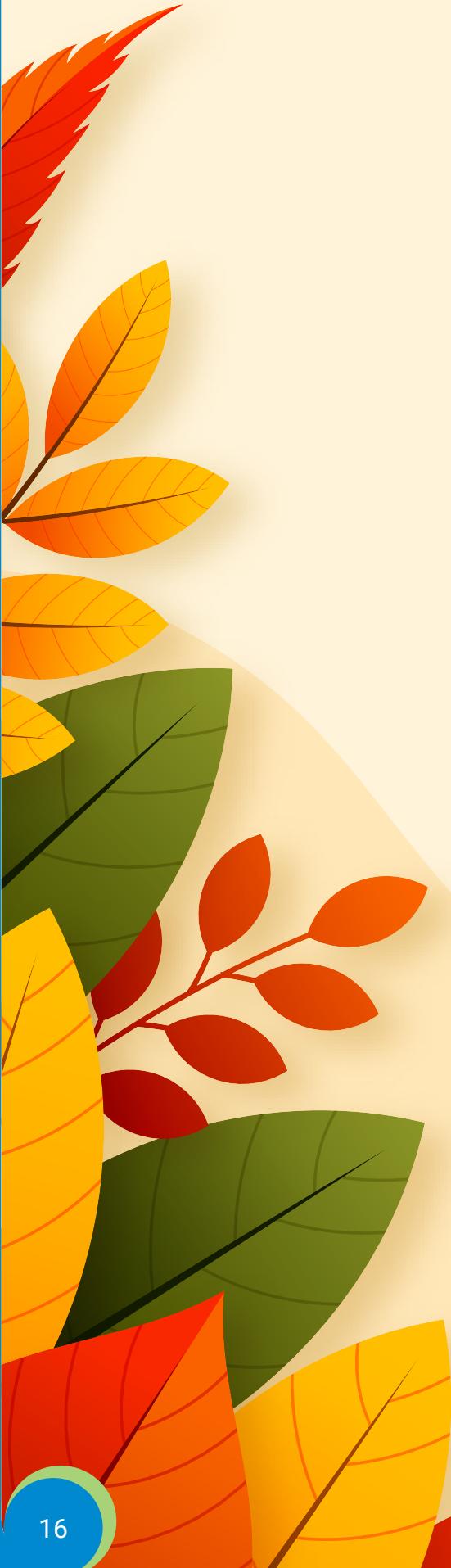
Skoplje

JESEN U RUKAMA NOSI REŠETO

U zlatnim rukama
nosi rešeto,
pa sije ljeto
pa sije ljeto.

Prolaze rumene
radosti vrele,
jabuke zrele,
jabuke zrele.

Prolazi vreva
ljetnih dana,
u žagoru oraha
otkotrljana.

Jesen u rukama
nosi rešeto,
pa sije ljeto,
pa sije ljeto.

Prođe i sunčeva
glava žuta,
sakri se u tikvu
pokraj puta.

Prođoše mekinje
zlatnih dana,
padoše s grana,
padoše s grana.

Jesen u rukama
nosi rešeto
pa sije ljeto,
pa sije ljeto.
Prazno rešeto
pa kaplje sjeta,
jedini kusur
ljeta.

Enisa Osmančević-Ćurić

RAZGOVARAMO

- Šta jesen nosi u rukama?
- Koji jesenji plodovi se spominju u pjesmi?
- Koje je tvoje omiljeno jesenje voće?
- Kojim bojama ćeš opisati jesen?
- Da li je i tebi žao kada odlazi ljeto i dolazi jesen?
- Zbog čega?

ZADATAK

Pronađi riječi iz pjesme i oboji riječi koja čine naslov pjesme.

L	V	B	U	E	G	R	O	Z	G
A	F	T	H	K	N	L	R	C	R
S	B	L	I	U	T	R	A	D	A
T	V	Ć	A	B	T	T	H	T	N
A	T	C	R	A	N	P	K	B	A
V	I	Z	E	J	E	S	E	N	A
I	K	I	Š	E	E	C	N	U	S
C	V	D	E	D	O	T	K	K	P
A	A	E	T	I	S	M	A	O	L
LJ	E	T	O	U	N	S	C	R	K

DOMAĆI ZADATAK

Na osnovu doživljaja ove pjesme napiši sastav: Jesen u mom kraju

KOLO

Zakačimo otkačene,
ohrabrimo uplašene
pomirimo zavađene
poljubimo zaljubljene!

Napišimo sve zadaće.
opišimo sve nedaće,

držimo se svoje braće!
Kad je gorko - zasladimo,

produžimo što je kraće,
kad je vruće - ohladimo,
kad nemamo - izgradimo!
kad je malo - zaradimo,

Advan Hozić

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Ko sve treba biti u kolu?
- Šta ćemo opisati u zadatku?
- Koga se trebamo držati?

Odgovori na pitanja prema primjeru:

Kad je gorko - zasladimo;

Kad je kraće - _____;

Kad je vruće - _____;

Kada nemamo - _____;

Kada je malo - _____.

ZADATAK

Ispod emotikona za: tugu, ljutnju, strah, napišite šta je potrebno da bi ovi osjećaji nestali.

KOLO OKO SVIJETA

Kad bi sve djevojke svijeta pružile jedna drugoj ruku, mogle bi sastaviti kolo oko mora.

Kad bi svi momci svijeta bili mornari, mogli bi svojim lađama napraviti divan most preko valova.

Da, moglo bi se sastaviti kolo oko svijeta kad bi svi ljudi htjeli pružiti ruke jedni drugima.

Paul Fort

ZADATAK

Koliko će biti kolo kada se pruže ruke svih djevojaka svijeta?

A kakvo će biti kolo svih momaka mornara?

Šta trebaju ljudi uraditi kako bi sastavili kolo oko svijeta?

Zašto ljudi trebaju pružati ruke jedno drugom?

SKOLA

Ima jedna kuća znanja,
U kojoj se uči, sanja:
Ko će biti pisac, ljekar,
A ko bankar, apotekar,
Ko će biti pilot – lovac,
A ko hrabri moreplovac,
Ko će biti slikar, vajar,
A ko rudar il' novinar.
Profa, uča – biće deset,
Inžinjera biće pet.

Omer Turković

ZANIMANJA

PISAC, BANKAR, APOTEKAR,
PILOT, LOVAC, MOREPLOVAC,
SLIKAR, VAJAR, RUDAR, NOVINAR,
PROFESOR, INŽINJER.

RADIONICA/PRIČAONICA

- Zašto se škola zove kuća znanja?
- Šta želiš postati kada porasteš?
- Kako će ti škola u tome pomoći?
- Pitaj svoje drugove i drugarice koje su zanimanje izabrali.

ZADATAK

Radite u grupama. Svaka grupa dobija list sa napisanim nazivom zanimanja koja ste izabrali u razredu. Za svako zanimanje napišite riječi kojih se prvo sjetite. Onda svaka grupa koristeći te riječi opisuje to zanimanje.

ŽELJA

U njedrima svako jutro
da ti se probudi sunce.

Buket smijeha da ubereš
sa lica djevojčica.

Da negdje iskopaš nešto
veliko, da to svima daš.

Veliku rijeku da preplivaš
na onu stranu i nazad.

I ružna riječ da te –
ne udari nikad!

Alija H. Dubočanin

RJEČNIK

njedra – prsa, grudi

buket – kitica cvijeća, kitica, stručak

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Kome se pjesnik obraća?
- Koja je njegova prva želja?
- Pročitaj njegovu drugu želju.
- Objasni kako će napraviti buket od osmijeha!
- Zašto pjesnik kaže da trebaš dati svima ono što iskopaš.
- Ko može preplivati veliku rijeku?
- Mogu li rijeći udariti?
- Ako je tvoj odgovor potvrđan, objasni ga!
- Koliko želja ima pjesnik?
- Reci i ti svoju želju!

PODSJETIMO SE!

Nauči pjesmu napamet!

Naslikaj strofu koja ti se najviše svidjela.

Bit će to lijepa slika za tvoju učionicu.

Pjesma je književno djelo. Pisana je u stihovima.

Stih je svaki redak u pjesmi.

Stihovi se slažu u **strofe**.

Precrtaj kvadrate u svesku. Upiši u prazne kvadrate svoje želje. Želim da ti se bar jedna ispuni!

KORIŠTENJE RJEČNIKA

Tarik je s ukućanima gledao film. Dijete na filmu nije slušalo savjete roditelja te se uspelo na visoki zid. Nedugo zatim se spotaklo i palo te iščašilo koljeno. Gospođa Hatidža prokomentarisala scenu riječima: „Vredniji je jedan belaj nego hiljadu savjeta.“

„Mama, šta znači belaj?“, Tarik će znatiželjno. Gospođa Hatidža se nasmija:

„Sine, mislim da bi bilo bolje da u rječniku potražiš značenje ove riječi“, reče i doda:

„Rječnik je na vrhu police s knjigama.“ Tarik dohvati rječnik i uzbudeno poče potragu za značenjem ove nepoznate riječi. Tražio je i tražio, ali uzalud...

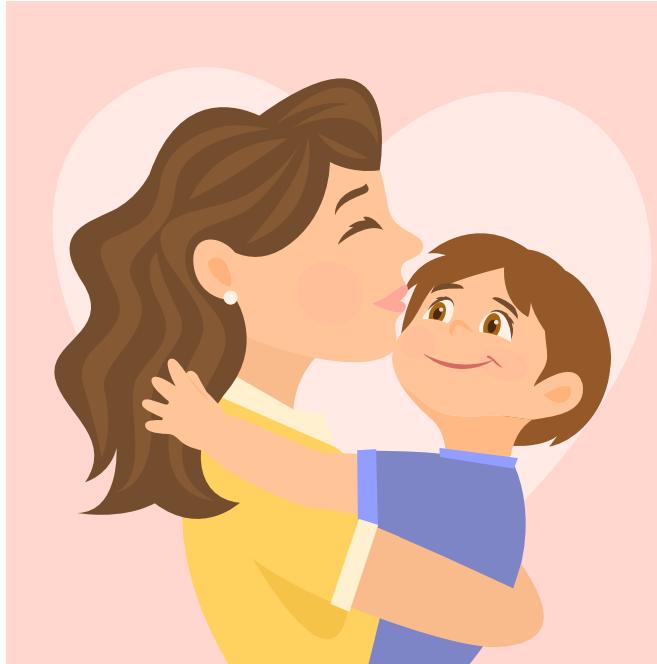
Naposlijetku dođe do oca i zatraži pomoć. Stranice rječnika već su bile pogužvane.

Vidjevši ga, gospodin Hasan se nasmiješi i obrati se sinu:

„Sine moj, izgleda da se ne znaš služiti rječnikom“, reče i nastavi:

„Kako bi pronašao riječ moraš se koristiti redoslijedom abecede po kojem su poredane sve riječi u rječniku. Naravno, moraš pripaziti da ne gužvaš stranice.“

Gospodin Hasan s lahkocicom pronađe značenje riječi belaj te malenom Tariku u tančine objasni korištenje rječnika na dodatnim primjerima.

Ali Karačam

(preveo Imran Bećar)

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Ko je glavni lik u ovoj priči?
- Šta je Tarik radio sa svojim ukućanima?
- Koju riječ nije razumeo?
- Kako mu je mama pomogla?
- Da li je Tarik znao da koristi rječnik?
- Ko mu je pomogao?
- Zašto je Tarik koristio rječnik?
- Šta ćete vi uraditi kada ne razumijete neku riječ?

UČIMO NEŠTO NOVO

Djeca trebaju rječnike baš poput odraslih – možda čak i više. Dok uče jezik i izlažu se novim riječima, mora imati pouzdani izvor koji može predstaviti značenje novih riječi na način koji je prikladan za njihovu dob.

Da li znaš da koristiš rječnik?

Rječnici nam pomažu da pronađemo značenje riječi koje ne razumijemo. Da bismo se znali služiti rječnikom, moramo znati abecedu ako je rječnik štampan latinicom i azbuku ako je štampan cirilicom.

ć

ABECEDNI RED

čačkalica

čačkati

čaditi

čador

čadorbez

čadardžija

ч

АЗБУЧНИ РЕД

чагаљ

чадити

чадор

чадорић

чадорје

чадорџија

ZADATAK

S početka školske godine potrudi se i napravi svoj rječnik nepoznatih riječi i termina. Bilježi sve šta čuješ u svom okruženju i pitaj, zapazi abecedni redoslijed.

OČI MOJE MAJKE

Na jezera dva iz bajke,
liče oči moje majke.

Naokolo stabla vita
a sred vode, mirne, sjajne
dva otoka, dvije tajne.

Što ne mogu jednom samo
da potjeram čun onamo..?

Kakva ptica šesto pera
pjeva tamo sred jezera.

Da l' ribica zlatna tone
na dnu tihe vode one..?

Na jezera dva iz bajke
liče oči moje majke.

Japanska uspavanka

RAZGOVARAMO/ PRICAONICA

1. O čemu govori ova pjesma?
2. Sa čime je uporedio majčine oči?
3. Zašto ta jezera pripadaju bajci, a ne stvarnosti?
4. Koja je sličnost između majčinih očiju i jezera?
5. Šta predstavljaju stabla vita, a šta dva ostrva u jezerskoj vodi?
6. Kako zamišljaš sliku datu u četvrtoj strofi?
7. Kako izražavaš ljubav prema majci?
8. Da li se jedino davanjem poklona pokazuje ljubav prema majci?
9. Na koji još način se može izraziti ljubav prema majci?

LJUBAV PREMA MAJCI JE BESKRAJNA!

ZADATAK

1. Nastavite započete rečenice.

Moja mama je...

Njene ruke su...

Oči moje majke su...

2. Naučite pjesmu napamet.

DJEČIJE IGRE

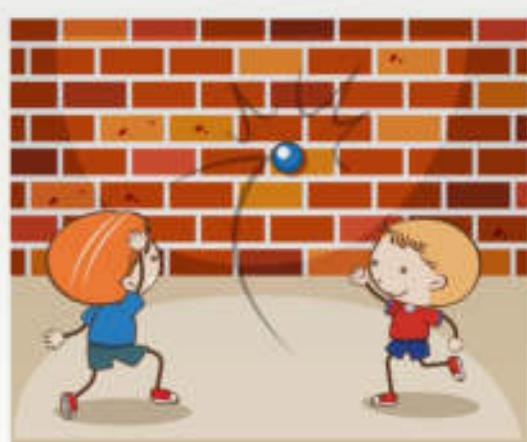
RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Kojih igara se igraju djeca na slikama?
- Opiši pravila tih igara.
- Koje igre još igraš sa drugarima?
- Koja je tvoja najdraža igra? Objasni zbog čega.
- Koja je tvoja omiljena društvena igra?
- Ispričaj pravila po kojima se ona igra.

ZADATAK

Podijelite se u grupe. Svaka grupa će dobiti zadatak da napiše pravila jedne igre. Za primjer vam mogu poslužiti igre koje igrate na časovima fizičkog obrazovanja. („Neka bije, bije”, „Dan - noć”, „Narodna lopta“ ili igre koje već igrate i znate.

KAD JE VELIKI MOCART BIO MALI

Majka je gurala svog malog nestaška iz kuhinje:

- Wolfgang, idi da se igraš!

Mali Mocart se provuće ispod njene ruke ponovo unutra:

- Pa ja se igram! Čuj!

I on zgrabi dva bakarna poklopca i stade udarati jedan od drugi.

Najprije sasvim oprezno i jedva čujno „Bam, bim!“

Mama se smijala. A Wolfgang nastavi da zvoni i kucaka. Čašama, tanjirima i tacnama.

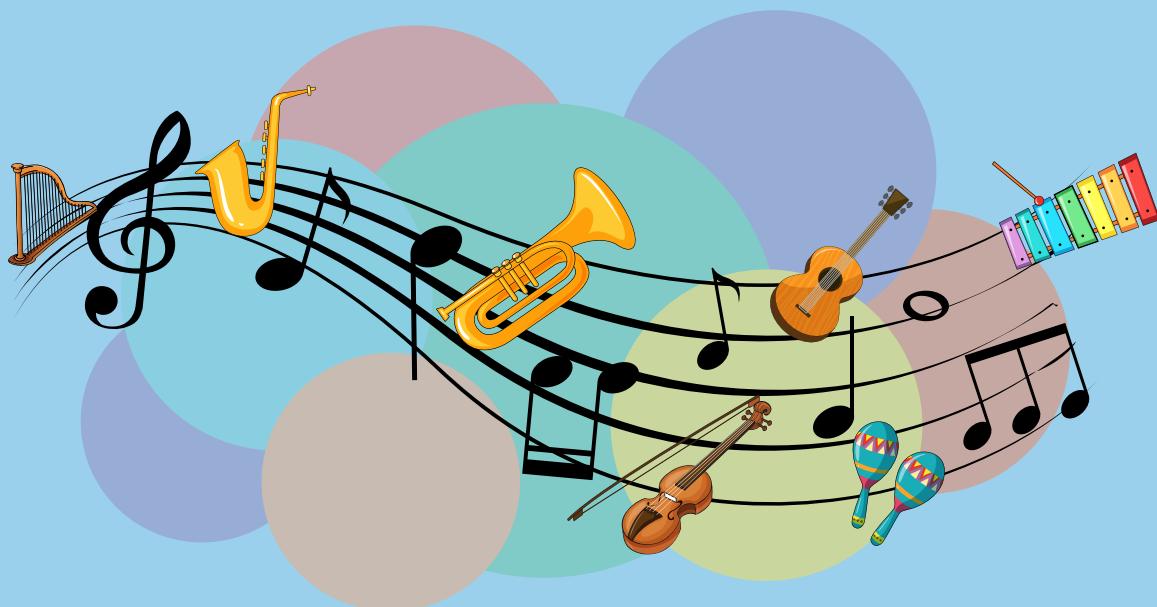
„Bum,bam, bim“..., lupkao je Wolfgang „Bam, bim!“

Sljedećeg dana štapićima po rešetki od kovanog gvožđa na kapiji.

„Bam, bim... bam, bim...“ drndao je Wolfgang kod kuće na klaviru od crvenkastog, sjajnog drveta. I tada tata Mocart odluči da i svog sinčića nauči da svira na klaviru. Tada je Wolfgang imao tri godine. Bilo je to prije više od dvjesto godina.

Ana Gelhar

(prevod sa srpskog na bosanski jezik Aida Zuković

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

Ko je glavni lik u ovoj prići?

Čime se sve igrao mali Mocart?

Zašto je on volio da se igra ovako?

Šta je na kraju odlučio Mocartov tata?

Koliko godina je tada imao mali Mocart?
Kada se ovo dešavalo?
Da li ste slušali muziku koju je stvarao Mocart?
Poslušajte njegovu muziku na ovom linku: <https://www.youtube.com/watch?v=4-msFef7v1k>

ZADATAK

Znate li da imitirate? Pokušajte. Odigrajte pred odjeljenjem tekst po ulogama. Pokaži pantomimom (pokretima ruku i tijela i izrazima lica) svojim drugarima kako sviraš različite muzičke instrumente.
Ko prvi pogodi o čemu je riječ, on je sljedeći pantomimičar!
Istražite na internetu o životu i radu poznatog muzičara Volfanga Amadeusa Mocarta.
Koje muzičke instrumente ste imali priliku vidjeti?
Kako one izgledaju opišite ?

IZGUBLJENO JUTRO

Osam sati uveče.

– Lezi, mala Leno! Sutra će ti biti teško da ustaneš.

– Neću! Gledam televiziju.

Devet sati uveče:

– Lezi, mala Leno! Sutra će ti biti teško da ustaneš.

Lenine oči muče se da ostanu otvorene.

– Neću. Ja nisam mala već velika.

Slike na televizoru su mutne u Leninim očima. Ona ih ne razaznaje.

Kasno noću one se stapaju u mraku i Lena više ništa ne vidi...

Šest časova ujutru:

– Kukuriku-u-u! Dan se rađa! Vrijeme je za ustajanje-e-e-e! Oglašava se raznobudni pjevac.

Crvena kosa sunca proviruje iza brda i zlatom prelijeva nebo:

– Dobro jutro!

„Lijepo jutro“ – pomišlja svako i počinje dan nekim poslom.

Lena o tome ništa ne zna. Spava kao da je ponoć.

– Cvr-cvr-cvr – kroz prozor pozdravlja Lenu ptica pjevačica.

– Rumeno, zlatno jutro! Ustani, Leno, da vidiš!

– M-m-m – mrmlja Lena u polusnu i okreće se na drugu stranu.

Sunce se diže ka nebu dva koraka iznad brda.

Lena je ovo jutro izgubila zauvijek. Ostala je siromašnija za jedno lijepo, rosno jutro.

Darinka Januševa

RJEČNIK

razaznaje – prepoznaće

ZADATAK

Opišite djevojčicu i navedite njene osobine!

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Zašto ovaj tekst ima naslov Izgubljeno jutro?
- Ko je glavna ličnost u tekstu?
- Kako shvataš misao „Lena je ostala siromašnija za jedno lijepo, rosno jutro“?
- U koliko sati ti ideš u krevet ?
- Kada se budiš?
- Šta te čeka na stolu ujutru, da li spremаш sam ili uz pomoć mame?
- Kada si preskočio/preskočila doručak, ispričaj nam!

VOĆE

Tarik je bio u školskom prevozu. Njegov prijatelj Samed je u rukama držao ogromnu breskvu. Samed se ponudio da podijeli breskvu sa svojim prijateljima, međutim niko nije želio. Samed poče sam jesti breskvu. Bila je tako sočna i velika. Kako je Samed zagrizaо tako su sokovi provreli iz nje. Umazala se Samedova odjećа, sjedište autobusa... Svuda se nalazio taj slatki saft breskve. Zatim je sve postalo tako ljepljivo. Kad ovu situaciju primijeti gospodin Zekerija, odluci se upozoriti sve učenike koji koriste školski prevoz:

„Dragi moji prijatelji, morate uvijek paziti kad jedete hranu, posebno voće koje sadrži dosta soka u sebi. Hrana se jede na tanjiru, a ako već nemate tanjur, onda se poslužite maramicom.“

VOĆNA SALATA

Recept za dvije osobe

Za ovu salatu potrebno je:

1. Uzmi jednu veću činiju. Uz pomoć odrasle osobe isijeci banane na kolutiće.

2. Operi jabuke. Zajedno sa odrasloom osobom oljušti jabuke i isijeci ih na komadiće.

3. Neka ti ta osoba pomogne da oljuštiš narandžu i razdvojiš je na komadiće.

4. Preko komadića voća pospi suho grožđe.

5. Sve malo promiješaj.

6. Salatu posluži u širokim čašama. Ne zaboravi kašičice!

DA LI TI SE SALATA DOPALA?

ZAOKRUŽI ODGOVOR.

DA

NE

ONAKO

PREPRIČAVANJE PRIČE

Tarik je bio jako uzbudjen kao i ostali učenici u njegovom razredu. Razlog je što će od danas svaki učenik prepričavati po jednu priču koju je pripremio. Prva iz razreda koja će prepričavati svoju priču bila je Suada. Suada izađe pred tablu. Tihim glasom i mirnim tonom Suada pažljivo bira riječi prepriča svoju priču. Cijeli razred je aplaudirao. Gospođa Meliha obrati im se: „Suada, želim ti prije svega čestitati. Ti si prva koja je izlagala domaću zadaću na ovakav način. Obično najveću tremu imaju oni koji prvi nastupaju, ali se kod tebe ta trema nije primijetila. Svidio mi se tvoj način izlaganja. Ako ćemo suditi po aplauzu jasno je da su i prijatelji također uživali“, reče učiteljica te se zahvali učenici na uspješno obavljenoj zadaći. Potom se učiteljica okrene razredu.

„Prijatelji, želim vas upozoriti da obratite pažnju na jedno pravilo. Svaka priča mora imati svoj uvod, zaplet i vrhunac te kraj radnje. Prilikom izlaganja obratite pažnju da se redoslijed ovih dijelova priče ne izmiješa, u protivnom niko neće moći razumjeti vašu priču.“

Učenici su, kao i obično, pažljivo slušali savjete svoje učiteljice. Bez njenih savjeta neće moći uspješno prepričati svoje priče, a to im je u ovom trenutku bio jedini cilj.

Ali Karačam

(preveo Imran Bećar)

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Zašto je Tarik bio uzbudjen?
- Ko je prvi čitao tekst u razredu?
- Zašto su učenici aplaudirali kada je Suada završila čitanje?
- Šta je učiteljica savjetovala učenicima?
- Da li su učenici prihvatali njene savjete?
- Zbog čega?

ZADATAK

Zapamtite pravilo koje je učiteljica kazala i primijenite poslije čitanja ovog teksta.

ZNA ON UNAPRIJED

(Pozornica je samo djelimično otvorena, pa se vidi samo srednji dio scene, koji prikazuje jedan kraj učionice. Vide se učitelj i Mišo, a iza njih tabla. Može se čuti žamor, kašljanje i smijeh drugih đaka koji se ne vide.)

UČITELJ: Dakle, Mišo, kaži lijepo zašto si opet zakasnio? Kaži glasno da te cito razred čuje...

MIŠA: Oprostite, pokidala mi se pertla na cipeli, pa sam tražio drugu i nisam je našao... pa sam tu pokidanu morao vezati u čvor... Evo, vidite. (Zakorači lijevom nogom da pokaže.)

UČITELJ: Vidim, vidim, ali i jučer si zakasnio.

MIŠA: Jesam. Oprostite... to je bilo zato što sam se zadržao kod pekara. Sve nas je zadržao neki čiča koji je vazdan prevrtao po džepovima da nađe novac... a za to vrijeme otegao priču kako je hljeb prije sedamdeset godina bio mnogo bolje pečen nego danas. „E, to su bili pekari!“ Tako je pričao.

UČITELJ: Lijepo, ali i prekjuče si zakasnio, Sjećaš li se?

MIŠA: Sjećam se vrlo dobro. Kako se ne bih sjećao! Još me peče jezik koliko sam se opekao. Donijeli mi za doručak bijelu kafu tako vrelu da smo je morali pretakati iz jedne šolje u drugu... i sve tako...

UČITELJ: Sjećam se, sjećam se i ja. Pričao si nam. Tako ti je u tome prošlo pet minuta. Dobro, Mišo, to je bilo prekjuče, u srijedu, ali ti si zakasnio i u utorak. Sjećaš li se?

MIŠA: Kako da ne! U utorak smo hvatali miša po sobi, niko nije smio otvoriti vrata. Tako nam je tata naredio, da miš ne bi pobjegao...

UČITELJ: Da, da, sjećam se. Zato nisi smio izaći dok se ne završi sav taj džumbus... A u ponedjeljak? Ako se ne varam, ti si i u ponedjeljak zakasnio?

MIŠA: Da, da! U ponedjeljak mi je bio rođendan, pa dok su se svi izređali da mi čestitaju...

UČITELJ: Znam, znam, i mi smo ti ovde čestitali.

MIŠA: Jeste.

UČITELJ: Pa lijepo, sad znamo zašto si sve od ponedjeljka kasnio u školu. Kad bi nam još znao reći zašto ćeš sutra, u subotu, zakasniti, imali bismo ispunjenu cijelu nedjelju i ti bi zaslužio peticu iz – kašnjenja.

MIŠA: Peticu?

UČITELJ: Da, peticu. Ali, naravno, ti ne znaš unaprijed da ćeš zakasniti... Ne možeš znati danas za sutra.

MIŠA: Znam, znam i za sutra!

UČITELJ: Kako to? Otkud možeš znati unaprijed?

MIŠA: Znam. Ujutru, baš pred početak škole, treba da nam stigne tetka iz Niša...

UČITELJ: Tetka? Pa šta onda

MIŠA: Pa onda... znate... nisam se vidio s njom tri godine... Uvrijedit će se ako odem iz kuće čim dođe... Treba da posjedim s njom bar pet minuta...

(zavjesa)

Gvido Tartalja

(prevod sa srpskog na bosanski jezik Aida Zuković)

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Ko su junaci ovog teksta?
- Šta je najsmješnije u ovom tekstu?
- Kako se Miša „uhvatio“ u „zamku“ koju mu je postavio učitelj?
- Kako to Miša unaprijed zna da će kasniti?
- Šta znači poslovica: „U laži su kratke noge“?
- Kako se ta poslovica može povezati sa ovim tekstom?
- Šta nam ovaj tekst poručuje?

ZADATAK

Učitelj je strpljivo pitao i slušao đaka. Mudro ga je vodio kroz razgovor, navodeći ga da se prvo sjeti svega čime je opravdavao kašnjenje na čas.

Lukavom izjavom da će mu dati peticu iz kašnjenja, izvukao je Mišino priznanje...

Na osnovu tog Mišinog priznanja možemo da zaključimo kakav je on đak bio...

Vesele je prirode, ali je i neodgovoran, nemaran i lijen. Snalažljiv je i uporan u nastojanju da ne prizna krivicu i u želji da se opravda.

Napišite osobine likova iz ovog teksta! Dodaj sam još neke...

Dakle, postoje OPRAVDANI i NEOPRAVDANI razlozi za kašnjenje.

Neki odrasli ljudi stalno kasne i uvijek pronalaze razloge za to.

Formiranje te navike i stila ponašanja počinje još u detinjstvu.

Razmisli, ima li kašnjenje veze sa odlaganjem obaveza – kad kažeš sebi: „Kasnije ću to da uradim“?

PRIČANJE NA OSNOVU NIZE SLIKA

Na osnovu sličica, opiši jedan dan ove djevojčice.

PRIČANJE SA STANOVIŠTA LIČNOG UČEŠĆA

Ponovo pogledaj slike sa prethodne strane. Prepiši započete rečenice.

Svakog jutra ustajem u...

Prvo...

Zatim se...

Za doručak volim da...

Poslije idem u...

Spremam ranac i krećem u...

U školu...

Kada se vratim iz škole...

Na kraju dana, slako...

Bravo! Ovo je tvoja priča za dnevne aktivnosti. Pročitaj je.

GODIŠNJA DOBA

Snijeg se polako topi,
dani su topli,
laste dolijeću,
cvjeta cvijeće –
tad je PROLJEĆE.
Suncce sija jako,
na more ide svako,
rasputst je, eto –
to je LJETO.

Magla se spušta
iznad grada,
lišće žuti,
kiša često pada –
JESEN je tada.

Snijeg stalno pada,
hladno je tada,
djeca se sankaju –
ZIMA vlada.

Fahreta Bajšin

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Kako se zove ova pjesma?
- O čemu se govori u ovoj pjesmi?
- Šta se dešava u proljeće?
- U koje godišnje doba dolazi raspust?
- Kada žuti lišće?
- U koje godišnje doba se djeca sankaju?
- Koje je tvoje omiljeno godišnje doba?
- Zašto?

ZADATAK

Nacrtaj tvoje omiljeno godišnje doba.

ZIMA U MOM ZAVIČAJU

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Šta vidiš na ovoj slici?
- Šta rade djeca?
- Čemu se raduju?
- Ko im je donio jelku?
- Šta će oni raditi sa jelkom?
- Koje sve životinje vidiš na slici?
- Kakva su drveća i planine na slici?
- Posmatraj sliku i opiši zimu u svom zavičaju.

MAŠTA

Mašta je lijepo nešto,
u snu se ispreda vješto.

U mašti nema granica –
blizu je i zvijezda Danica.

U mašti je sve moguće,
šećerna se duga suče.

Na sjeveru, mjesto leda,
svud' su brda sladoleda.

U mašti se sve uvaži,
Samo sanjaj, samo traži.

Omer Turković

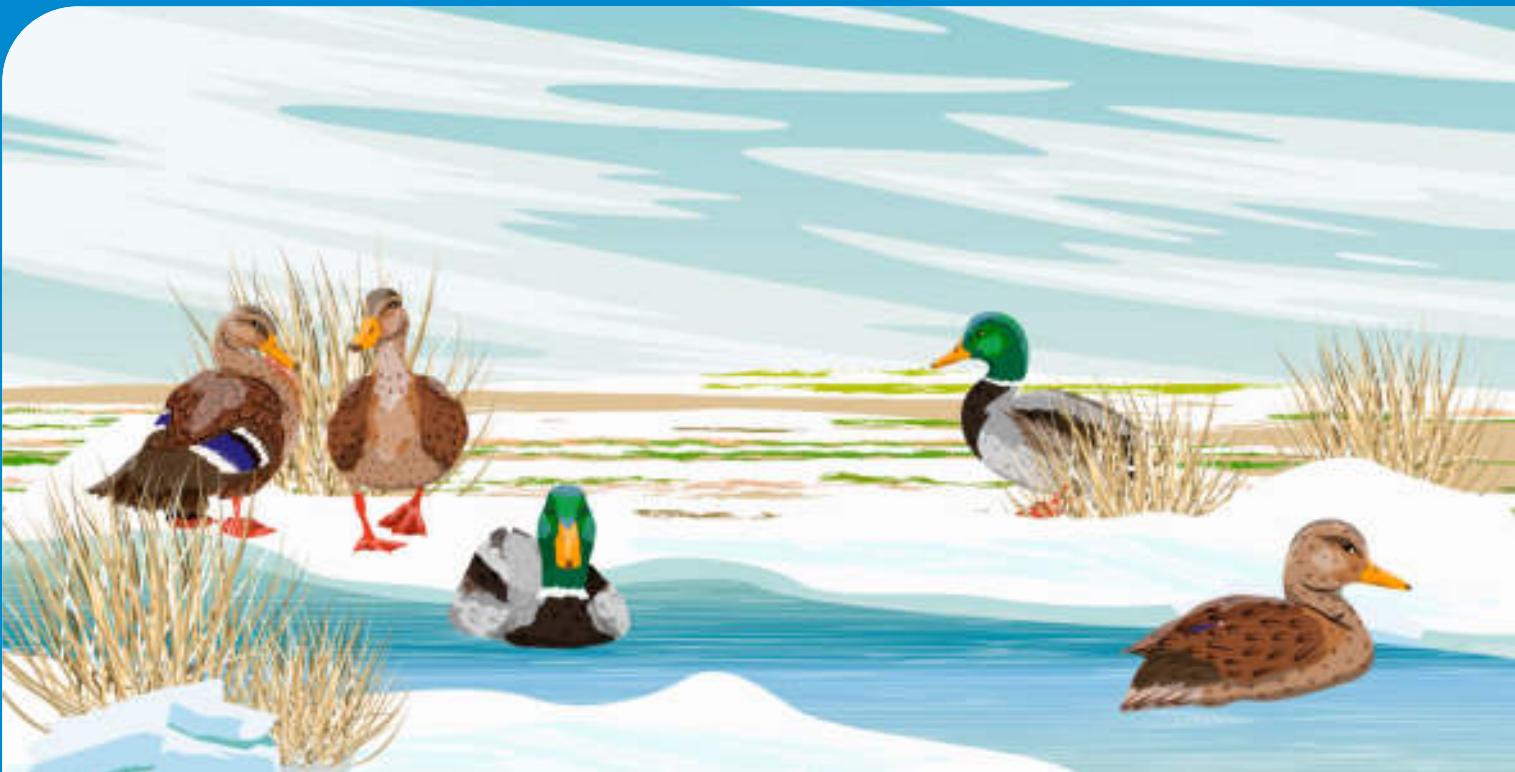
RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Šta je mašta?
- Da li mašta ima granica?
- Može li da se suče šećerna duga?
- Šta bi uradio kada bi se našao u brdu sladoleda?
- Da li se u mašti sve važi?
- O čemu ti maštaš?

ZADATAK

Svako od nas mašta o nečemu. O čemu maštaš ti? Ispričaj šta je potrebno da ti se to ostvari u životu?

RASTANAK

Led je okivao vode.

Snijeg je zagospodario prostorima i sunce više nije izlazilo da se pokaže i razbije oblake.

Odavno su krenula na jug jata divljih pataka. Njihov je cilj bio: doći do voda iz koji ne bije dah leda, gdje duva topal vjetar i šušti trska pod kojom postoji bezbrojni zakloni, mirni i sigurni.

Posljednje je krenulo na put jato u kome se nalazila i Bjelovrata, patka još mala i radoznala. To je bio njen drugi let i nije se bojala dalekih puteva. Čak se radovala promjeni i posljednjih nekoliko dana prije polaska bila je nestripljiva, jer je vođa patak dugo i opširno pričao o krajevima u koje ih vodi, o ljepoti jezera koje je, po njegovim riječima, bilo najljepše na svijetu i za koje su znali samo on i nekoliko njegovih starih prijatelja.

Jato je letjelo iznad Evrope i spuštalo se pred noć na vode rijeka koje još nije bio okovao led. Bjelovrata je bila zadovoljna putovanjem i sanjala je samo o obećanom jezeru i ljepotama koje ih tamo čekaju. Ali jednom kad se jato spuštalo na noćište, odjeknu nekoliko pucnjeva sa zemlje i Bjelovrata osjeti da je pogodjena. Zaglavinja i poče da pada u dubinu.

- Smrt - pomisli. - Moj put je završen. Pala je na led pored obale, uz samu ivicu. U posljednjem času vidjela je kako se preplašeno jato povilo i odjurilo koritom rijeke. Čula je odmah iza toga kako na obali laje pas i kako negdje blizu šumi voda. Znala

je da je traže i priljubila se očajnički uz obalu da bi ostala neprimijećena. Dugo i nepomično ležala je tako, a mrak se spuštao nad rijekom. Počeo je da pada snijeg. Pas je prestao da laje i svuda uokolo zavladala je tišina. Znala je da joj više ne prijeti opasnost i pokušala da se pokrene. Ali je odmah osjetila strašan bol u tijelu i vrtoglavicu.

- Gotovo - pomislila je još jednom.
- Ostala sam sama, bespomoćna i ovdje će biti moj grob.

A snijeg je padao, padao. Osjećala je na sebi težinu bijelog pokrovca i shvatila je da će je taj snijeg, ako nastavi da pada, potpuno zatrpati. Nije više imala snage da se pokrene i nije ni pokušavala da se pokrene, pomirena sa onim što je postalo neizbjježno. Niko joj više neće priteći u pomoć. Uzalud bi bilo da viče. Jato je odletjelo, jato se više neće vratiti. Ali gle, šta je to sad? Čuje sasvim jasno dozivanje. I šum krila. Ona poznaje taj glas, glas svoje prijateljice, s kojom je provela djetinjstvo i od koje se nije odvajala od polaska jata. Javi se obradovana i ozarena nadom. I odmah zatim odletjela je njena prijateljica i uskliknula:

- Živa si! Živa.
- Živa sam, ali ranjena. Moj put je završen.
- Ne, nemoj tako govoriti. Ti možeš ozdraviti. Ostaću pored tebe dok ne ozdraviš. Ne mogu da te ostavim i neću da te ostavim.
- Ti mi ne možeš pomoći, znam da mi ne možeš pomoći. Ali sam sretna što imam takvog prijatelja. Što se nijesam prevarila u tebe. Gdje je jato? Odletjelo?
- Odletjelo... Ali ja nisam mogla da odletim, vratila sam se da te potražim. Da ti pomognem ako je pomoć moguća.
- Hvala ti, draga - rekla je ganuto Bjelovrata. Neću moći da ti se odužim za ovo. Moji časovi su odbrojani.
- Ne smiješ da kloneš. Ja ću biti pored tebe. Hraniću te, njegovati i onda ćemo zajedno poletjeti na jug. Bjelovrata nije odgovorila. Ona je najednom osjetila da je obuzima nešto kao drijemež i pred očima je počela da se razvlači magla. Onda je odnekud iskršlo prekrasno jezero po kome su se igrale ribe i plovile mnogobrojne patke. I ona je bila među njima i lovila mušice koje su letjele nad vodom. Čitava jata mušica...

Zatim je nestalo svega i pred njenim očima se sklopio mrak.

Njena prijateljica je shvatila da dolazi kraj. Vidjela je kako se glava Bjelovrate polako opustila i pala na snijeg. Uzalud je pokušavala da je dozove.

Snijeg je padao. Sve jače, jače. I negdje je šumila voda. Dugo je plakala rastužena patka koja je neočekivano izgubila najbolju prijateljicu i nije osjećala ništa osim tuge.

Ahmet Hromadžić

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Ko je glavni lik u priči „Rastanak“?
- Gdje je krenula patka Bjelovrata?
- Zašto se radovala tom putu?
- Šta se desilo dok je jato letelo?
- Gdje je pala Bjelovrata?
- Ko je došao da je spasi?
- Zašto je Bjelovrata bila sretna?
- Šta je rekla svojoj prijateljici?
- Zbog čega je njena prijateljica bila jako tužna?
- Razgovarajte o prijateljstvu iskazanom u ovoj priči.

Pročitajte rečenice:

Bjelovrata je rekla: „Moj put je završen“.

Patka je rekla Bjelovratoj: „Ne smiješ da kloneš“.

- Da li su riječi Bjelovrate navedene tačno onako kako su izgovorene?

Kada tuđe riječi pišemo tačno onako kako ih je neko izgovorio nazivamo ih **upravnim govorom**.

Tuđe riječi možemo napisati i drugačije, ali one tada nisu u službi upravnog govora. To je **neupravni govor**:

Bjelovrata je rekla da je njen put završen.

Patka je rekla Bjelovratoj da ne smije da klone.

ZADATAK

Preoblikuj rečenice iz upravnog govora u neupravni.

- a) Tata je rekao: „Idemo u kino!“
- b) „Hura!“ viknula sam, „a šta ćemo gledati?“
- c) „Bilo šta, samo da je zabavno!“ rekao je tata.
- č) „Ja ću kupiti kokice,“ govorila sam na izlasku, „i kikiriki naravno.“
- ć) Tata je dodao: „Požuri da ne zakasnimo!“

DRUG

Iz škole sam se uvijek vraćao sam kući. Djeca iz sela, koja su živjela sa one strane rijeke, trebalo je samo da pređu most i već su bila kod kuće. A ja sam se polako tromo vukao, iako put do stanice nije bio dugačak. Obično sam gazio tamo gdje je bilo najviše prašine. Kući sam dolazio prašnjav do koljena.

Djeca iz sela razgovarala su putem, a ja nisam imao s kim da pričam. Zbog toga mi se činilo da je put duži nego što je bio. Često sam pomicljaо kako bi bilo dobro kada bih imao druga koji bi se iz škole sa mnom vraćao kući...

Činilo mi se da takvog druga nema u našem razredu. I zato, kad sam se vraćao kući pomiren sa usamljenošću, namjerno sam gazio tamo gdje je najveća prašina.

Jednom, dok sam se tako vraćao sa cipelama u jednoj a tašnom u drugoj ruci, sustigao me jedan dječak iz našeg razreda. Bio je mali sjedio je negdje u prvim klupama. Ali ja ga nikad ranije nisam primijetio.

- Idem i ja s tobom - rekao je.

- Kuda ćeš?

- Idem na stanicu da sačekam oca.

lako je do dolaska voza bilo još dosta vremena, on je žurio pa sam ja ubrzao korake.

Znao sam kako se osjećaju oni koji čekaju voz, pa zato nisam htio da mu kažem da

ne treba da žurimo.

Kraj nas, i s jedne i sa druge strane puta, ostajala su stabla jabuka, bijela od prašine. Samo su se sada oko njih, u travi, mjesto plodova žutjeli prvi opali listovi.

- Ti se uvijek sam vraćaš kući? - pitao je. - Da. Ponekad je to tužno. Tada izuvam cipele i gazim po prašini.

- Ja sam samo dva puta do sada bio na stanici. Ja sam već navikao da živim na stanici...rekao sam - navikao sam da sačekujem ispraćam vozove.

- A šta radiš kada nema vozova?

- Igram se.

- S kim?

- Sam.

- Zar to nije dosadno?

- Jeste, ponekad je stvarno dosadno. Ali, šta ja mogu kada nema nikoga ko živi u blizini.

- A da li ti ideš na selo?

- Ne. Najčešće sam sa kozama. Vodim ih na pašu odmah kod željezničkog mosta. Dok one pasu, ja gledam vozove kada prolaze. Zašto jednom ne dođeš kod mene? Zajedno, ne bismo bili sami. Sutra te čekam.

On je samo potvrdno klimnuo glavom i nasmiješio se. Zatim se izgubio u okviru kojim su vrata čekaonice ogradiila put. Stanica je ostala prazna sve do večeri. A tada je počela da pada kiša. Cijelu noć slušao sam kišu i čekao da prestane. Kada sam se ujutro probudio, još uvijek je padala. Sitne kapi kiše udarale su u prozor. Plašio sam se da ustanem i pogledam napolje. Znao sam da stanica žalosno izgleda kada pada kiša. A i u sobi je tada mračno. Jedva sam čekao ovo jutro. Ali sada mi se činilo da bi najbolje bilo kada bih mogao da prespavam cio dan. Razmišljao sam o drugu koga sam juče upoznao. Kako to da ga u školi nisam primjećivao? Sada mi se činilo da se već odavno poznajemo. I on bi, svakako, došao da kiša ne pada. Ova kiša kao da je namjerno htjela da pokvari naše prijateljstvo. Možda je to zbog toga što je meni stvarno potreban drug. Ja više ne mogu da budem sam. Kada kiša pada, tada sam još usamljeniji. Ne mogu nikuda iz sobe.

Ipak, ostao sam i počeo da se oblačim. Kroz svaki prozor sam gledao. I svuda je bilo isto. Kiša. Kiša koja nema namjeru da prestane.

Tada sam primjetio kako putem iz sela neko ide prema stanici. Pomislio sam da je to možda neki putnik koji je suviše poranio na voz. A to je bio dječak. I ja sam u njemu prepoznao svoga druga. Dolazio je, iako je padala kiša.

Poletio sam niz stepenište i potrčao mu u susret. Nisam osjećao da kiša pada. Mahnuo sam mu rukom. Kada me je vidio, on se osmjehnuo. Isto onako kao juče

kada je odlazio sa svojim ocem.

- Nisam se nadao da ćeš doći - rekao sam.
- Ali, zar se nismo jučer dogovorili.
- A kiša?
- Mislio sam da ćeš me čekati. Nisam htio da budem sam. - Ti si stvarno divan drug
- rekao sam.
- Ja nikada nisam imao druga - rekao je - ti si mi prvi.
- I ti meni.

Sagnuo je onda glavu i čutao. Ja sam čutao. Oko nas je svuda bila kiša. A nama ni na kraj pameti nije bilo da se sakrijemo. Stajali smo kisnuli. Kako je sada to bila drukčija kiša. Stvarno, i kišni dani u maloj stanici mogu biti lijepi.

Zoran M. Jovanović

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Gdje je stanovao dječak iz priče?
- Šta mu je najviše nedostajalo? Kako se iz škole vraćao kući? Zašto mu se put činio dužim nego što je bio?
- Opišite susret dva dječaka? O čemu su razgovarali? Kako dječak sa stanice provodi slobodno vrijeme?
- Po čemu su ova dva dječaka slična?
- Čemu je dječak sa stanice razmišljao dok je padala kiša? Kako je izgledao njihov ponovni susret?
- Zbog čega je maleni dječak stvarno divan drug?

MOZGALICA

Razmislite o događajima u priči. Podijelite priču u tri cjeline:
uvodni, glavni i završni dio.
Svakoj cjelini dajte naslov.

IGRAONICA

Pronađite vezu između dvojice dječaka u priči i sebe. Potrebno je da uočite vezu i međusobne razlike: npr. dječaci u priči su usamljeni, žive na selu, nemaju puno susjeda, ni igračaka, ni računara... Razmislite o tome kako žive, kako se igraju, o čemu maštaju, zašto se dobro slažu... Podijelite se u tri grupe i uradite navedene zadatke. Na velikom papiru nacrtajte po jedan vagon za svaku grupu.

Prva grupa: Uočite što više osobina dječaka iz priče i napišite ih na vagon.

Druga grupa: Na vagon koji ste nacrtali, upišite kako i s kim se vi družite igrate, gdje stanujete, šta vas čini sretnima sl.

Treća grupa: Uočite zajedničke osobine vas i dječaka u priči. Sve vaše zajedničke osobine napišite na svoj vagon.

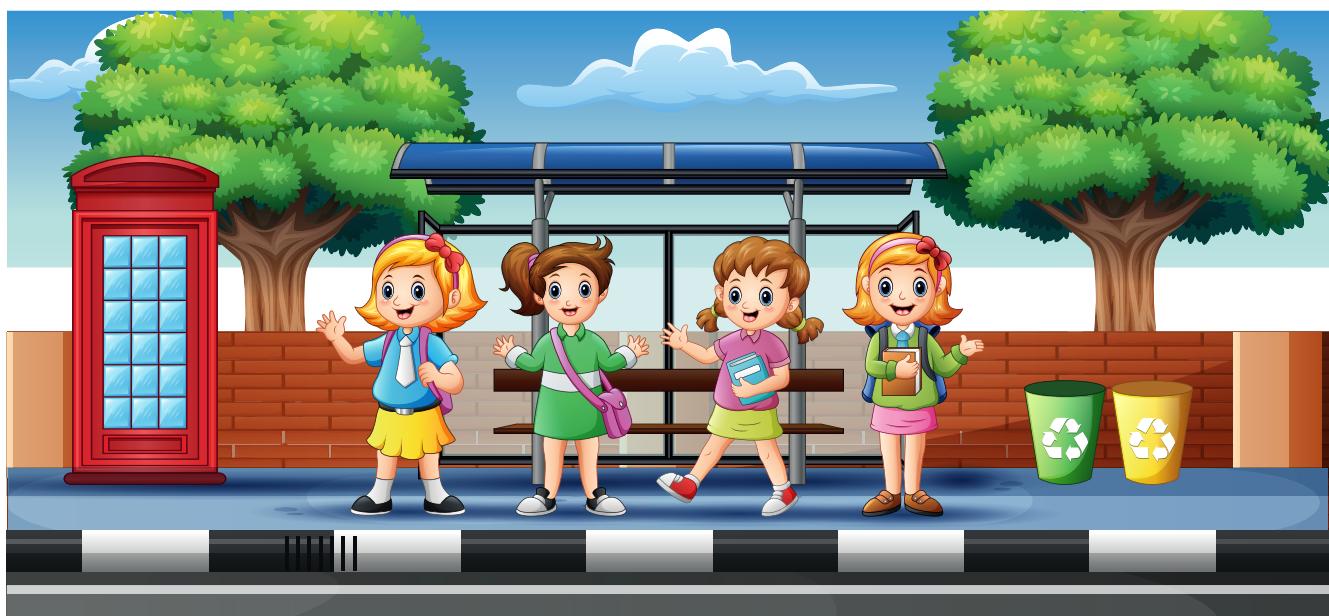
Postavite vaše vagone na zidove učionice tako da čine jedan voz. Vagon sa zajedničkim osobinama vas i dječaka iz priče stavite u sredinu.

KNJIŽEVNA RADIONICA

Zamislite kako bi izgledala ova priča da su, umjesto dječaka, glavni likovi djevojčice. Naravno, tada bi razmišljanja i postupci bili malo drugačiji. Djevojčice, vjerovatno, ne bi šutale prašinu na putu od kuće do škole sl.

Ispričajte svoju priču koja će, umjesto Drug, imati naslov Drugarica.

DRUG DRUGU

(odломак)

Ko ima druga, ima sve -
i prijatelja, i pomoć u svakoj prilici,
i gitaru za pjesmu
i adresu za pisma, i još deset prstiju kada je malo svojih deset,
i uvo za tajnu, i uvo za želju,
i još jedne oči,
i još jednu pamet.

Drugarstvo nije ptica, - ptica odleti. Drugarstvo nije bijeli zec, - zec je plašljiv.

Drugarstvo nije pahuljica,
- pahuljica je lijepa, ali se istopi.

Drugarstvo nije zlato,
zlato se kupuje.

Drugarstvo nije
šaputanje,
- šaputanje se pretvara
u jedinicu.

Dragan Lukić

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- O čemu pjeva ova pjesma?
- Šta sve dobijaš kada imaš dobrog druga?
- Šta nije drugarstvo i zbog čega?

Ptica, jer ptica _____;

Bijeli zec, jer je zec _____;

Pahuljica, jer pahuljica _____;

Zlato, jer se zlato _____;

Šaputanje, jer se _____.

IGRAONICA

Ova pjesma potvrđuje nešto što vi već znate - koliko je važno imati dobrog druga.

Šta vi mislite o drugarstvu?

Podijelite se u grupe. Uzmite veće komade papira. Na sredini napišite riječ drugarstvo. Oko te riječi dopišite sve što vam o drugarstvu padne na pamet. Pokažite ostalim grupama šta ste sve napisali. Pobjednik je grupa koja ima najviše napisanih pojmoveva vezanih za drugarstvo.

MOZGALICA

Odaberite po jedan stih koji vam se najviše dopada, koji vam je posebno zanimljiv.

Razmislite i recite drugima zašto ste odabrali baš taj stih.

Iz stihova pjesme izvucite pouke o drugarstvu.

Uradite to ovako: Npr. stih glasi: Drugarstvo nije ptica - ptica odleti.

Pouka bi mogla biti: Drugarstvo traje, nikuda neće pobjeći.

Odaberite pouke koje vam se najviše dopadaju, napišite ih krupnim slovima na papir i ukrasite njima zidove učionice.

KNJIŽEVNA RADIONICA

Napišite sastav na temu Drugarstvo je....

Ispričajte nešto o sebi - imate li mnogo drugova i drugarica, s kim najviše volite da se družite, zašto...

VRBA I TRN

Stajali uz put vrba i trn. Vrba je opazila kako trn darne ogrebe svakog ko ispred njega prođe. - Što ti guliš haljine sa ljudi, a runo sa ovaca? - upita vrba.

- Treba li to tebi za život?
- Ne! odgovori trn.
- Meni je samo drago da pomalo oderem tuđeg ruha, pa onda to poslije odbacim. Meni ne treba, ali neka ni oni nemaju.

Narodna basna

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Kako se trn ponaša prema drugima?
- Šta dobija, a šta gubi takvim ponašanjem? U narodnoj basni, kao u životu, trn nema ruho, ovce ljudi imaju...
- Zašto je takav prema drugima?
- Kako oni reagiraju na nasilje?
- Zašto nisu uradili ništa?
- Šta bi sve oni mogli uraditi trnu, kada bi htjeli? Šta je rastužilo vrbu?
- Kako riječi trna djeluju na nju?

MOZGALICA

Basna je kratka poučna priča o životinjama ili biljkama. U basnama glavni likovi imaju ljudske osobine: govore, ponašaju se i osjećaju kao da su ljudi. Pouka basne najčešće je sadržana u njoj i iskazana na kraju priče. Pročitajte odlomak pjesme Patak i žabe otkrijte u kakvoj su vezi ovi stihovi sa sadržajem basne *Vrba i trn!*

KNJIŽEVNA RADIONICA

Prepoznali ste u basni neke osobine ljudi. Sigurno ste se sjetili onih koji su po svom ponašanju slični vrbi (nikoga ne diraju, tužni su kada vide nepravdu, nasilje i tuđu bol), ovcama (neko ih, bez ikakva razloga, dira i povređuje) ili trnu (ničim izazvan, nanosi drugima bol i štetu). Ispričajte priču o njima. Recite šta o takvim ljudima mislite. Smislite savjete za sve one ljude koji su slični trnu, ovicom ili vrbi - posavjetujte ih kako bi trebalo da se ponašaju. Kako reagujete na drugare koji hoće da se šale sa nemoćnjim?

GOVOR/RAZGOVOR

Ljudi se mogu međusobno sporazumijevati na više različitih načina.
Sporazumijevamo se jezikom, pokretima, pogledima i drugim znakovima.

JEZIK

Jezik je način sporazumijevanja ljudi.
Različiti narodi govore različitim jezicima.

Neki jezici su jako slični, neki se mnogo razlikuju. Tako i jezici, kao i ljudi, imaju svoje porodice u koje su svrstani po zajedničkom porijeklu i sličnosti. Bosanski, hrvatski i srpski jezik pripadaju istoj porodici jezika - slavenskoj. Prve riječi naučimo još kao bebe, u krugu svoje porodice. Zato i kažemo da nam je to maternji. Pisati učimo kasnije.

GOVOR

Govor nam omogućavaju govorni organi. Možemo govoriti sami sebi i drugima. Govorom prenosimo poruku. Poruka treba biti jasna onima koji nas slušaju. Vještina lijepoga govora se uči, kao sve druge vještine. Da bismo lijepo govorili, trebamo čitati što više i razgovarati o tome što čitamo.

RAZGOVOR

Razgovor nastaje u vezi (komunikaciji) sa drugim ljudima. Znači, za razgovor je potrebno dvoje ili više učesnika. Da bi se ljudi u razgovoru razumjeli, potrebno je da govore istim jezikom. Zato je dobro poznavati prije svega svoj, ali i što više drugih jezika. Poznavanje jezika briše granice među ljudima.

IGRAJMO SE, KROZ IGRU UČIMO

Napišite imena učenika i učenica za takmičenje. Pokraj imena stavljati „smješka“ ili „ljutka“. Na kraju, jednostavnim brojanjem odaberite najbolje govornike i čitače među vama.

Smislite kratak govor koji ćete izreći pred odjeljenjem. Sami odaberite temu npr. kako provodim slobodno vrijeme, kako se ponašamo na velikom odmoru ili jednostavno predstavite se i recite nešto o sebi što drugi učenici, možda, ne znaju.

Napravite audiciju za izbor najboljeg voditelja vijesti.

Zamolite učitelja/učiteljicu da vam ustupi svoju stolicu tokom jednog časa.

Čitajte naizmjenično po tri rečenice iz nekih novina ili časopisa za djecu.

Ostatak odjeljenja neka ocjenjuje.

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Pročitajte sljedeći odlomak, na nekoliko načina: bojažljivo, nježno, ljutito, podrugljivo...

- E, sad lažeš! - upadne Tomi.
Pipi se zamisli na trenutak.
- Da, imaš pravo, lažem.
- Lagati je ružno - reče Anika.
- Da, da, lagati je vrlo ružno - odvrati Pipi.

Astrid Lindgren, Pipi Duga Čarapa

SLUŠANJE

Tri učenika neka sjedi na stolicama ispred table i glume porodicu (majka, otac, dijete). Ostali učenici neka se smjenjuju u ulozi drugoga djeteta koje je pošlo u prodavnicu. Pri polasku dijete pita šta treba kupiti. Zatim ode i vrati se pa ponovi šta je kupio/kupila to onim redom kojim je to i traženo.

Igra teče ovako: ako zapamtite po jednu traženu stvar, oni počinju tražiti po dvije, pa po tri... sve dok se ne zbulite u ponavljanju onoga što su tražili od vas. Čim pogriješite, ispadate iz igre i na vaše mjesto dolazi neko drugi. Pobjednik je onaj ko zapamti najviše traženih stvari.

ČUVAR

Iznenada, kad se niko tome nije nadao, stari sat je na zidu iz gostinske sobe stao. Djed ga je samo pogledao u zimsko predvečerje mirno rekao: - Pa šta, eto i on je svoje otkucao, jednostavno od starosti je dugog rada dotrajao. Baka se rastužila, nije mu se još odužila, reče, za sve godine, za svaki dan, za svako veče, što nije dane tračio, već je čitav svoj život tiktakanjem pratio.

Damiru je, takođe, bilo teško što je stari sat stao, baš kao da je gluhi mrak u kuću ušao, i tu bi ko zna koliko dugo ostao.

- Trebalo bi ga već sutra odnijeti sajdžiji na opravku! – predloži dječakova majka. Ni govora!- usprotivi se djed. Ali zašto, zar nam uz sat i njegovo tiktakanje svima nije ljepše u kući? - bila je uporna Damirova mama.

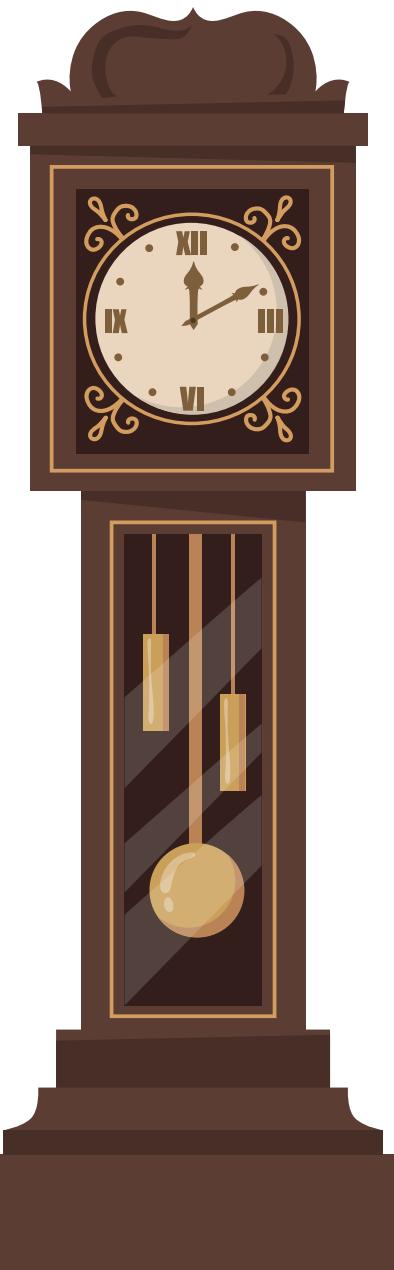
- Zato što nikada neće više biti onaj naš stari, dobri zidni sat! - odvrati baka.

- Niti će kucati onako lijepo i dobro kao prije opravke kod sajdžije.

Svi se složiše da više ništa neće biti kao prije, po povratku starog sata od sajdžije, i da valja imati u vidu da mu je najljepše ostati i mirovati na zidu u kući, makar i ne tiktakajući.

Prošlo je od tada mnogo godina. Umro je djed. Umrla je odmah poslije njega i baka. Kad god Damir navrati u staru kuću s prostranim doksatom, na zidu gostinske sobe dočeka ga stari dobri sat koji već godinama čuti.

- Pa šta, neka ga uvijek pomisli Damir, koji je sada već veliki odrastao čovjek, on čuva, kao brižan čuvar, svojim čutanjem najljepše godine njegova djetinjstva.

Ešref Berbić

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- O kome se govori u ovoj priči?
- Šta se desilo sa satom?
- Kako su se osjećali djed, baka i Damir?
- Zašto su djed i baka smatrali da sat ne treba nositi na popravak?
- Zašto su se svi u porodici složili da ga zadrže, iako je bio neispravan?
- Zašto je Damiru taj sat bio toliko važan?

KNJIŽEVNA RADIONICA

Razmislite o predmetu koji će vas uvijek sjećati na neke sretne dane ili drage ljude. Predmet koji vam tako puno znači, nacrtajte, pokažite svima i usmeno, pred odjeljenjem, ispričajte priču o kakvom predmetu se radi, kakve uspomene čuva, zašto vam je taj predmet važan, od koga ste ga dobili i sl. Ova aktivnost pomoći će vam da se bolje upoznate i zbližite, da razumijete jedni druge. Vidjet ćete da je među vama mnogo više sličnosti nego razlika.

PLAMENA

sjećala. Ko zna kako i ko zna zašto? Možda je negdje na svijetu postojalo mjesto gdje su živjele plamene ptice, a ona se nesrećom, još dok je bila sasvim mala, izgubila i našla u tuđem svijetu.

Jesu li je iz nepoznatog zavičaja odnijeli vjetrovi?

Je li takav zavičaj zaista postojao?

Ako nije sa sigurnošću mogla da odgovori Plamena – ko je drugi mogao? Ona je ipak vjerovala da postoji. Žudjela je za svojim zavičajem i tražila ga lutajući od planine do planine. Nadala se da će negdje sresti plamenu pticu, svoju sestru, radovala se unaprijed prvom razgovoru, radovala se mnogo čemu što će doživjeti. Preletjela je stotine rijeka, preletjela je mnoge planinske vrhove, stigla do morske obale – i ništa. Plamenu pticu nije srela. Zavičaj nije našla.

Uzalud je pitala.

Uzalud je pjevala očekujući da se istom melodijom, istim glasom odazove druga ptica njenog roda. Njena pjesma čežnje gubila se u prostoru, u daljinama, i Plamena je sve više gubila nadu da će ikad naći ono što traži. Ali čežnja za zavičajem nije prestajala.

Dok se odmarala, noću kad je sve bilo pusto, kad se u planini nije čuo nijedan glas, ona je, ne jedanput, sanjala kako će odletjeti u svoj zavičaj. Zamišljala ga je kako izgleda i bila uvjerena da se nalazi u kraju koji je najljepši na svijetu. Bila je uvjerena da tamo vječno sija sunce, da i drveće ima vatreno lišće, da su vode tople i drugačije od onih koje je dotad vidjela.

Često su joj čitave noći prolazile u takvom sanjarenju. I nije ih žalila. Zašto da žali

Zvali su je – Plamena. I dobro su joj ime dali, jer kad je noću letjela, niko ne bi pomislio da to leti ptica već kakva mala zvijezda koja se otisnula s neba. A kad bi se spustila na odmor, negdje u grm ili u krošnju drveta, izgledalo je kao da je neko na tom mjestu upalio čudotvornu lampu. Sve živo – i ptice i zvijeri, bježale su iz svjetlosnog kruga u gust mrak i Plamena je uvijek ostajala sama. Zbog toga nije imala društva, nije imala prijatelja, a kad se to zna, lako je zaključiti da nije bila srećna.

Gdje se rodila?

Ni ona sama nije mogla odgovoriti na to pitanje, jer se djetinjstva nije

kada su to bili najpriyatniji časovi njenog života?

Godine su prolazile. Plamena nije prestala da luta.

Jednom, usred zime, zapala je u veliku zavjesu oblaka koji su se neočekivano nagomilali tako gusti i tamni oblaci da se dan malo razlikovao od noći. Snijeg je padao bez prestanka. Ptice nisu mogle da lete, jer su ih svuda dočekivali neprobojni zidovi oblaka. Hrane više nije bilo i one najslabije već su počele skapavati od gladi. A i ostale je prije ili kasnije čekala ista sudska bina.

– Ako ne napustimo ovu planinu, propašćemo – govorile su jedna drugoj.

– A kako da je napustimo kad su svi putevi zatvoreni? Kad su svuda crni oblaci?

Plamena ih je slušala i pomislila:

„Možda bih mogla da im pomognem, da ih izvedem odavde. Osvjetljavaću im put i probićem se kroz oblak.“

I rekla je pticama.

Ptice su se začudile.

Mnoge su posumnjale u mogućnost takvog poduhvata, ali su one najhrabrije i najpametnije rekle:

– Ako ništa ne pokušamo, propašćemo. Ako pokušamo, postoji nada. Neka nas Plamena povede.

Tako je započeo smrtonosni let velikog ptičjeg jata kroz gустe oblake, u neizvjesnost – jer se nije znalo dokle će stići i hoće li naći spas. Plamena je jurila naprijed. Poput zapaljene buktinje osvjetljavala je put i nije bila tužna, bila je ponosna i zadovoljna što ima vatreno perje. Samo da izdrži. Da joj ne ponestane snage, jer bi to bio kraj. I ne samo njen – kraj velikog ptičjeg jata.

U početku je letjela lako, a kasnije sve teže, sve sporije. Mnoge su ptice već pale. Mnoge su posljednjim zamasima krila održavale život.

– Ne smiješ klonuti! – hrabrla je samu sebe Plamena. – Izdrži još malo. Tamo negdje iza oblaka grijе sunce, toplo sunce, kao u tvom zavičaju.

Koliko je trajao taj let, niko ne bi mogao reći tačno. Niko nije mjerio vrijeme satom ni daljinu kilometrom. Ali pticama se učinio dug kao vječnost, i kad su već i najhrabrije počele da gube nadu, Plamena ih je izvela u širok, svijetao prostor bez snijega.

– Sunce! – uskliknula je. – Spas!

To je bilo sve što je mogla da kaže. Nestalo joj je snage, krila su joj klonula. Pala je na zemlju i nije se više podigla.

Ptice su pokušale da joj pomognu. I kad su vidjele da je sve uzalud, iskopale su grob i položile u zemlju njeno tijelo.

To je bio veliki, neobičan i tužan pogreb. Plamena je konačno stekla prijatelje. Ali nije ih vidjela kako plaču, nije ih čula šta govore. Nad njenim tijelom rasla je lagano zemljana humka. I ta humka je svake noći svijetlila u mraku, kao što je nekada svijetlilo perje Plamene, koja je imala veliko i hrabro srce.

Ahmet Hromadžić

RJEČNIK

zavičaj - rodni kraj
poduhvat - postupak
buktinja - zapaljen vrh drveta
pogreb - sahrana, ukop
humka - zemljana naslaga na grobu
žudjeti - mnogo željeti
skapavati - umirati

sudbina - ono što nekoga čeka u budućnosti
poduhvat - postupak
neizvjesnost - nepoznavanje budućih događaja
klonuti - izgubiti snagu
vječnost - vrijeme bez kraja

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

Pisac u ovome tekstu govori o nečemu veoma važnom.

- Zašto su pticu zvali Plamena?
- Da li je Plamena imala prijatelje? Zašto?
- Šta je Plamena tražila?
- Šta je to? Koju je cijenu platila Plamena da bi konačno stekla prijatelje?
- Kako je Plamena zamišljala svoj zavičaj?
- Šta se desilo sa životnjama kada je snijeg padao i kada su nebo prekrili tamni oblaci?
- Šta su ptice odlučile?
- Je li Plamena bila iscrpljena?
- Šta Plamena nije čula poslije smrti?
- Čega je Sunce simbol?
- Gdje se radnja dešava?
- Kada se dešava?
- Šta je tema ove priče?

ZADATAK

Sastavi pitanja za date odgovore:

1. Plamena se izdvajala izgledom od ostalih ptica.
2. Čeznula je za zavičajem.
3. Osjećala se usamljeno.
4. Tražila je plamenu pticu.

5. Našla se u šumi na planini usred zime.
6. Tamo je bilo nevrijeme.
7. I ptice su bile zarobljene.
8. Odlučila je izvesti ptice.
9. Na kraju su ptice bile spašene.
10. Plamena je uginula.

Ж

ČITANJE I PISANJE

Р

У

и

Т

Л

г

м

ш

Х

Ч

Е

Д

К

К

а

К

М

Х

А

З

И

ј

Ф

Б

К

Ј

х

Г

đ

Ч

А

н

А

С

а

В

б

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

О

М

Б

з

К

<p

**ABECEDA
JE REDOSLIJED
SLOVA
LATINIČNOG
PISMA.**

**AZBUKA JE
REDOSLIJED
SLOVA ĆIRILICE.**

**U BOSANSKOM JEZIKU KORISTE SE OBA PISMA:
LATINICA I ĆIRILICA**

АВЕЦЕДА

1.	Aa	<i>Aa</i>	11.	Gg	<i>Gg</i>	21.	Oo	<i>Oo</i>
2.	Bb	<i>Bb</i>	12.	Hh	<i>Hh</i>	22.	Pp	<i>Pp</i>
3.	Cc	<i>Cc</i>	13.	Ii	<i>Ii</i>	23.	Rr	<i>Rr</i>
4.	Čč	<i>Čč</i>	14.	Jj	<i>Jj</i>	24.	Ss	<i>Ss</i>
5.	Ćć	<i>Ćć</i>	15.	Kk	<i>Kk</i>	25.	Šš	<i>Šš</i>
6.	Dd	<i>Dd</i>	16.	Ll	<i>Ll</i>	26.	Tt	<i>Tt</i>
7.	Dždž	<i>Dždž</i>	17.	Llj	<i>Llj</i>	27.	Uu	<i>Uu</i>
8.	Đđ	<i>Đđ</i>	18.	Mm	<i>Mm</i>	28.	Vv	<i>Vv</i>
9.	Ee	<i>Ee</i>	19.	Nn	<i>Nn</i>	29.	Zz	<i>Zz</i>
10.	Ff	<i>Ff</i>	20.	Njnj	<i>Njnj</i>	30.	Žž	<i>Žž</i>

AZBUKA

1.	Аа	<i>Аа</i>	11.	Јј	<i>Јј</i>	21.	Сс	<i>Сс</i>
2.	Бб	<i>Бб</i>	12.	Кк	<i>Кк</i>	22.	Тт	<i>Тт</i>
3.	Вв	<i>Вв</i>	13.	Лл	<i>Лл</i>	23.	Ћћ	<i>Ћћ</i>
4.	Гг	<i>Гг</i>	14.	Љљ	<i>Љљ</i>	24.	Үү	<i>Үү</i>
5.	Дд	<i>Дд</i>	15.	Мм	<i>Мм</i>	25.	Фф	<i>Фф</i>
6.	Ђђ	<i>Ђђ</i>	16.	Нн	<i>Нн</i>	26.	Хх	<i>Хх</i>
7.	Ее	<i>Ее</i>	17.	Њњ	<i>Њњ</i>	27.	Цц	<i>Цц</i>
8.	Жж	<i>Жж</i>	18.	Оо	<i>Оо</i>	28.	Чч	<i>Чч</i>
9.	Зз	<i>Зз</i>	19.	Пп	<i>Пп</i>	29.	Ђђ	<i>Ђђ</i>
10.	Ии	<i>Ии</i>	20.	Рр	<i>Рр</i>	30.	Шш	<i>Шш</i>

UČIM ĆIRILICU

Ćirilicu ćete lahko naučiti ako znate latinicu. Prvo ćete naučiti štampana slova. Neke od njih već znate. To su slova koja su ista u latinici. Pronađite ih na prethodnim stranicama u ABECEDI i AZBUCI.

Popunite tabelu tim istim slovima i njihovim rednim brojem koji se nalaze u abecedi i azbuci.

ABECEDA

AZBUKA

LATINICA

Aa

Ee

Jj

Oo

ĆIRILICA

Aa

Ee

Jj

Oo

A a

E e

J j

O o

AJ JA

AJA EJA

EJ JE

AJE EJO

OJ JO

AJO OJA

Pogledajte slova koja su ispisana jedno ispod drugog u dva reda. Na lijevoj strani su latinična slova a na desnoj strani su cirilična slova.

Šta primjećujete?

To znači da već četiri slova znate i ostalo je još _____ slova da naučite u trećem razredu.

Da počnemo!

M M

T T

K K

Pogledaj slova latinice i cirilice. Uoči razliku.

LATINICA

Mm

Tt

Kk

ĆIRILICA

Мм

Тт

Кк

Razlikuju se mala štampana slova. Velika slova su jednako napisana cirilicom i latinicom.

PROČITAJ RIJEČI I REČENICE:

тетка, Томо, тамо, мајка

Тетка има

Томо мете

Тамо је моја

Мајка има

Rečenice su napisane
velikim slovima. Malim
slovima ih prepiši na
praznim linijama.

PIŠEMO

EMA JE MOJA MAMA.
AMO JE MOJ TATA.
KEMO JE MOJ TETAK.

И и

С с

Ш ш

LATINICA

I i

Ss

Š š

ĆIRILICA

И и

Сс

Шш

PROČITAJ REČENICE:

Меша шета са мамом.

Ајша јаше.

Маша шиша.

Асим коси косом.

Pročitaj rečenice.
Velikim slovima
prepiši ih na
praznim linijama.

PIŠEMO

МЕША ШЕТА С ТАТОМ И МАМОМ.
ШЕМСА ШЕТА С ТЕТКА ЕСМОМ.
АЈША, ШИМЕ, САША И ЕШКО ШЕТАЈУ.

ZADATAK

Od slova u nizu sastavi riječi: шиак, актет, шокок, ашик

H H

Y y

LATINICA

Nn

Uu

ĆIRILICA

Нн

Үү

Pročitaj rečenice i prepiši ih
u svesku velikim slovima.

PIŠEMO

ЕМИН ЈЕ УМЈЕТНИК.
НЕНО ЈЕ КАЈАКАШ.
ЕМИНОВА МАЈКА ЈЕ НЕНОВА УЈНА.
НЕНОВ УЈАК ЈЕ ЕМИНОВ ТАТА.

ZADATAK

Prepoznaj riječ pa je prepiši velikim slovima: ojn, usat, Amnia, umaš, nis.

Л л

В в

П п

LATINICA

Ll

Vv

Pp

ĆIRILICA

Лл

Вв

Пп

Лејла воли лале.

Весна носи цвијет.

Аминов тата је у камиону.

Ласте су полетеле.

Петко и Лато стоје на путу.

Санија има велику лопту.

Pročitaj rečenice.
Prepiši ih malim
slovima na praznim
linijama. Obrati
pažnju na veliko
slovo i znak na kraju
rečenice.

PIŠEMO

ЛЕЈЛА И ВАСВИЈА ВОЛЕ ПИСАТИ.
ВАСВИЈА ЛЕЈЛИ ПИШЕ ПИСМО.
ЛЕЈЛА ВАСВИЈИ ПИШЕ ПЈЕСМУ.

ZADATAK

Pročitaj riječi. Prepiši one riječi koje sadrže obrađena slova cirilice.
Papagaj, truba, Nikolina, Vesna, šišarka, volovi, sapun, violina, slavuj,
potok.

Б б

Р р

Д д

LATINICA

Bb

Rr

Dd

ĆIRILICA

Бб

Рр

Дд

Рамо и Решо су на мору.

Берина и Буба су у шуми.

Додај ми руке,
буди се, буди,
и сунце сјајно
радост ти нуди.

Prepiši riječi tako
da čine smisljene
rečenice. Prepiši
rečenice. Pazi na
veliko slovo i znak
na kraju rečenice.

PIŠEMO

Дјед је Дини донио сладолед.
Дина воли сладолед од смокве.
Дина је убрала дуд и дала дједи.
Дјед се радује и воли Дину.

ZADATAK

Ovim riječima (тренирају, спорт, Асмир, одбојка) dopuni rečenice:

Асмир је Дамиров брат.

_____ је кошаркар.

Дамир је _____.

И Асмир и Дамир воле _____.

Сваки дан _____ по два сата.

Зз

Ж ж

LATINICA

Z z

Ž ž

ĆIRILICA

Зз

Жж

ČITAMO

Жаба и во

Из једне баре жабе су гледале како во пасе на ливади.

- Пази како је велики и јак! – рече једна жаба.
  - Хе, то није ништа. И ја могу да се надмем па да будем велика као во – рече друга жаба.
- И поче да се надима.

Мало послије питала је:

- Погледајте, јесам ја велика као во?
- Ниси још – рекоше жабе.

Тада жаба настави још да се надима.

- А сад, колика сам? – упита.
- Већа си, али још ниси као во – рекоше.

Жаба онда запе из све снаге, наду се и пуче као балон.

Народна басна

ZADATAK

МРА__

__ УТ

__ УМБУЛ

МОР__

ВО__

__ АР

__ УБ

ПУ__

Prepoznaj riječi i napiši što više rečenica koje ih sadrže.

majz, žura, zoka, urž, maiz.

Цц

Чч

Ћћ

LATINICA

C c

Č č

Ć č

ĆIRILICA

Цц

Ч ч

Ћћ

ČITAMO

Четири птичице чуче на гранчици
ћију-ћи, ћију-ћи
трчат ћеш сада ти!

Чича прича причу.
Причу прича чича.
Чича причу прича.

Prepiši riječi i
dopuni ih slovima
koja nedostaju.

ZADATAK

_вијет

_евапи

_околада

ма__а

ку__а

о__и

зе__

но__

кола__

ČITAMO

Ђамилова кућа је на kraju sela. У кући живи Ђамилов дедо. Дјед ће доћи пред школу. Заједно ће ићи кући. Ђамил слуша све што му дјед каже.

Г г Љ љ

LATINICA

G g

Lj lj

ĆIRILICA

Г г

Љ љ

ČITAMO

Лисица и гавран

Гавран је негде украо комад сира и с њим у кљуну, слетио на једну високу грану. Лисица, која је случајно наишла туда, одлучила је да му узме тај комад сира. Зато је рекла гаврану:

„Какве дивне сјајне очи имаш, а тек како ти је прекрасан врат... Штета што тако лијепа птица мора увијек ћутати, јер не умије пјевати.“

Гавран, који је овим ријечима био необично поласкан, хтједе да

покаже лисици да умије и пјевати. Отворио је кљун и гракнуо, а сир му је испао из кљуна и пао право пред лисицу.

Лукава лија, зграбивши сир, поче се слатко смијати.
„Ха, ха, ха, ти можда имаш гласа, али памети и свакако немаш.“

Езоп

ZADATAK

Prepiši rečenicu u kojoj se lukava
lija raduje što je nadmudrila
gavranu.

X x

LATINICA

H h

ĆIRILICA

Х х

ČITAMO

Pročitaj riječi:

хљеб, хармоника, Зухра, орах, прах, муха.

Кућу носим
и ходам у исти мањ.
Застанем само
да удахнем
мирисни цвјетни прах.

Ox!

Ax!

Их!

Ex!

Үх!

ZADATAK

Prepiši sve riječi iz teksta koje sadrže slovo **h** čirilicom.

Наслони ухо на прса храста
У жилама сок му пјева
И мрав с листа
Прати их кљунати дјетлић
Шумски клавириста.

Алија Х. Дубочанин
(Шумски клавириста)

Prepiši riječi čiriličnim slovima:
harmonika, halva, heljda, Hasan, Hankija, Hana, hamer.

Џ џ Џ џ

LATINICA

DŽ dž

Đ đ

ĆIRILICA

Џ џ

Ћ ћ

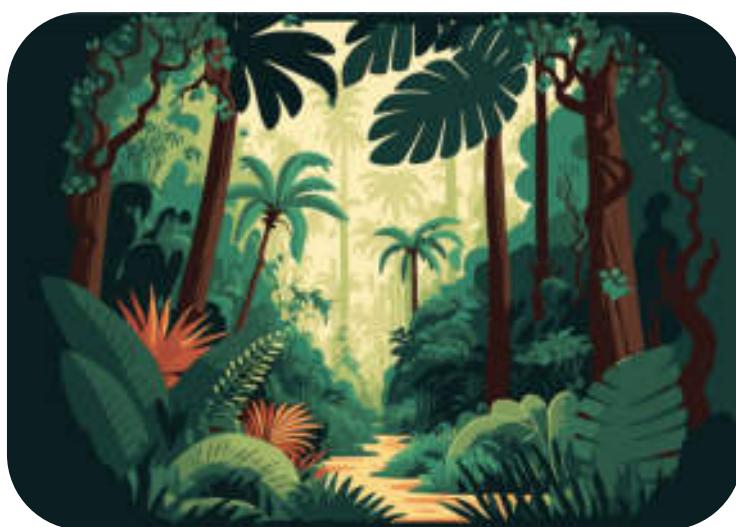
ČITAMO

Pročitaj riječi i rečenice:

Ђердан, тврђава, џунгла, џубеник, беџ.

Нађа и Ђурђица су кренуле да нађу Ђурђевак.

Ђурђевак је мирисно цвијеће.

Џинови живе у џунгли.

У џунгли џинови живе.

Живе џинови у џунгли.

ZADATAK

Prepiši rečenice velikim štampanim slovima i dopuni ih.

Сатове поправља _____.

Казане прави _____.

Буреке пече _____.

DOMAĆI ZADATAK

Razvrstajte imena i prezimena ljudi:

Џевида, Слађана, Џемал, Речеповић, Џенана, Ђуловић, Џахић, Капиџић, Џана, Ђерлек, Џафери, Ђурђевић, Ђула.

Φ φ

Ҥ ҥ

LATINICA

F f

Nj nj

ĆIRILICA

Ф ф

Ҥ ҥ

ČITAMO

Pročitaj riječi i rečenice:

фрула, кафа, фока, фиока, њушка, Вања, коњ, Сања.

Фехим је добар ћак.

Нема фрке! Нема фрке!

Фино Фарко

фрче брке!

Фенер и фарови свијетле.

Prepiši i dopuni rečenice.

ZADATAK

Фрула, харфа, флаута и саксофон су _____.

Ферида, Филип, Реуф и Сафија су властита _____.

Фехим је добар _____.

DOMAĆI ZADATAK

Popuni prazne kvadratiće cirilićnim slovima.

--	--	--	--	--	--	--

Four empty square boxes arranged horizontally, intended for children to draw their answers.

Писана слова ћирилице

Савладали сте
успешно штампана
слова ћирилице.
Сада течно и јасно
читате ћирилићно
писмо и само вам још
недостаје да научите
писати писаним
словима ћирилице.

Ако сте до сада
добијали критике за
неуредан рукопис, сада
имате могућност да
то исправите писаним
словима ћирилице. Да
не чекамо. Почнимо их
учити!

А, Е, О, Ј, К

Latinica

А а

Е е

О о

Ј ј

К к

Ћирилица

А а

Е е

О о

Ј ј

К к

Прочитајте сљедеће
ријечи и реченице и
препишите их у свеску
писаним словима
ћирилице.

1.

јак   као   око

јека   јаје   кока

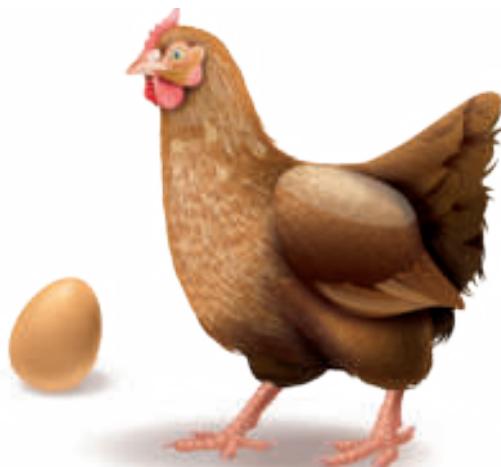
која   какао   кајак

2.

Ко је као како?

Ко је јео јаје?

Јаје је као око.

И, Ђ, М

Latinica

И i

Ђ t

М m

Ћирилица

И и

Ђ ј

М м

Прочитајте сљедеће ријечи
и реченице и препишите их
у свеску писаним словима
ћирилице.

1.

кай маја ток
мама тим мак
мић који има

2.

Ћетак Кемо је јак.
Ја имам ћетка Киму.
Кимећа има ћетка.
Мојој мами је име Ђима.

Ү, Ђ, С

Latinica	Ћирилица
И и	Ү ү
В в	Ђ ђ
Ј ј	С с

Прочитајте следеће
ријечи и реченице и
препишите их у свеску
писаним словима
ћирилице.

1.
 вук саја јум
 сива аутбо коса
 свеска кајсија јаснук

2.
 Кажа и Умија се увијек смију.
 Џенка Власвија је вишака и висока.
 Моја сека Сајма се скија.

Ш, Л, Ђ

Latinica

Љ љ

Љ л

Њ н

Ћирилица

Ш ш

Л л

Ђ њ

Прочитајте сљедеће ријечи и реченице и препишите их у свеску писаним словима ћирилице.

1.

шума	машина	шими
машина	јелен	лиси
оловка	лик	нана
шнала	наш	новине

2.

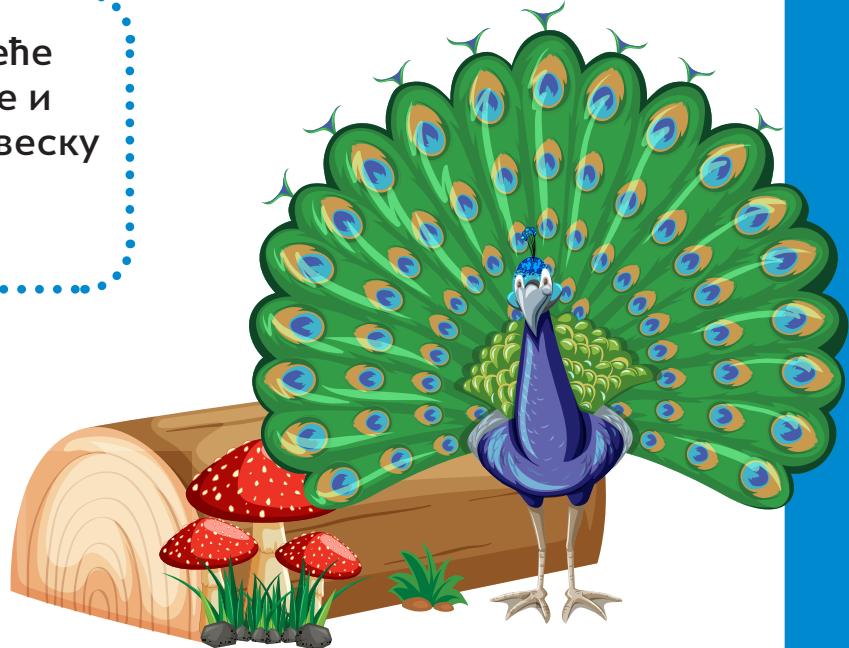
Шејла је јела кајмак.
Анеса воли лавове.
Тина и Лејла су у школи.
Нана Шемса има унуку Емину.
Јасмина има шарени шал.

Ћ, Ђ, Ѓ

Latinica	Ћирилица
P p	Ћ њ
В в	Ђ ђ
R r	Ѱ Ѱ

Прочитајте сљедеће
ријечи и реченице и
препишите их у свеску
писаним словима
ћирилице.

1.

каћа	ћас	ћијећао
ћаћир	ђада	балон
комида	бор	море
рибар	рак	бреква

2.

Орао лећи на велиkim висинама.
Паун има јрекрасан ређ.
Птичке и кокошке имају ћерје.
Рибе ћивију у Јошоку.

Ћ, Ѓ, Ђ

Latinica

Ћ d

Ђ z

Ѓ ћ

Ћирилица

Ћ g

Ђ з

Ѓ ћ

Прочитајте сљедеће ријечи и реченице и препишите их у свеску писаним словима ћирилице.

1.

djed   dabar   budneva
dom   znak   obraz
izložba   zid   puž
ožariti   žir   ždrijebe

2.

Заšto Žarko uvijek žuri?
Žaim želi na dar zelenog zmaja.
Žana i Žineta jedu rizu.
Dalila i Damir su dobro uradili zadatak.

Ү, Ҥ, ҆

Latinica	Ћирилица
С с	Ү ү
Ć ć	Ҥ ҥ
Č č	҆ ҆

Прочитајте следеће
ријечи и реченице и
препишите их у свеску
писаним словима
ћирилице.

1.

мице	о̄таџ	чврлак
чар	ћебе	ћуј
шетњер	чрвенџаћ	рұра
raj	ријер	робјек

2.

Чуна и Ђамка кућију чрне чибеле.
Ђазим воли да ћира турке.
Ћерима сади чвијете.
Учителница често прира чудесне
јарче.

Ћ, Ђ, Ј, Њ

Latinica

G g

H h

Lj lj

Nj nj

Ћирилица

Ћ ћ

Х х

Љ љ

Њ њ

Прочитајте сљедеће ријечи
и реченице и препишите их
у свеску писаним словима
ћирилице.

1.

guma	prag	gar
ograda	grah	sluga
hor	higijena	mulj
ljut	ljubav	ljuljačka
njiva	njuh	pažnja

2.

Golub guguće na grani.
Hamid svira harmoniku.
Ljiljana i Olja crtaju ljiljane.
U Garovom voćnjaku ima trešnja
i dunja.

Ћ, Ђ, ф

Latinica	Ћирилица
Ђ đ	Ћ ћ
Дž dž	Џ џ
F f	Ѡ ѡ

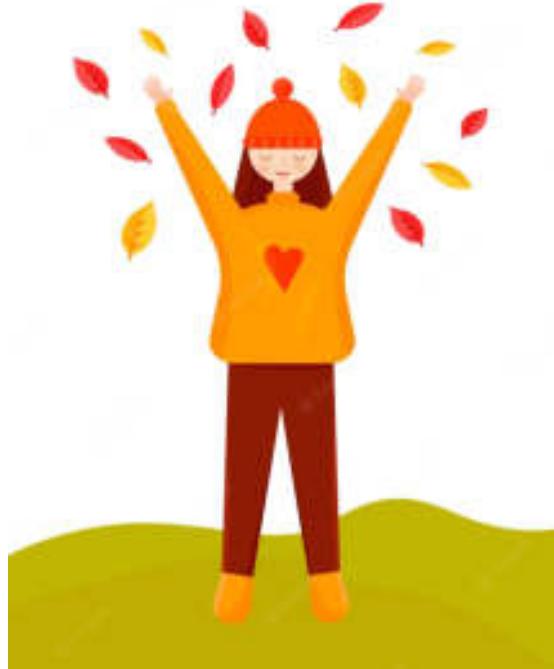

Прочитајте следеће
ријечи и реченице и
препишите их у свеску
писаним словима
ћирилице.

1.

ћак	хрђа	ћурђевак
ћројџе	џић	оџак
џунѓла	џамија	филм
фар	харфа	фотограф

2.

Ђула је позвала Слатјану на
рођендан.
Чанин цемтер је наранџасте боје.
Фериџ воли фудбал, толф и џудо.

АЗБУКА

Ево нас са наученим
писаним словима
ћирилице!

За њоновимо: А, Б, В...

А а, Б б, В в, Г г, Ѓ у, Е е, Ж ж, З з, И и, Ј ј,
К к, Л л, Ђ т, М м, Џ я, О о, Џ я, Р р, С с,
Ћ ћ, Џ я, Ў ю, Ф ф, Х х, Ч ч, Џ я, Џ я, Џ я

NAZIVE ULICA I TRGOVA PIŠEMO VELIKIM POČETNIM SLOVOM

U Ulici Makedonija, koja vodi od Gradskog muzeja do Trga Makedonija, stanovali smo dok nismo se preselili u Ulicu narodnih heroja, koja se nalazi u centru Skoplja. Ovdje nemam niti jednog poznanika. Ranije smo stanovali u Ohridskoj ulici i tamo su ostali moji najbolji drugovi i drugarice. Sada se okupljamo samo nedjeljom na Trgu Makedonija. Vozimo rolere, igramo se žmurke ili, jednostavno, šetamo i pričamo.

- Nazivi ulica i trgova obično sadrže više riječi. Prva riječ se uvijek piše velikim početnim slovom.

Naprimjer:

Makedonska ulica ili Ulica makedonska,
Ulica lipa,
Pehčevska ulica,
Pešterska ulica.

- Ako se u nazivu ulice ili trga pojavljuje i neko vlastito ime, ono se piše velikim slovom.

Naprimjer:

Ulica ilindenska
Ulica moskovska
Ulica Nikole Kareva

VELIKIM SLOVOM SE PIŠU
SVE RIJEČI U NAZIVU
SELA, NASELJA, GRADOVA
I ZEMALJA. IMENA
GEOGRAFSKIH POJMOVA:
RIJEKA, PLANINA, POLJA,
JEZERA I OSTRVA PIŠU
SE VELIKIM SLOVOM.
KOD DVOSLOŽNIH IMENA
GEOGRAFSKIH POJMOVA,
SAMO PRVA RIJEČ U NAZIVU
PIŠE SE VELIKIM SLOVOM.

- Napišite ispravno, pisanim slovima, sljedeće nazive:

Planine: PELISTER, ZELENGORA,
JAHORINA, VRANICA, DINARA...

Rijeke: VARDAR, RADIKA, SANA, TREBIŠNJICA, PLIVA, LAŠVA, KRIVAJA...

Polja: KOČANSKO POLJE, OVČE POLJE, NEVESINJSKO POLJE...

IGRAJMO SE, KROZ IGRU UČIMO

Pisanje naziva geografskih pojmoveva, naselja...

Za ovu igru potrebno je da se podijelite u grupe od 4 do 6 članova. Svaka grupa ispred sebe treba imati kartu užeg zavičaja i jedan veći list papira.

Zadatak je da na karti pronađete najveću rijeku u svom zavičaju. Pratite njen tok i zapišite nazine njenih pritoka, zatim planina i gradova kroz koje ta rijeka protiče.

Sve što na karti pronađete, pišite na list papira. Radite 25 minuta.

Ostatak časa iskoristite tako što ćete jedni drugima pročitati koja ste sve imena rijeka, gradova i planina pronašli.

Kada je rad u grupama završen, u preostalom dijelu časa učitelj/učiteljica pregleda urađenu vježbu, provjeri koja grupa ima najviše ispravno napisanih naziva, izvrši bodovanje i proglaši pobjedničku grupu.

Bodovanje:

Svaki pronađeni naziv donosi grupi dva boda, a svaka greška u pisanju umanjuje broj bodova za jedan.

ZADATAK

Napravi album prirodnih ljepota svog zavičaja. Na posebnim listovima papira nacrtaj ili nalijepi slike polja, planina i rijeka. Poveži listove u album.

Albumu možeš dati naslov. Ako si nekada bio/bila na nekom od tih mesta, napiši nešto i o tome šta si tamo video/vidjela i koje mirise si osjetio/osjetila.

PISANJE NASLOVA KNJIGA LISTOVA I ČASOPISA

Subotom popodne obično idemo u šetnju. Ali kada je ružno vrijeme, svako sebi traži zgodno mjesto, uzima knjigu ili novine. Tata čita „Večer“, mama „Novu Makedoniju“, a nana magazin „Azra“. Djeda u svojoj fotelji udobno se smjesti i čita roman „Doživljaji Toma Sojera“. Ja završavam čitanje knjige „Šarene priče“ pisateljice Bisere Alkadić. Tada je kod nas u kući tišina kao u čitaonici.

NASLOVI KNJIGA I IMENA LISTOVA I ČASOPISA PIŠU SE VELIKIM POČETNIM SLOVOM I OBILJEŽAVAJU NAVODNICIMA („“)

ZADATAK

- Nabroj knjige – lektire za treći razred koje si pročitao/la!
- Koji se listovi i časopisi čitaju u vašoj kući?
- Koje vam se književno djelo najviše dopada?
- Da li ste poručili nekada knjigu preko pošte, kako je ona dospijela do vas?
- Jeste li imali neprijatnosti pri dospijeću pošte? Ispričajte nam!

PISANJE IMENA USTANOVA

- Sara pohađa OOŠ „Alija Avdović”.
- U Skoplju se nalazi Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Sjeverne Makedonije.
- Moja tetka predaje na Ekonomskom fakultetu u Bitolju.

KOD VIŠEČLANIH NAZIVA USTANOVA (PREDUZEĆA, ŠKOLA, FAKULTETA, KLUBOVA) SAMO PRVA RIJEČ PIŠE SE VELIKIM POČETNIM SLOVOM.

Ukoliko postoji poseban naziv, onda se obavezno pišu navodnici (najčešće je to ime poznate osobe po kojoj je ustanova dobila ime).

Primjer:

Sportska hala „Boris Trajkovski“

Ostale riječi u nazivu pišu se malim slovom, osim ako se u nazivu ne nalazi vlastito ime ili naziv grada.

Primjer:

Posjetili su nas igrači Fudbalskog kluba iz Tutina.

ZADATAK

• Zaokruži slovo ispred pravilnog naziva škole.

a. OOŠ „Goce Delčev“, skoplje

b. OOŠ „Mirče Acev“, Prilep

c. osnovna škola „Kliment Ohridski“ Kumanovo

• Napiši pravilno tekst i veliko slovo gdje je potrebno.

moj djeda je radio u fabrići duhana. kasnije je dobio premeštaj u bitolju. radio je u prehrambenoj fabrići evropa. Često je odlazio u dom kulture.

POČETAK REČENICE

VLASTITE IMENICE

u kojima se sve riječi pišu
velikim slovom

imena i prezimena ljudi
nadimci
lastita imena životinja
imena država, gradova, sela, naselja
imena rijeka, planina, mora

VLASTITE IMENICE

u kojima se samo prva riječ piše
velikim slovom

ulice i trgovi
ustanove
knjige, pjesme, priče
listovi i časopisi
filmovi

DVIJE TAČKE (:) I ZAREZ (,) U NABRAJANJU

STARINARI

Mi bumbari,
starinari,
prodajemo
napuštene kućice
puževa skitnica,
oborena glijezda
pjevačica ptica,
okraćale košulje
lijepe guje šarke,
iglice sa borova
i lanjske šišarke...

**Desanka
Maksimović**

Godina ima dvanaest mjeseci: januar, februar, mart, april, maj, juni, juli, avgust, septembar, oktobar, novembar, decembar.

U šumi rastu: borovi, jele, breze, jasike, lipe i topole.
Zarez se ne piše ako je glas i ispred posljednje riječi u nabrajanju.

ZADATAK

- U sljedećim rečenicama pravilno napišite dvije tačke i zarez.
  - a. Nana je na pijaci kupila krompir boraniju banane jagode i kupus.
  - b. U gradu se nalaze kuće zgrade prodavnice parkovi ulice.
  - c. Na polici je bilo puno knjiga vazni slika i raznih ukrasa.
- Nabrojte crtane filmove koje najviše volite.

-
- Nabrojte drugove sa kojima obično dijelite užinu na odmoru.

-
- Napišite kratak tekst po sjećanju, čestitku, SMS poruku ili neko obavještenje poštujući pravopisna pravila.

-
- U sljedećim rečenicama nedostaju interpunkcijski znaci: tačka, zarez, uzvičnik, upitnik i dvije tačke. Upišite ih na odgovarajuća mjesta.

Jesi li kupio nov mobitel
Ko je pobijedio
Uspjeli smo
Nastavniče
Nije kupio svesku
Ona je odgojena pristojna i kulturna
Na sijelo su došli Amar, Selima, Mirza, Marko, Jana...

PRENOŠENJE RIJEČI U NOVI RED

KADA U PISANJU MORAMO PODIJELITI RIJEČ, I JEDAN NJEN DIO PRENIJETI U NOVI RED, TO UVIJEK ČINIMO NA GRANICI SLOGA.
PREKIDANJE RIJEČI NA KRAJU REDA OBILJEŽAVAMO CRTICOM (-).

Ovako se u novi red može prenijeti riječ poslastičar:

po-	posla-	poslasti-
slastičar	stičar	čar

A ovako učionica:

uči-	učio-	učioni-
onica	nica	ca

Riječi: radio, studio mogu se samo ovako prenijeti u novi red:

ra-	stu-
dio	dio

Jedno slovo nikada ne prenosimo u novi red. Ono uvijek može da stane na mjesto gdje bismo upisali crticu.

ZADATAK

- Ako riječ na kraju reda dijelimo na granici sloga, može li se dio riječi koja ima jedan slog (miš, trn, brod) prenijeti u novi red?
- Kako se u novi red mogu prenijeti riječi:

mahrama _____

stadion _____

olovka _____

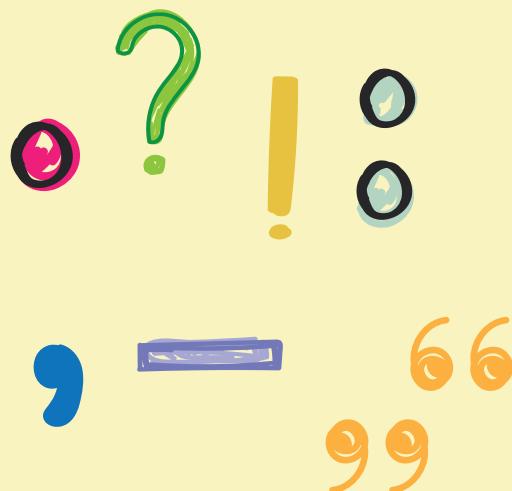
televizor _____

- Napravite svoj jezik tako što ćete posle svakog sloga u riječi dodati neki suglasnik i ponoviti samoglasnik. Naprimjer:

Sve razumijem. + p = Svepe rapazupumipijepem

DA SE PODSJETIMO

ZNACI KOJE KORISTIŠ U PISANJU

- . TAČKA (na kraju obaveštajne rečenice)
- ? UPITNIK (na kraju upitne rečenice)
- ! UZVIČNIK (na kraju uzvične i zapovedne rečenice)
- : DVIJE TAČKE (kada se u rečenici najavljuje nabranje)
- , ZAREZ (između riječi koje se nabrajaju)
- CRTICA (kada se riječ prenosi u novi red)
- „“ NAVODNICI (uz vlastito ime u nazivima škola)

BROJEVI - PISANJE BROJAVA

Osnovni ili glavni brojevi su riječi koje kazuju koliko ima nečega na broju. Naprimjer: dvadeset sedam, šezdeset pet, petsto dvadeset devet, hiljadu.

Redni brojevi su riječi koje određuju stvari, bića i predmete po redu: prvi, peti, jedanaesti, petnaesti, devetnaesti, dvadeseti.

Iza rednih brojeva se uvijek piše tačka.

ZADATAK

Napišite riječima sljedeće brojeve:

13	
49	
78	
157	
480	
626	
854	
1000	

Napišite riječima sljedeće brojeve:

5.	peti
11.	
12.	
13.	trinaesti
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20	

ZADATAK

- Napišite po tri rečenice gdje ćete upotrebiti osnovne i redne brojeve.

OD JEDAN DO PET

Jedinica je ružna brojka,
Meni su draže dvojka i trojka.
Dvojka smo ti i ja, najljepša –
To se oduvijek zna.
Trojka je društvo lijepo, fino,
Čuješ li me ti tišino?
A peticu vole đaci,
redom, ne piše se ona kredom.

Denisa Turković

Pitanja:

Šta znači stih „Dvojka smo ti i ja, najljepša“?
Šta znači stih „Trojka je društvo lijepo, fino“?
Šta znači stih „A peticu vole đaci, redom“

RED RIJEČI U REČENICI

O devojčici na ovoj slici možemo napisati više rečenica:

Devojčica čita.

Devojčica čita knjigu.

Riječi u rečenici su u skladu sa informacijom koju želimo prenijeti. Inače, uobičajen raspored je: imenica, glagol i dopuna glagola. Zavisno od postavljenog pitanja, i riječi u istoj rečenici kao odgovor bit će različito poredane.

Ko čita knjigu? – Djevojčica knjigu čita.

Šta radi djevojčica? – Čita knjigu djevojčica.

Šta čita djevojčica? – Knjigu čita djevojčica.

Čita djevojčica knjigu. – U značenju: ne pjeva

nego čita!

Knjigu djevojčica čita. – U značenju: ne čita roman nego knjigu.

U ovim rečenicama red riječi je različit, jer su tražene različite informacije.

Primjer:

Svoju je izgubio Neno užinu.

Padala je u nedjelju kiša.

Nosio parče pas mesa.

Na brijegu djeca grudvala su se.

Djeca izidoše da se igraju jednog dana.

ZADATAK

- Prepišite pet rečenica iz primjera, ali tako da riječi budu na svom mjestu.

Izokrenute riječi

- Sljedeće rečenice prepiši latiničnim slovima pazeći na raspored riječi u rečenici..

Неџад пише писмо.

Џемила чита књигу.

Амиџа на ћилиму сједи Ђамил.

школу иде у Кемал.

Ђак је добар Он.

везе Фата гоблен.

Емина Мала се игра у авлији.

Бајрам спрема Нана баклаву за.

IMENICE

Sve oko nas, ima svoje ime.

Nabrojte sve što vidite na slici?

- Odgovorite na sljedeća pitanja!

U futrola imam... Šta?

Za prijevoz iz jednog mjesta u drugo može mi poslužiti... Šta?

Moji najbolji prijatelji su... Ko?

Moje najbolje prijateljice su... Ko?

Moje prve komšije su... Ko?

Kao i dani i mjeseci imaju svoja imena: januar, februar, mart, april, maj, juni, juli, august, septembar, oktobar, novembar, decembar.

I godišnja doba imaju svoja imena: proljeće, ljeto, jesen, zima.

Ljudi su: djevojčica, dječak, roditelj, sin, brat, otac, majka...

Životinje su: skakavac, žaba, konj, mačka, zec, leptir, lasta...

Predmeti su: lopta, lutka, olovka, futrola...

- Prepoznaj uljeza!

POPLAVA, PLEŠEM, HRAST TELEFON, ŽUBORI, MAJMUN, STO, PLAV.

DANI

Prvi brat ponedjeljak
ide sasvim sprijeda.
Za njim ide utorak,
pa sestrica srijeda.
Onda dalje redom:
  početno
  četvrtak za srijedom.
Petak hoće peto mjesto,
  a subota šesto.
Sedma ide nedjelja,
nasmijana, vesela.

Gvido Tartalja

(prevela na bosanskom Aida Zuković)

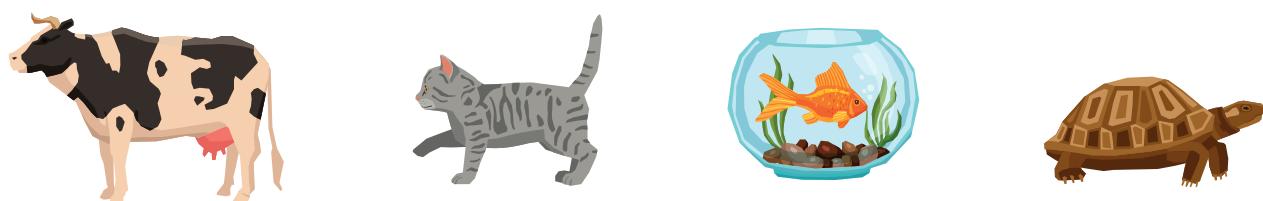
IMENICE KOJE OZNAČAVAJU IMENA BIĆA

Riječima se mogu imenovati bića:

LJUDI – čovjek, žena, dijete, učitelj,...

ŽIVOTINJE – krava, tele, ovca, mačka, pas, tigar, lav...

BILJKE – luk, grašak, hrast, kamilica, orah...

ZADATAK

ŽIVOTINJE		BILJKE	
domaće	divlje	voće	cvijeće

IMENICE KOJE OZNAČAVAJU IMENA PREDMETA

Riječima možemo imenovati i predmete koji se nalaze oko nas.
Na primjer, nabrojte predmete koji se nalaze na školskoj klupi.

ZADATAK

- Takmičite se sa drugovima iz razreda ko će nabrojati više riječi koje označavaju predmete od: drveta, papira, stakla, plastike...

Nabrojte predmete iz svog plakara.

Napišite predmete koji započinju slovom M.

Igrajte igru „Na slovo... na slovo...“ i pogadajte predmete u učionici.

VLASTITE I ZAJEDNIČKE IMENICE

Emre

Kan

Mahir

Davud

Arif

Svaki dječak ima svoje posebno, vlastito ime.

Imenice: **Emre, Kan, Mahir, Davud, Arif** su vlastite imenice.

Imenica **dječak** zajedničko je ime za sve dječake.

Pored ljudi, vlastita imena imaju zvijezde, planete, države, gradovi, sela, planine, mora, rijeke: Sunce, Mars, Makedonija, Skoplje, Sarajevo, Vodno, Vardar, Kumanovo, Ohrid.

Ja sam
Irma.

Ja sam Irma. Imam osam godina. Živim u Bihaću. Imam brata Kadira. Od njega sam za rođendan dobila psa. Dala sam mu ime Rino. Kroz naš grad protiče prekrasna rijeka Una. Često Rino i ja šetamo pored Une uživamo u njenoj ljepoti.

Ja sam Kan. Iz Skoplja sam došao u Bosnu i Hercegovinu na odmor. Kažu da ovdje mogu mnogo toga lijepoga vidjeti. Rekli su mi da obvezno odem na skijanje, na planinu Vlašić. To svakako neću propustiti.

Ja sam
Kan.

Pogledaj ilustracije pa reci koje je zajedničko ime!

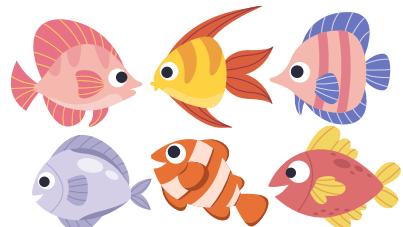
Imenica **djevojčica** zajedničko ime za svu djecu ženskog pola.

Ptica je zajedničko ime za svaku pticu.

Tako je. **Riba** je zajedničko ime za sve ribe.

ZADATAK

Podvucite zajedničke imenice:

kuća, prozor, Velija, olovka, avion, Skoplje, brod, škola, klupa, ranac, Omer, tata, mama, Treska, sestra, pismo, planina, rijeka, more, miš, Makedonija, papagaj.

GLAGOLI

RADNI DAN

KO ŠTA RADI

Kosi-lica travu kosi,
nosi-lica nešto nosi.
Krcalica orah krca,
vrchalica vodu vrca.
Drndalica vunu drnda,
vrodalica stalno vrda.
Neznalica malo zna,
sveznalica baš sve ne zna.
Mutilica nešto muti,
šutilica samo šuti.
Varalica uvijek vara,
šaralica šare, šara.

Omer Turković

ZADATAK

Riječi kosilica, nosilica, krcalica, vrchalica, drndalica, vrodalica, neznalica, sveznalica, mutilica, šutilica, varalica, šaralica prepišite u svesku dodadite šta one rade i dopunite sa sličnim riječima. Znaš li i ti neku sličnu riječ?

KO ŠTA RADI ?

Ljekar liječi.

_____ čuva.

_____ lovi.

_____ sije.

_____ peče.

_____ glumi.

_____ sliká.

ŠTA KO RADI?

Učenik uči.

Zidar _____.

Krojač _____.

Rudar _____.

Vozač _____.

Čistač _____.

Orač _____.

ZADATAK

- Napišite šta sve znate da radite.

Znam da: _____
_____

- Kako se ko kreće? Dopunite glagolima.

Čovjek _____. Ptica _____.

Riba _____. Zmija _____.

Skakavac _____. Buba _____.

- Smislite završetak rečenica i zapišite ih u sveske:

Ja na krevetu...

Zub me...

Mama je radila pa se...

GLAGOLSKO VRIJEME

Glagolima možemo iskazati da se nešto dešava sada:
Mi pjevamo.
Učiteljica čita priču.

Da se nešto dešavalo prije:
Mi smo pjevali.
Učiteljica je čitala priču.

Da će se nešto dešavati:
Mi cemo pjevati.
Učiteljica će čitati priču.

Pored glagola napišite slovo S ako je glagol u sadašnje vrijeme, slovo P ako je glagol u prošlo vrijeme i slovo B ako je glagol u buduće vrijeme:

spava _____
pjevala _____
skače _____
spavala _____
pjevat će _____
skakala _____
spavat će _____
pjeva _____

Podvucite glagole u sljedećem tekstu:

VESELA KIŠA

U nedjelju je padala kiša. U ponедjeljak je padala kiša. I u utorak je padala kiša. Ulice su bile mokre. S krovova je curila voda.

Iz škole su istrčala djeca i otvorila kišobrane. Bili su to mali i veliki crni kišobrani. Crni kišobrani, sivo nebo, siva kiša...

U kući je kraj prozora sjedio dječak i prstom pratio kapljice koje su klizile niz staklo.

Jučer je ponovo padala kiša. Pada još i danas. Na grudima su vlažni kaputi, blatnjave cipele. Dječak još uvijek prati kišne kapljice na prozorskom oknu.

Iznenada, iz školske kapije istrčaše djevojčice i dječaci sa crvenim, bijelim, žutim i zelenim kišobranima.

– Pogledaj, mama! – povika dječak kraj prozora. – Ala je danas neka vesela kiša!

Brzo obu cipele i pojuri sa dječacima i nekom djevojčicom koja je imala kišobran ljubičaste boje.

Ela Peroci

PRIDJEVI

Pažljivo pročitajte pjesmu i otkrijte riječi kojima se opisuje kakvo je nešto.

BOSNA

Bosna je zemlja prepuna čari
trepeta šuma i bljeska vode,
brda joj kite gradovi stari,
nad njima sinji oblaci brode.
Čini se, to je začaran kraj
kroz koji vilu progoni zmaj.

Duboke gore svečano čute
u mirnoj sjenci, bez ljudskog zova,
tu medo tapa niz tajne pute,
a obnoć huče premudra sova.
Na proplancima, sve ti se čini,
igraju vile na mjesecini.

A vjeverice – uz trku mnogu –
repova trista, hiljadu nogu!
na glavu Bosnu staviti mogu.

I duh rudarski s punom paradom:
s pijukom, lampom, dugom bradom,
u kristal kucka, kamenje para,
kroz Bosnu traži rudišta stara,
pod zemljom brdo gvozdeno buši,
uz vreli izvor obojke suši.

U gori stijena trepti ko živa,
niz nju se voda studena sliva,
biserom gori najmanja kap.

A već u klancu, blještav ko srma
potok se ruši s kamena strma
i pravi prvi pjenušav slap.

Na kraju – gledaj – rijeka se vije,
matica brza sredinom bije...

Branko Ćopić

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

Već prvim stihom pjesnik Branko Ćopić uvodi nas u temu ove pjesme. Šta on kaže, kakve to čari krase našu domovinu?

Pronadite u pjesmi stihove koji govore o prirodnim ljepotama: šumama, planinama, vodama...!

ZADATAK

Kakvo je lišće u jesen? _____

A u proljeće? _____

Koje boje može da bude jabuka? _____

Pored riječi knjiga dopišite riječi koje označavaju njene osobine.

Knjiga: _____

Vaš drug treba da bude:

druželjubiv, iskren, spor, vrijedan, tvrdogav, brbljiv, ćutljiv, pametan, hrabar

- Podvucite riječi kojima se opisuje vaš drug ili drugarica.
  - Dodajte spisku bar još dvije njegove osobine:
-

• Izbacite uljeza.

veliki	zelen
mali	providan
plavi	lahk
žut	balon

IZGOVOR I PISANJE GLASOVNIH GRUPA JE I IJE

Šta ste vi?
Ko vas uči?
Kako nazivamo ljude koji čiste dimnjake?
Gdje posuđuješ knjigu za čitanje? Ko tamo radi?

Neki učenici i odrasli griješe u izgovoru i pisanju JE i IJE. Ima i onih koji ne griješe. Budi ti jedan/jedna od onih koji ne griješe.

PROČITAJ RIJEČI: ZVIJEZDA, RIJEČ, CVJETOVI, MJESEC, RIJEKA, DJEČAK, BIJELO, MJESTO. Kao što vidiš, neke riječi se izgovaraju i pišu sa je, a neke sa ije. Prepiši sljedeće riječi u svesku. Dopuni riječi, upisujući **je** ili **ije** tamo gdje je potrebno!

d__ ca

sn__g

uv__ek

zauv__k

v__tar

d__ete

ml__eko

sv__t

Uradi sam/sama!

Napravi anketu u razredu. Pitaš se kako ćeš to uraditi? Ja ću ti pomoći. Na listu papira napiši pitanja na koja želiš dobiti odgovor. Treba ti onoliko listova koliko ima učenika u tvom razredu. Niko se ne mora potpisati. Ko želi, može staviti svoj potpis na list. Obrati pažnju na pisanje je i ije pri pisanju pitanja! Neka to budu riječi: uvijek, urednije, zauvijek, lijepo...

Jedno od pitanja može biti:

ANKETA Ko ti je u razredu uvijek spremam pomoći?

Želim ti sreću u provođenju prve ankete!

GLAS I SLOVO H U IZGOVORU I PISANJU

Glas **H** se pri izgovoru često izostavi. Nadam se da se to tebi ne dešava. Pročitaj i zapamti riječi koje se ne mogu izgovarati bez glasa **H**!

RIJEČI U KOJIMA JE GLAS H OBAVEZAN NA POČETKU SU:

HERCEGOVINA, HVALA, HLJEB, HALJINA, HARMONIKA, HOĆU, HRANA, HRĐA.

RIJEČI U KOJIMA JE GLAS H OBAVEZAN U SREDINI SU:

UHO, MEHANIČAR, SUHO, MUHA, KAHVA, MEHKO, LAHKO.

RIJEČI U KOJIMA JE GLAS H OBAVEZAN NA KRAJU SU:

PRAH, GRAH, DUH, OSMIJEH, ORAH, ŠAH, PLEH.

Pročitaj tekst Feride Duraković. Obrati pažnju na izgovor glasa **H** u riječima!

HVALA

Najmrže mi je što mama stalno traži: Reci, sine, hvala.

Kao da hvala postoji za bezvezne stvari.

Hoću da kažem hvala samo kad treba i kad je to važno.

Na primjer: hvala mami što me rodila. Hvala drvetu što mi dozvoli da se popnem na njega. Hvala moru što me okupa i suncu što me poslije kupanja ogrije.

Hvala sladoledu što se ne istopi prije vremena.

Hvala mački što ne jede sladoled kao moja sestra.

Hvala slovu **H** u halvi, hurmašicama, saher torti. U hrabrosti, Hijavati, hljebu. U Havajima – tamo ću jednom otići, pa da se poslije hvalim svojim uspjesima kod Havajki.

Ho-ho-ho!

Ferida Duraković

VRSTE REČENICA PO ZNAČENJU

IZJAVNE REČENICE

Ova neobična vijest sadrži više rečenica, a svaka rečenica nam je dala novo obavještenje o lovci i zecu. I u svakodnevnom govoru mi jedni drugima dajemo brojna obavještenja. Naprimjer, obavještavate vaše roditelje:

Danas sam dobio/dobila peticu iz bosanskog jezika.

Mama i tata vas obaveštavaju:

Ručak ti je u frižideru.

Tetka vas obavještava:

Kupila sam ti torbu za školu.

ZADATAK

Napiši tri rečenice kojima će prenijeti neku obavijest ili izjaviti nešto: Na primjer:
Jasmina je pobjedila.

ZADATAK

- Ispod slike napišite izjavnu rečenicu.

UPITNE REČENICE

Pročitajte sljedeće rečenice i utvrdite šta one znače.

Da li je Kan došao?
Čija je ovo torba?
Šta si kupio u prodavnici?

Ovim rečenicama ništa ne saopštavate, ne pružate nikakvo obavještenje. Svaka od tih rečenica je pitanje. Sigurno i vi svakog dana upitate nešto svog druga. Svako vaše pitanje je rečenica.

ZADATAK

- Sljedeće obavještajne rečenice pretvorite u upitne:

Jučer je padala kiša. _____

Milan se probudio. _____

Znam da crtam. _____

U mraku je mačka pojurila miša. _____

Slon je dobio grip. _____

Doktor pregleda slona. _____

Idem u školu. _____

UZVIČNE REČENICE

Bato, polako vozi! Pašćeš!
Ne bojim se ja, seko moja!
Jao, pao sam!
Oh, boli me ruka!

Eh Aj Uh Oh

jao haj a o oj

POMOĆ

Ujutru se otac spremao za posao. Obratio se Stevi:

- Stevo, donesi mi mantil!
- Mama, donesi tati mantil! – rekao je Steva.
- Stevo, daj mi cipele! – kaže otac.
- Mama, daj tati cipele! – rekao je Steva.
- Stevo, donesi mi kišobran! – kaže otac.
- Mama, daj tati kišobran! – rekao je Steva.
- Stevo, donesi mi tašnu! – kaže otac.
- Mama, daj tati tašnu! – rekao je Steva.

I, eto tako je tog jutra Steva pomagao ocu.
Stvarno nema šta da mu se prigovori.

Nedžati Zekerija

VRSTE REČENICA PO OBLIKU

Danas pada kiša.

Danas ne pada kiša.

- Uporedi navedene rečenice! Šta zapažaš? Postoji li razlika između rečenica „Irfan je došao“ i „Irfan nije došao?“ Prvom rečenicom se potvrđuje da je Irfan došao, a drugom se odriče da je Irfan došao.

POTVRDNE REČENICE

DA

ODRIČNE REČENICE

NE

Šta smo saznali o Havi i Dini? Šta Hava voli raditi, a Dina ne voli? Šta obje vole?

ZADATAK

Edo je u školi dobio zadatak da napiše sastav o tome šta bi volio biti kad odraste. Bio je vrijedan odmah ga je napisao. Pročitaj njegov sastav!

- **Napišite sljedeće riječi tako što ćete ispred njih dodati riječu **ne**!**

Kad odrastem, želim biti pjevač jer volim pjevati. Volim i plesati. Bit ću plesač. Ma, kad odrastem, bit ću slikar. Volim slikati. Moje slike će biti lijepo. Volim ja i pecati. Tako je, bit ću ribar. Volim letjeti avionom. Bit ću putnik. Ne, bit ću pilot. Kad odrastem bit ću, bit ću... znam ja šta, ali će dugo potrajati dok odrastem.

Imam vremena da razmislim.

- **Neki stihovi pjesme Očeva uspavanka napisani su kao potvrđne i odrične rečenice. Razvrstat ćemo stihove pjesme u dvije grupe:**

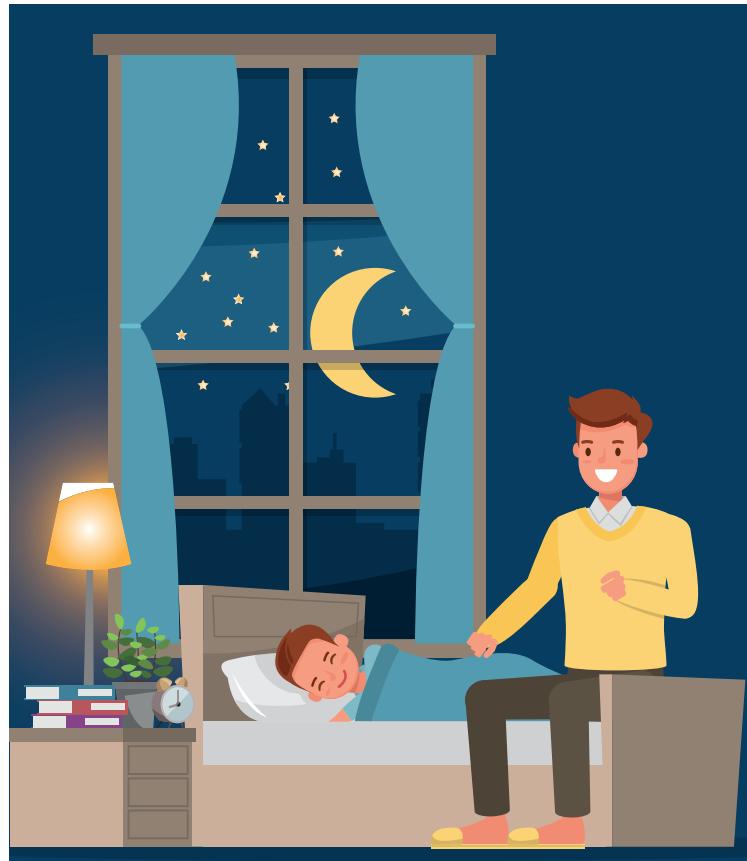
OČEVA USPAVANKA

Zvijezda se sa tamom bori,
a otac mi priču zbori.
Ne, to nije uspavanka,
lepršava, bajkovita;
riječ u oca nije tanka,
iz života on to čita.

Zvijezda trepće,
posustaje, a otac se
ne predaje.

Otar priča, a riječ svaka
i krhkka i tako jaka,
i dok snovi krče mrak,
znam, i ja ću biti jak.

Ismet Bekrić

Potvrdne

Zvijezda se sa tamom bori.
Otač mi priču zbori.
Iz života on to čita.

Odrične

Ne, nije to uspavanka.
Riječ u oca nije tanka.
A otac se ne predaje.

A sada vi od navedenih potvrdnih rečenica napravite odrične, a od odričnih potvrdne.

Uradite to ovako:

Potvrdne rečenice: Da, to je uspavanka.

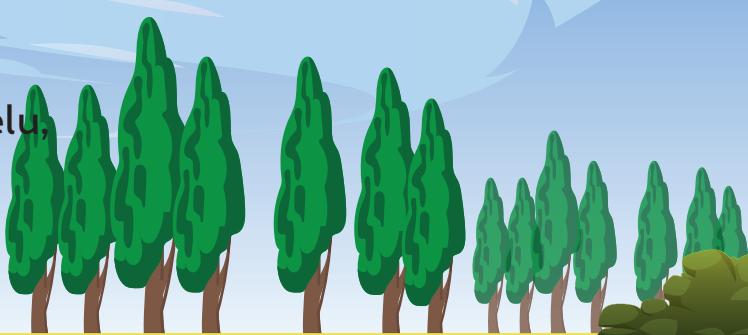
Odrične rečenice: Zvijezda se sa tamom ne bori.

Dalje nastavite sami!

- Prepišite pjesmu u odričnom obliku:

JABLANI (odlomak)

U mome selu ima puno jablana.
Oni rastu uz potoke i rijeke.
U vodi se previju kao jegulje.
Najviše jablana ima u mom selu,
u njima se tice gnijezde,
u njima se zapliću oblaci
I zvijezde kroz njih jezde.

Jure Kaštelan

- Odredite kakvim rečenicama su napisana pravila.

PRAVILA VASPITANJA

- Roditelji treba da budu uvijek na strani djeteta.
- Roditelji ne treba da tjeraju dijete da samo donosi odluke, jer ga to čini nesigurnim.

3. Roditelji treba da ohrabruju dijete da istražuje i eksperimentiše.
4. Roditelji ne treba da ohrabruju dijete da se tuče s drugom djecom.
5. Roditelji ne treba da djetetu kažu NE, a da mu ne objasne ZAŠTO.

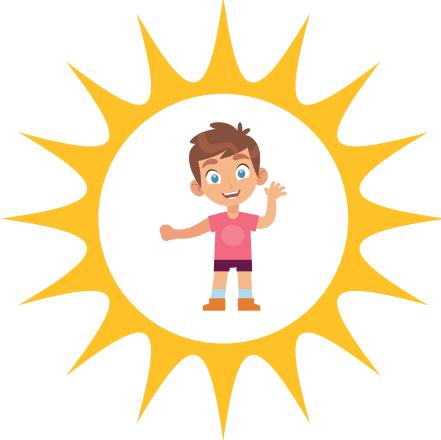
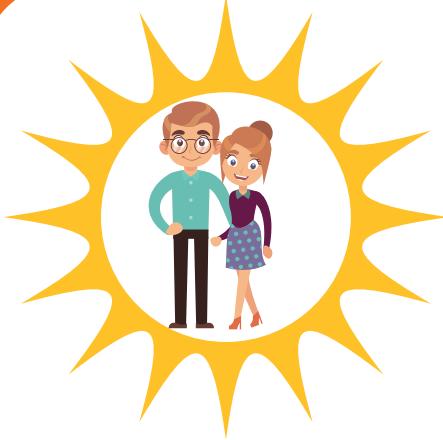
- Predložite pravila ponašanja učenika na odmoru. Koristite potvrđne i odrične rečenice.

- Potvrđne rečenice obojite zelenom, a odrične crvenom bojom.

KNJIŽEVNOST, IZRAŽAVANJE I STVARANJE

TRI SUNCA

Budim se rano,
i dan je lijep,
iako vjetar
razbija crijepljep,
iako pljušti
i sikče munja
u sivo jutro,
ko ispod gunja.

Uz huku kiše
i prasak groma,
ognut toplinom
svoga doma,
na prvu stranicu
novog dana
crtam tri sunca,
nasmijana.

Prvo, sjajno,
mami i tati,
drugo, za mene,
da me prati,
a jarko, treće,
ono najveće,
nekom neznanom,
ko nema sreće.

Ismet Bekrić

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Koliko sunca crta dječak?
- Zašto je prvo za mamu i tatu?
- Zašto ono drugo njega da prati?
- Treće je za neznane i nesrećne. Zašto?

ZADATAK

Koji osjećaj preovladava u pjesmi?

Prema kome je dječak pokazao ljubav?

Dječak je posalo poruku cijelom svijetu. Koja je to poruka?

Dječakov postupak je za svaku pohvalu, zasluguje divljenje i svi bismo se trebalo ugledati na njega.

Napiši ili nacrtaj šta bi uradio ili poželeo za bolesne, nesretne, beskućnike i siromašne.

ŠTO GOD KO KOME, SVE SEBI

Bio jedan derviš koji je svakog dana prolazio kroz varoš i uzvikivao:
„Što god ko kome, sve sebi!“

Dosadilo to jednoj ženi, i naumi mu dokazati da to nije istina.

Umijesi ona dakle pogačicu i stavi u nju nešto od čega stomak zaboli. Dade ona pogaču dervišu. Derviš nije bio gladan i ne nače odmah pogaču, nego je stavi u torbu pa otiđe dalje, sve vičući one iste riječi:

„Što god ko kome, sve sebi!“

Nađe tako i pred dućan one žene. Putem mu je neko dao i kolač, i derviš je, stigavši pred dućan, upravo stao jesti taj kolač. Dijete dućandžijino, vidjevši da derviš jede kolač, navali na oca da mu dade isti takav kolač. Otac ne imadaše baš takvog kolača, pa se dijete stade derati da je gladno. Vidjevši to, derviš izvadi iz torbe onu pogačicu što mu je djetetova majka bila dala, i pruži je djetetu.

Kad to vidje dućandžija, on podari dervišu nekolike pare, i derviš ode dalje putem, vičući:

„Što god ko kome, sve sebi!“

Kad je dijete pojelo pogačicu, stade se vajkati da ga boli stomak. Otac ga zamota u prekrivač i ponese kući, majci. Tamo joj ispripovijedi da je dijete postradalo od nekakve pogaćice, koju mu je dao izvjesni derviš.

Tada se žena uvjeri da je ono istina, što derviš viče.

Bosanska pri povjetka

RJEČNIK

derviš – vjersko lice u islamskoj religiji

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- O čemu narodni pripovjedač govori u ovoj priči?
- Ko su glavni likovi?
- Koju rečenicu je derviš uzvikivao svakog dana?
- Šta je žena učinila?
- Zašto je derviš dao pogaćicu djetetu?
- Šta se dogodilo kada je dijete pojelo pogaćicu?
- Koja bi bila poruka ove priče?

ZADATAK

Dramatizacija teksta: podijelite uloge, naučite tekst i odglumite ovaj tekst.

ŠEĆERNA PRIČA

Prije sto i više godina u mjestu Negobilo, najvećem malom gradu na svijetu, živeo je poslastičar Marko. Svi su ga voljeli, a posebno mala djeca koja su uživala u njegovom slakom čokoladnom svijetu.

Jedne večeri, negdje oko ponoći, poslastičar Marko je umijesio čudno majstorstvo šećera i mlijeka i to čudno tijesto se polako pretvorilo u dijete, pravo šećerno dijete sa velikim tamnim očima od pečenih badema i tamnom kosom od čokolade.

Poslastičar je bio toliko sretan da je zaboravio da je ponoć i probudio cio grad da im kaže za šećerno dijete, ali najčudnije je to što je dijete nestalo kada su svi otišli u radnju da ga vide. Svi su mislili da je to neka slana šala, a poslastičar Marko je ostao sam da jeca u svojoj radnji i ne vjeruje svojim očima.

Evo šta se tačno dogodilo. Mali miš u radnji je htio da ugrize šećerno dijete, ali ono je oživjelo i samo prošetalo glavnom gradskom ulicom zvanom Trista i jedna rupa. Hodao je i hodao, i sunce je izlazilo, ali nije osjećao umor. Daleko od grada bila je čarobna šuma, gdje svi pjevaju i kad bi sunce izašlo, iz jednog grmlja bi izašla kornjača, izbacila svoju glavu i zapjevala:

„Sunce grijе, cvjeta drijen,
Dobar dan, dobar dan!“

Svi su pjevali, samo se stari bukov panj, mučio kraj potoka i uvijek govori isto:

„Sunce ... dan... breza.... glog...“

Čim bi potok to čuo, čudno bi završio pjesmu:

Kloko - klok... Kloko - klok...

Jednog dana je i slavuj pjevao:

Čiru - lak! Čiru - lak!

Nema kod nas takav glas

Niko drugi, niko drugi -

Osim mene!“

Niko nije imao tako lijep glas i kada su ga čuli lukava lisica, vuk i medvjed, zgrabili su ga i zatvorili u kavez da im pjeva.

Od tada niko nije pjevao u šumi, a kada je šećerno dijete došlo, svi su bili tužni. Kada ih je upitao zašto su tužni, ispričali su mu o zlu starih lopova i zamolili ga da pusti slavu.

Niko nije znao kako, pa je kornjača predložila djetetu da potraži bube, možda bi oni znali.

Šećerno dijete otišlo je da traži odgovor kako osloboditi slavu u zemlji buba, u zemlji riba, u zemlji Langarije - gdje je sve bilo čudno i gdje su bile planine sladoleda, rijeke limunade, kuće od meda, a umjesto kiše padalo je mlijeko.

Živjeli su mali patuljci, visoki jednu pedu i brade dugačke dvije pede, ali ni oni nisu znali kako da odgovore na njegovo pitanje. Tako je malo šećerno dijete posjetilo i zemlju igračaka i zemlju pahulja, ali нико nije znao kako da oslobodi slavu.

Savjetovali su ga da samo ljudi znaju kako da spasu slavu i on se vratio u Negobilo, najveći mali grad na svijetu. Tamo ga je pronašao i usvojio Vane kolar. Ali kada je poslastičar Marko čuo da je kolar Vane usvojio šećerno dijete, toliko se naljutio da je odmah otrčao do njega i tako je počela prva poznata svađa u Negobilu. I počeli su da se svađaju i dok su se svađali i presuđivali kome pripada šećerno dijete, jedan čiko se ušunjao u kuću kolara Vaneta i ukrao šećerno dijete. Bio je to lukavi lopov Crna Šubara koji je isprva bio ljubazan, a srećom mu je otkrio tajnu kako osloboditi slavu i rekao mu da treba iskopati veliku jamu, pokriti je granjem i namamiti zvijeri u njoj.

Ali ubrzo se namrštilo, stavio ga u džep i iznio iz grada i odnio u tvrđavu. Bio je to dom čarobnjaka Tarare. Postojala je magična lampa koju je šećerno dijete trebalo da ukrade, ali ju je slučajno razbilo i onda se sve promjenilo. Čarobnjak je izgubio moć i otišao u Nevrat, a negdje je otišao i Crna Šubara.

Šećerno dijete je ponovo došlo u šumu i svima redom govorio kako se slavuj može spasiti. Namamili su zvijeri u šumu i došli su do jame prekrivene granjem i zemljom i upali. Životinje su sretno našle slavu u pećini, bile su sretne tri dana i tri noći.

Slavuj je opet zapjevalo:

„Čiru - laki! Čiru - lak!

Danas ponovo pjevam...“

Čak i neočekivano, bukov puzavac zapjevalo:

„Čiru - lak... vjetar duha

Sunčev zrak

Još grijе

Opel kod nas

Slavuj pjeva!”

Šećerno dijete se zahvalilo svima na ljubaznosti i pozdravio se sa prijateljima. Obećalo je da će se ponovo vratiti i vratilo se u najveći mali grad na svijetu Negobilo kod kolara Vaneta i poslastičara Marka.

Slavko Janevski

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Zašto kažemo da se desio „Čudni događaj?“
- Kada i gdje se desio taj događaj?
- Zašto je Šećerno dijete napustilo dućan?
- Ko je ukrao slavuja?
- Koji su vam likovi iz priče pozitivni a koji negativni?
- Kada je Šećerno dijete bilo uplašeno a kada sretno?
- Gdje se vratilo Šećerno dijete?
- Kakva osjećanja je kod tebe izazvala ova priča?

ZADATAK

Nacrtaj Šećerno dijete i napiši sastojke od čega je napravljeno?

OBEĆANJE

Nekada davno živjela je vrlo sretna familija: majka, otac i njihov sin. Dijete je imalo samo pet godina kada je ovu sreću prekinula smrt majke, i kada je djetetov otac, od tuge bolestan, pao na postelju. Niko nije želio da im pomogne zato što su tamnoputi, bolesni i siromašni. Dijete je više godina njegovalo svog oca. Njegov život je bio težak, mnogo težak sve dok...

Jedno jutro otac se probudio sa nadom u srcu i reče svom sinu:

- Sada si momak, nisi više dječak. Sjedi pored mene Lolo. Želim nešto da ti ispričam. U snu sam video krilatu Luluđi, i ona mi je rekla, da ti, Lolo, moje dijete, treba da nađeš čarobni prah i čarobni sat. To bi nam trebalo pomoći, i mogao bih i da ozdravim. Ali, ti bi trebao da kreneš na put. Na ovom putu ne smiješ gledati lijevo, ne smiješ gledati ni desno, i ne smiješ se okretati nazad. Idi samo pravo, i gledaj ispred sebe. Ne zaboravi, moraš da budeš pošten, i ako daš obećanje, moraš i da ga održiš.

Lolo je krenuo na put. Došao je do velikog jezera. Morao je da gleda samo ispred sebe, ali ispred njega nije bilo nikakvog mosta, nije bilo nikakvog čamca. U trenutku kad je pomislio šta bi trebao da uradi, čuo je glas iz vode:

- Ja sam riba. Mnogo sam bolesna. Ja znam šta tražiš i zašto si krenuo na put. Ja će ti pomoći da pređeš na drugu stranu jezera ako mi nešto obećaš. Ako nađeš čarobni prah, daj i meni malo.

Lolo je obećao. U trenutku se preko velikog jezera stvorio most. Lolo je prešao na drugu stranu jezera.

Na drugoj strani obale naišao je na dvorac. Žedni Lolo upitao je kralja da mu da čašu vode da popije, ali kralj mu je odgovorio:

- Ja znam šta tražiš i zašto si krenuo na put. Ja će ti dati čašu vode ako mi obećaš nešto. Kad nađeš čarobni prah daj i meni malo. Moja kruška ne rađa više godina, a kruške su mi ljekovite.

Lolo je dao obećanje, popio vode i krenuo dalje na put. Išao je, išao kroz veliku pustinju stigao do nekog drugog dvorca. Ovdje nije bilo nikakvog znaka života. Sve je izgledalo kao napušteno. Prišao je bliže i...

Lolo je ugledao prelijepu, u kavezu zarobljenu, princezu. Pored nje je bio zmaj koji je spavao. Lolo je polako i nečujno oslobođio princezu. Princeza mu je poklonila čarobni prah, ali je on morao dati obećanje da će je oženiti.

Princeza mu je otkrila i tajnu sretnog sata. Ako bi Lolo posuo malo čarobnog praha po zmaju, zmaj bi se pretvorio u sretni sat. Čarobni prah i sretni sat zajedno donose dobro zdravlje i sreću. Lolo je uradio kako je bio nasavjetovan. Posuo je čarobnog praha po zmaju zmaj se pretvorio u sretni sat. Lolo je uzeo sretni sat i brzo krenuo kući svome ocu.

Vraćao se preko pustinje, i došao do kraljevog dvorca. Lolo je posuo praha po stablu kruške i naslonio na njega sretni sat. Odjednom, na stablu su se pojatile velike ljekovite kruške. Kralj je Loli poklonio bure puno zlata, dukata, zlatnu kočiju i dva konja. Lolo je krenuo dalje. Stigao je do jezera. Dao je ribi čarobnog praha i naslonio na nju sretni sat. U istom trenutku riba je ozdravila. Opet se tu stvorio most preko velikog jezera i Lolo je mogao da pređe sa kočijom i konjima na drugu stranu. Kad je na obali prešao na drugu stranu, čekao ga je čamac pun zlata. Riba ga je darovala. Lolo se vratio kući u posljednjoj minuti očevog života. Dao je ocu čarobnog praha i

na njegovo čelo naslonio sretni sat. Istog trenutka otac je ustao iz postelje. Očevo lice je bilo ozareno srećom veseljem. Lolo i njegov otac krenuli su ponovo na isti put. Preko jezera, preko pustinje, čekala ih je prelijepa princeza. Ako daš obećanje, moraš da ga i ispuniš.

Svi zajedno, zdravi i veseli živjeli su mnogo vremena poslije...

Stara romska narodna priča
(Prikupila i prevela Hedina Sijerčić)

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- S kim je živio Lolo?
- Koji problemi su pratili njegovo odrastanje? Zašto niko nije htio da im pomogne?
- Šta je usnio otac?
- Šta je Lolo trebao pronaći? Zašto? Koga na svom putu Lolo sreće?
- Zašto mu pomažu riba, kralj i princeza? Koji važan očev savjet mu je najviše pomogao da uspije obaviti ZADATAK?

MOZGALICA

I u ovoj bajci, kao i u većini drugih, pojavljuju se isti elementi:

- ZADATAK koji glavni junak treba da obavi;
- osoba koja mu ZADATAK daje;
- odlazak na put i samo putovanje - kuda prolazi;
- prepreke tj. sve ono što ga onemogućava da izvrši ZADATAK;
- pomagači, odnosno svi oni koji mu olakšavaju izvršenje zadatka;
- nestvarni, fantastični elementi...

Koje od navedenih elemenata ste i vi uočili u bajci Obećanje?

KNJIŽEVNA RADIONICA

Ovac, sin, riba, kralj, princeza – sve su to pozitivni likovi u ovoj bajci. Iako nisu navedeni imenom, u bajci – osim zmaja – ima i negativnih likova. Ko su oni?

Šta je dječak Lolo morao da propati zbog takvih ljudi? Napišite krako pismo svim negativcima u bajci i recite im šta o njima mislite i kako bi trebali da se ponašaju.

GOVOR PROLJEĆA

Proljeće se prvo zaodjene rado
u jedno drvo tek listalo, mlado.

Onda zastane u parku kraj staze,
kuda svi najviše vole da prolaze.

Tu svako korak bar malo uspori,
da mu proljeće krhkim lišćem zbori.

Svaka riječ proljeća – u kljunu ptice
dotakne najljepše, najtanje žice.

Pa ti se učini, ispod neba plava,
da razumiješ šta govori trava.

Pa i ne osjetiš, dok list svaki plamti,
kako srce samo lijepe riječi pamti.

Ismet Bekrić

RJEČNIK

zaodjene – obuče
plamti – gorjeti jako
krhkim – nježnim

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- U šta se prvo obuče proljeće?
- Gdje proljeće zastaje i zašto?
- Zašto u parku prolaznici usporavaju korak?
- Šta riječi proljeća dotaknu?
- Čiji govor u pjesmi postaje razumljiv?
- Kakve riječi u pjesmi srce pamti?

ZADATAK

Ova pjesma opisuje ljubav prema prirodi i prirodnim pojavama. Izdvojte riječi kojima se opisuju prirodne pojave.

ZIMA SE RAZBOLJELA

Javlja bijela visibaba:
Već je zima zdravljia slaba!
Kašljé zima,
bolest ima,
boljeticu,
proljeticu.

Zvoni, zvoni, zvončić bijeli:
U bolnicu zima seli!
Za njim trubi ukraj puta
jaglačeva truba žuta:
Tratara! Tritari!
Dijem suncu čaše tri!

Pozveckujuć lijeska klima
zlatnovunim končićima:
Cima-cima!
Cima-cima!
Gle, otklima Baba Zima!

I kukurijek zvekće svima
zelenkastim praporcima:
otišla je Baba Zima
sve nas više ovdje ima.

Grigor Vitez

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Kakve znakove bolesti zima pokazuje? Koji cvjetovi najavljuju bolest Babe Zime?
- Dopunite kakvim zvucima se oglašavaju: visibaba...; jaglac...; kukurijek... Svi ovi zvuci odaju radost. Čemu se cvjetovi raduju?
- Kako odlazi zima?
- Kako se zove njena bolest?
- Kojim redom se javljaju vjesnici proljeća? Kako govori o bolesti, ovo je vesela pjesma. Zašto?
- Po čemu to možete zaključiti?
- Kad se zima razboli, šta dolazi umjesto nje?

VJEŽBAONICA

U ovoj pjesmi i zima i vjesnici proljeća imaju ljudske osobine. Navedite ih: Zima: je slaba zdravlja... visibaba se javlja... lijeska:...jaglac:.

IGRAONICA

Puno je zvukova koje u prirodi možemo čuti, a pjesmici nam ih dočaravaju biranim riječima i izrazima, neobičnim sklopovima ili redoslijedom riječi... Uočite kako:

jaglac trubi....

lijeska klima:....

U pjesmi Zima se razboljela prisutno je i učestalo ponavljanje suglasnika: z, ž (zima, zdravlje...); c, č, č (zvončić, čaše...); s, š (visibaba, slaba...). Pronađite sami i prepišite u vaše sveske sve primjere učestalog pojavljivanja istih suglasnika u riječima.

Da bi vam bilo jasnije zašto se pjesnik koristio ovim ponavljanjima, istovremeno izgovarajte ove glasove. Na šta vas ti zvukovi podsjećaju?

KAKO JE PROCVJETALA PRVA VISIBABA

Zima više nije mogla ostati. Dolazilo je sunce prijetilo da će je svu istopiti. Zato je pokupila krpice preostalog snijega, ognula se mrazevima, uzjahala na pomamnog Sjeverca i pošla u hladnije krajeve.

Jednoj pahuljici se, međutim, nije odlazilo. Ona se u toku zime sprijateljila sa jednim suvim listom jednim hrastovim žirom i nije htjela da ih ostavi. Osim toga, oni su joj cijele zime divno govorili o suncu, pa je ona željela da sačeka i vidi tog princa kome su se i list i žir divili i radovali.

Zato se, kad je zima počela skupljati posljednje snježne krpice, brzo sakrila pod suvi list s kojim se sprijateljila.

- Izlazite odatle! - vikala je zima, kojoj se, ipak, nije uspjela sakriti.
- Izlazi ili ću narediti ljutitom Sjevercu da te potpuno zaledi.

Ali, pahulja nije htjela izaći. Zima taman poče da naređuje Sjevercu da kazni malu neposlušnicu, kad kroz granje granu sunce i natjera ih u bijeg.

Pahuljica je, malo kasnije, plašljivo provirila ispod lista. Pred njenim očima se u jednoj kapljici divno presijavao sunčev zračak. - Koliko je tu boja! uzdahnula je očarana pahuljica. - Ne želim se istopiti kad sam vidjela takvu ljepotu! - Ne, nećeš umrijeti! - reče sunčev zračak kome su prijale pohvale. - Ti si mi se u ovoj šumi prva obradovala i zato te neću istopiti, nego nagraditi. Zračak zatim izgovori neke čarobne riječi, dotače pahuljicu i pretvori je u nježni zvonasti cvijet. Od tada sitni bijeli cvjetovi, na kraju svake zime, dočekaju sunce prvi ga pozdravljaju.

Šimo Ešić

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Kakva je zima u ovoj priči?
- Zašto pahuljica nije htjela da ode sa zimom? Iako je opisana kao plašljiva, ipak možemo reći da je pokazala izuzetnu hrabrost. Po čemu to zaključujemo? Šta je kod pahuljice bilo jače od straha? Zašto je sunce željelo nagraditi pahuljicu?
- Po čemu su pahuljice visibabe slične?
- Zašto zima bježi od sunca?

IGRAONICA

Pronađite koje ljudske osobine je pisac dao zimi, pahuljici, sunčevom zračku, listu žiru. Uradite to ovako: Sjeverac je pomaman, ljut, sluša naređenja zime;

Zima: ..

Sunčev zračak: ...

List i žir: ...

MOZGALICA

Priča Kako je procvjetala prva visibaba već je podijeljena u logičke cjeline. Pročitajte ih pažljivo, zatim svakoj cjelini dajte podnaslov.

Pomoću tih podnaslova, prepričajte priču svojim riječima.

ĆUP SA ZLATOM

Živio jednom jedan seljak, siromašak. Imao malo zemlje i par volova. No, jedne zime zareda neka boljka među domaćim životinjama te siromaškovi volovi uginuše. Stoga on u proljeće, u vrijeme sjetve, dade u najam susjedu ono malo zemlje što je imao. Netom je susjed počeo orati kad mu plug zape za nešto u zemlji. Gleda on, pa ima što i vidjeti: ćup vrhom pun zlatnika! Ostavi orač plug i volove pa trkom do susjeda. Da znaš, brate, kakve si sreće danas! Eno ti u zemlji ćup sa zlatom, idi pa ga uzmi!

- Ne, prijatelju, to zlato nije moje. Ti si mi platio najam, ti oreš tu zemlju, pa je red da tebi pripadne sve što se u njoj nađe - odgovori siromašni seljak. - Koješta - povika susjed – kako meni može pripasti zlato nađeno u tvojoj zemlji? Svejedno je ko je orao i ko je zemlju unajmio – ona je tvoja, ti si joj vlasnik i o tome više nema razgovora! Prepirka postajaše sve žučnija. Jedan viče: – Zlato je tvoje!, a drugi: - Ne, tvoje je! Umalo se ne potukoše. Najzad, odlučiše poći kod cara da on presudi ovaj spor. Saslušavši žalbe bojice, Ocar reče: - Zašto se prepirete? Ćup sa zlatom nađen je u mojoj carstvu, u mojoj zemlji - on je, dakle, moj!

I car se uputi s dvorskom družinom na seljakovu njivu da bi uzeo ćup. Kako li se iznenadio i zaprepastio kad je video da se u ćupu kovrljaju zmije! Car se razgnijevi:

- Usudili ste se obmanuti svojega cara! - dreknu on. - Ode vam zbog toga glava. - Ne, ne, oče naš! - zavapiše seljaci. - Jer, pogubit ćeš nas na pravdi Boga! U ćupu je uistinu zlato - vidjesmo ga očima!

Car se vrati u dvorac i naredi svojim ljudima da još jednom podu na seljakovu njivu i da provjere sadržaj ćupa. Ovi podoše, pogledaše i izvijestiše cara da je ćup vrhom pun zlatnika.

Cara to još više zbuni. Pomicli da su ga oči prevarile, kad su ono ugledale zmije u ćupu. Ili je to bio neki drugi ćup? I ponovo se car uputi na lice mjesta. Otvoriše ćup, a u njemu sve vrvi od zmija. Car tada naredi da se okupe svi njegovi mudraci i znalci. Objasnite mi, mudri ljudi, kako je to moguće: kad ja pogledam u ćup, on je pun zmija, kad pogledaju oni, ćup je pun zlata!

Ne ljuti se, gospodaru, zbog ovoga što ćemo ti reći. Stvar je u tome što je taj ćup sa zlatnicima darovan siromašnim seljacima za u njihov trud i poštenje. Zlato im pripada kao nagrada za pravedan život i rad - zato oni ćupu i nalaze. A kada ti dohvatiš ćup, umjesto zlata nalaziš zmije zato što želiš prigrabiti tuđu sreću.

Car sav uzdrhta i ne znade što odgovoriti.

- Dobro - reče nakon časka: - a sada odlučite kome od njih dvojice pripada zlato!

- Naravno, vlasniku zemlje! - nalazač zlata povika:

- Naravno, onom ko ga je našao - usprotivi se vlasnik.

I opet poče prepirka.

- Uredu, stanite na trenutak - rekoše mudraci. – Imate li vas dvojica djece? Ispostavi se da jedan ima sina, a drugi kćer. I mudraci odlučiše da će vjenčati to dvoje mlađih i da će im kao svadbeni dar predati čup sa zlatnicima. U tili čas presta svađa, roditelji se obveseliše, i svi stadoše klicati od zadovoljstva. Veselje je trajalo sedam dana i sedam noći.

Jermenska narodna bajka

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Po čemu su dva seljaka u bajci ista? Zašto ni jedan ni drugi ne žele zadržati čup sa zlatom za sebe?
- Oko čega se svađaju?
- Šta mislite o njihovoj prepirci? Kakvi su oni ljudi?
- Zašto su se obratili caru da riješi njihov spor?
- Šta je car odlučio? Koliko puta je car išao da vidi čup o kojem mu seljaci govore?
- Šta se, svaki put, dogodilo? Kome se car obratio za savjet?
- Kakav je odgovor dobio? Kome je na kraju pripao čup sa zlatom?

MOZGALICA

- Kako su suprotstavljeni likovi u bajci?
Šta mislite - s kojim likom trebate suošjećati, a s kojim ne? Zbog čega ste stali na jednu ili drugu stranu?
Šta seljaci u ovoj bajci uistinu žele? Jesu li se promijenili nakon što su otkrili zlato?
Koja je najvažnija pouka ove bajke?
Šta biste vi u njoj promijenili? Zašto? Šta to seljaci imaju, a njihov vladar nema?

KNJIŽEVNA RADIONICA

Smislite priče na temu: Pronašao/pronašla sam blago u susjedovoј njivi.
Ispričajte svoje priče jedni drugima. Pomoći će vam da se bolje upoznate, da saznamete šta je svakome od vas važno u životu. Nakon toga, zapišite vaše priče u sveske.

LASTAVICE

Te godine, čim se snijeg otopio, otac je odlučio da popravi našu trošnu kućicu. Pozvao je majstore da mu pomognu. - Okrpite je, izmijenite sve što se da izmijeniti, okrećite je u bijelo, neka bude najbjelja u okolini! Svi smo se dali na posao. Mi smo radile lakše, a majstori teže poslove. Strugali su zidove, zatvarali pukotine, mijenjali natruhle grede i oštećene oluke. Tako su nepažnjom oborili lastino gnijezdo koje se nalazilo ispod naše strehe. Ležalo je na zemlji, crno i čađavo, poput odbačene kolijevke ili napuštenog čunića.

- Kako ste mogli to učiniti? - razbjesnio se otac i zagalamio na majstore. - Otkad znam za ovaj dom, one žive pod strehom. Ovdje žive, cvrkuću, legu se, najesen odlijeću, a na proljeće se opet vraćaju... Volio bih da ste mi kuću oborili nego to gnijezdo! Podigla sam gnijezdo sa zemlje pokazala ga ocu: - Pogledaj, oče, sasvim je neoštećeno. Podigni ga na strehu, one neće ni znati da je bilo oboren. - A ne, one će to osjetiti. Laste se ne bi ponovo uselile u to gnijezdo.

A zatim, da bi me odobrovoljio, sjetno je dodao: - Napravit će one sebi drugo gnijezdo, ali na nekom drugom, sigurnijem mjestu. Laste neće biti beskućnice! Tek tada sam se istinski ražalostila. Nisam željela da na nekom drugom mjestu sviju sebi gnijezdo. Voljela sam i ja naše lastavice. Još se kreč na našoj kući nije čestito ni osušio, a laste se vratise. Čuli smo njihov cvrkut, radostan pozdrav zavičaju.

Iznenada se njihovi glasovi sasvim izmijeniše. Umilni cvrkut se pretvorio u užasno kreštanje. Kružile su oko kuće, uznemireno oblijetale oko strehe, širile povijena krila i lepezaste repove, spuštale se i opet odlijetale, a ust su tako jako kriještale da nismo mogli vjerovati svojim ušima. Takve glasove nikad prije nismo čuli. Slušali smo ih nijemo, osjećajući njihov bol i bijes zbog razrušenog doma.

Sve to nije dugo potrajalo. Iznenada je zavladala tišina. - Izgrdile su nas i odletjele - potišteno je rekao otac.

Sve to nisam više mogla da podnosim. Bili su mi podnošljiviji i njihovi krivi nego ova tišina. Istrčala sam napolje da ih još jednom vidim, svjesna da ih ne mogu zadržati. Zastala sam iznenađena. Vidjela sam naše lastavice. Letjele su nosile u kljunovima grančice. Spuštale su ih pod strehu i opet odlijetale. Radile su užurbano, nijemo, ni glasa nisu ispuštale, kao da su se bojale da će im vrijeme uteći.

- Nisu nas napustile, viju novo gnijezdo! - vikala sam na savglas.

Izašli su svi ukućani napolje i radosno posmatrali male građevinare. Eh, te laste! One su vam kao i ljudi. Ne napuštaju one lahko svoj dom!

Azra Mulalić

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Gdje je živjela djevojčica iz priče? Kakav je čovjek bio njen otac?
- Zašto ga je rušenje gnijezda tako ražalostilo? Gdje su laste bile? Zašto?
- Šta je najviše rastužilo djevojčicu? Kako su se laste ponašale po povratku?
- Šta su radile?
- Šta su ukućani zaključili o lastama na kraju priče? Mislite li da su oni svi jedna sretna porodica? Zašto?

KULTURA IZRAŽAVANJA

Prepričavanje s unošenjem opisa

Zamislite kako je izgledala kuća prije dolaska majstora. Odgovorite bar na neka od navedenih pitanja:

- Gdje se kuća nalazila?
- Je li bila malena ili velika?
- U kakovom su stanju zidovi, krov prozori?
- Koje su boje?
- Šta je sve na kući trebalo popraviti?
- Kakvo je dvorište; je li široko ili tijesno; ima li stabala, žbunja, staza?
- Gdje se tačno nalazilo gnijezdo?

Nakon što opišete kuću, prepričajte priču u cjelini.

ZLATNA KANTICA

Sestrica žuri stazicom
s lijepom srebrnom kanticom.
Tek što je zora svitala,
ptica u lugu pjevala.
Jagoda zrela zove je:
- Zastani malo kod mene!

- Ne mogu, evo svije dan,
moj braco leži bolestan
i može da ga izliječi
hlađana voda izvorska
samo ako se zahvati
još prije sunčeva izlaska.

Pa seka vodu zahvati,
brzo se kući povrati.
Sestrica išla po vodu
s lijepom srebrnom kanticom,
al' dok je kući trčala,
kantica zlatna postala.

Oton Župančić

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Sestra je malena djevojčica. Njen brat je teško bolestan.
- Šta je sve sestra uradila da bi donijela bratu lijek - izvorsku vodu?
- Šta je sve u šumi mami? Šta joj je bilo najvažnije u tom momentu?
- Kada ona ustaje? Kuda sve prolazi?
- Zašto sestrica žuri? Šta se dogodilo sa njenom kanticom?

MOZGALICA

Ova pjesma sadrži neke događaje po čemu liči na priču. A zašto je, ipak, zovemo pjesmom?

1. Pjesme su iskazane stihovima. Stihovi mogu biti dugi i kratki.
2. Ponekad se u pjesmama stihovi rimuju. (stazicom - kanticom, dan- bolestan...)
3. Pjesme su podijeljene u strofe. Jedna pjesma može da ima jednu, dvije, tri, četiri i više strofa.
4. U pjesmama su, prije svega, iskazana snažna, ljudska osjećanja.

KNJIŽEVNA RADIONICA

Ispričajte priču na temu Za mene, najveće bogatstvo je...

Napravite spisak svega šta je, po vašem mišljenju, u životu jako važno; šta treba svakome čovjeku da bi bio sretan; svega što se ne može kupiti novcem... Dobro razmislite o svemu što ste nabrojali. Nađite i razloge: Zašto je to tako važno u životu?

Odlučite se za dvije stvari za koje mislite da su najvažnije o njima napišite kratak sastav.

MIŠ VITEZ

Neki mačak, mlad i snažan mačak, okupi družinu i poče da vlada svojim krajem kao kralj. Činio je što mu je palo na pamet, napadao i jače od sebe i slabije od sebe, uzimao i grabio do čega je stigao i što mu se našlo na putu. Niko se nije našao da ga zaustavi, a on je postajao sve silniji, sve gori.

Miševi su ga se bojali kao groma. Progonio ih je, lovio, tamanio. Uzalud su se krili i sakrivali u duboka skloništa, uzalud su bježali preko voda, mačak im je uvijek bio na tragu i blizu.

- Šta da radimo? - pitali su se. - Kako da se oslobođimo ove napasti? Teško im je bilo, sve teže. Čekali su sudbinu dok im jedan stari miš ne dade savjet.

- U gori, u svojoj kuli, živi čuveni miš Vitez. On se ničeg ne boji, on je jedini koji bi mogao ukrotiti i urazumiti mačka. Idite, potražite ga, molite - nemate šta izgubiti.

- Nemamo šta izgubiti - rekoše uglas miševi. - Potražimo tog Viteza.

Kako rekoše tako i učiniše. Zaputiše se u goru, nađoše kulu, pa kuc, kuc na kapiju dok im se ne otvorи.

- Kakvo vas dobro ili zlo naputi do mene? - upita ih miš Vitez, koji se pojavi u oklopu s mačem, u odori koja je dolikovala jednom takvom nebojši.

Kad sasluša priču, kad ga miševi počeše moliti i kumiti da im pomogne da ih izbavi od zla koje ih je snašlo, Vitez im reče:

- Idite vi odakle ste došli. I čekajte. Ja će smisliti kako će tom mačku smrsiti konce. Hoću, tako mi mog mača!

Miševi mu zahvališe i vratiše se u svoj kraj i svoja skloništa, uvjereni da će njihov zaštitnik održati obećanje i da će mačak platiti za sve što je učinio.

Mačak se nije smirivao. On se pojavljivao i tamo gdje su ga očekivali i gdje ga nisu očekivali. Miševi su živjeli u strahu sve do jednog dana, jednog žarkog dana kad je miš Vitez zaskočio i skolio mačka, a njegovu družinu razjurio.

Tada je pozvao miševe i rekao:

- Učinio sam što ste od mene tražili i što sam morao. Mačak je sad vaš. Sudite mu. Miševi su se skupili sa svih strana da vide silnog mačka privezanog za drvo, očerupanog, bez brkova, sjaja i moći. Bila je to i njihova pobjeda.

Dok su se miševi radovali, dok se mačak previjao i grčio na suncu, Vitez se povukao. Otišao je u svoju goru, svojoj kuli, gdje je dugo živio siguran zadovoljan.

Kakva je presuda izrečena mačku, ne zna se pouzdano. Mnoge su se priče isprele i splele pa jedni tvrde da su mačka držali u zatočeništvu, a drugi da su ga protjerali u neke tamne šume odakle se nije vratio. Konačno, zar to nije svejedno? Miševi ga se više nisu bojali.

(Ahmet Hromadžić, Zelena šuma)

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Kakva je nevolja snašla miševe?
- Šta im je sve radio mačak? Šta su uradili miševi da bi se zaštitili?
- Čiji su savjet poslušali?
- Kakav je bio miš Vitez? Šta je miš Vitez obećao ostalim miševima?
- U šta se zakleo? Zašto?
- Kakav je život miševa bio dok su čekali da Vitez nešto učini? Šta su radili miševi kad su vidjeli da je mačak pobijeden?
- Opišite kako je mačak tada izgledao? Šta je uradio miš Vitez na kraju?
- Kako se priča završava?

MOZGALICA

Vitezovi su neustrašivi i hrabri. Vitezovi su tu da pomognu u nevolji. Razmislite o tome koje postupke možemo nazvati viteškim. Miš Vitez je jak, hrabar, spretan. Na šta koristi svoju snagu

Uporedite ga sa mačkom koji je mnogo veći i snažniji od miševa. Postupke mačka ne možemo nazvati hrabrim. Kako nazivamo one koji diraju, tuku i plaše slabije od sebe?

Miš Vitez je nešto obećao. Je li i ispunio?

Miš Vitez je pomogao nesretnim miševima. Oslobođio ih je stalnog straha. Šta je tražio kao nagradu?

Šta ste naučili iz priče o strahu, o snazi, o hrabrosti, o pomaganju drugima...

Smislite što više pouka ove priče i zapišite ih.

MAŠTAONICA

Odglumite priču u odjeljenju.

Podijelite uloge: nekoliko mišića, jedan stariji miš, jedan vitez, nekoliko mačaka.

Tekst ne morate imati. Izmislite ga sami, dok igra traje. Pokažite izrazima lica i pokretima tijela: strah, silu, snagu, radost...

LJETO

Ljeto donosi igre
u vodi i na travi.
Ljeti se livada šareni,
nebo plavi.
Ljeti su dugi dani,
a noći zvjezdane.
Na povjetarcu
šume olistale grane.
Ja volim sve to! Ja volim ljeto!

Selma Kopić

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- O kojem godišnjem dobu govori ova pjesma?
- Šta nam donosi ljeto?
- Kakve su livade i nebo ljeti?
- A dani i noći?
- Voliš li i ti ljeto?
- Na šta te podsjeća ljeto?

ZADATAK

Napiši nekoliko rečenica kojima će opisati ljeto.

Kada počinje?

Koje su se promjene desile u prirodi?

Zašto voliš ljeto?

Dalje nastavi sam/sama.

ASJA

Naša je Asja curica mala,
ali nam je more radosti dala.
Ručice njene, majušne, nježne,
tjeraju sa srca vjetrove snježne.
Dok gledamo te oči, plavetac neba,
imamo sve, ništa nam ne treba.
kad se igra kad se zaželi sna,
Asja djeda i nenu braniti zna.
Od briga nas, tuge, od samoće brani,
ostarjela srca radošću nam hrani.

Fikreta Kenović-Salihović

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- U čemu je razlika između „mora radosti” i „kapi radosti”? Uočite riječi kojima pjesnikinja tepa maloj Asji. Šta ona tim tepanjem iskazuje?
- Kako ste razumjeli riječi „more radosti”?
- Kada Asjine ručice otjeraju snježne vjetrove, kakvo postaje djedino i nanino srce?
- Šta djed i nana osjećaju prema unuci Asji?
- Od čega Asja brani djeda i nanu?
- Čega su gladna njihova ostarjela srca?
- Zašto je to tako?

VJEŽBAONICA

Napišite čestitku svom djedi ili svojoj nani. Pročitali ste pjesmu o Asji. Prema tome napišite i obećajte im da ćete ih vi čuvajte. Najvažnije je da rečenice budu pune vaše ljubavi prema njima.

DUGA

Nebo mutno sjetno ko moga oka zjena
satima kiša lije na sela tiha i snena.

A onda sunce virnu kroz oblak iznad luga,
nenadano, ko sreća, na nebu procva duga.

Zasja kao što radost sija u dječjem oku,
vratи ljepotu nebu i bistri tok potoku.

Vrati nadu u sreću leptiru, ljubičici,
a vjeru u život i pjesmu - cvrčku, meni i ptici.

Ali potraja krako na nebu poslije kiše,
onda se negdje izgubi i ne vratи se više...

Šimo Ešić, Vezena torbica

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Zašto su sela tiha i snena kada pada kiša?
- Šta je donijelo nenadanu sreću?
- Šta je duga vratila nebu i potoku?
- Kome je sve duga donijela radost, vratila nadu u sreću, vjeru u život?
- Duga se brzo izgubila, šta je nakon nje ostalo?
- O kojem godišnjem dobu je u pjesmi riječ?

NASRUDIN – HODŽA I NJEGOVA KRAVA

Nasrudin-hodža imao kravu koja nije njemu valjala. Jednom mu reče žena da odvede kravu na pijacu da je proda.

Kada je hodža doveo kravu na pijacu, počne vikati koliko mu grlo drži:

- Ova krava ne valja ništa. Neće na vrijeme da se teli, a kad se oteli, ne može ni jedno tele da odhrani. Mlijeka daje sasvim malo.

Tako je Nasradin-hodža kudio svoju kravu što je više mogao. Kada je svijet čuo šta Nasradin-hodža više, niko ni da pogleda kravu.

Uto Nasradin-hodži priđe jedan njegov komšija i prišapne mu u uho:

- Što tako vičeš na kravu? Daj ti nju meni pa da videš kako se prodaje, a ti se sakrij i ne izlazi, da ne poznadu da je to tvoja krava.

Nasradin-hodža dade mu kravu i sakrije se. Njegov komšija stade voditi kravu i vikati:

- Eto dobre krave! Teli se kad je mlijeko najskuplje! Daje i po pet oka mlijeka!

Tad odnekle izbjije Nasradin-hodža pa poviče:

- Pa, kad je ona tako dobra, neću je ni prodavati! Uzme kravu od komšije i odvede je kući.

Narodna priča

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Zašto je Nasradin-hodža odveo kravu na pazar?
- Kravu niko nije htio da kupi. Zbog čega?
- Koja je pouka ove priče?

Nasradin-hodža je historijski lik porijeklom iz Turske. Upamćen je kao debeljuškasti čovječuljak sa ogromnim turbanom koji jaše svog magarca, a koji se pojavljuje kao lik u mnogobrojnim anegdotama, dosetkama i narodnim pričama sa obaveznom poukom, gdje ponekad ispada naivan, ali često mudar i lukav.

ZADATAK

Pročitajte još priča o Nasradin-hodži. Naučite i tekst napamet i odglumite pred razredom.

LISICA I JARAC

Lisica pade u bunar, pa je bila prinuđena da čeka ne znajući kako da izađe. Kad jarac, nagnan žeđu, dođe do istog bunara i opazi lisicu, stade je ispitivati da li je voda dobra. Skrivajući svoju nevolju, ona poče hvaliti vodu govoreći da je dobra, podstičući ga da siđe. On siđe, jer je bio žeđan, a kad je ugasio žeđ, stade s lisicom premisljati kako da izađu iz bunara. Lisica reče da je izmislila nešto korisno za spas oboje:

- Upri prednje noge o zid i primakni robove, pa kad se ja popnem gore preko tvojih leđa, izvući će i ja tebe. Jarac pristane, ona skoči na njegova pleća, stane na njegove robove, iskoči iz bunara i poče se udaljavati. Kad je jarac prekori što krši obećanje, ona rekne:

- Dragoviću moj, da si imao toliko pameti koliko dlaka na bradi, ti ne bi sišao u bunar prije no što razmisliš kako ćeš izaći.

Narodna basna

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Zašto je lisica mamilala jarca da siđe u bunar?
- Na osnovu čega zaključuješ da je lisica vrlo mudra a i zla?
- Kako je predstavljen jarac?
- U kom dijelu teksta se lisica ruga jarcu?
- Koja je poruka ovog teksta?

ZADACI

Poredajte pravilno događaje da teku redom kako su se dešavali!

Jarac i lisica su u bunaru.

Lisica je pala u bunar.

Lisica je spašena i ruga se jarcu.

Lisica ga podstiče da uđe u bunar.

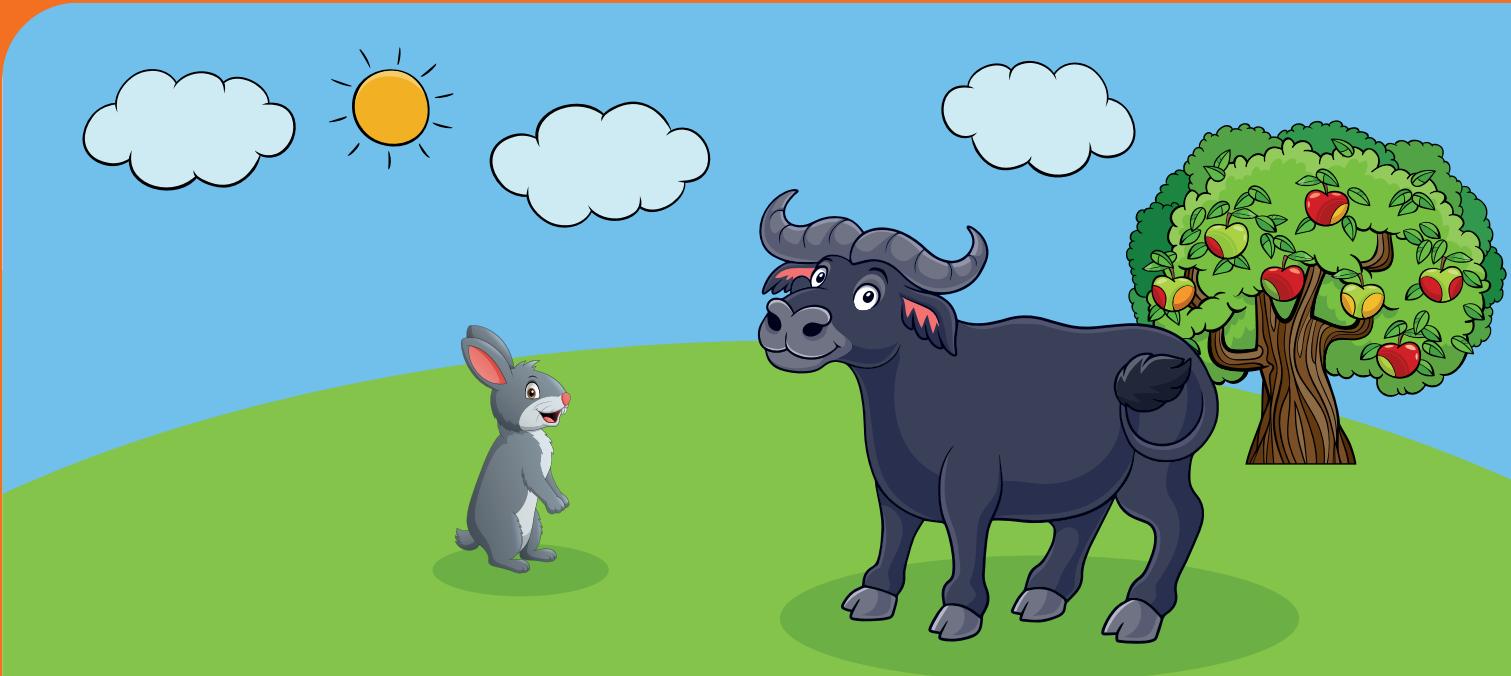
Lisica predlaže plan kako da izađu iz bunara.

Ožednjeli jarac dolazi do bunara i vidi lisicu u bunaru.

ZADATAK

Napravite maske lisice i jarca i dramatizujte basnu!

BIK I ZEC

Spazi bik zeca gde kao strijela bježi preko polja, pa mu pozavidje na brzini.
Kad se jednom sastadoše reč mu:

- Blago tebi kad si tako brz! Ti možeš da umakneš i najopasnijem neprijatelju.

Ništa u životu ne bih više želio, čuvši bika, nego da sam i ja tako brz. Tada
bih mogao da pobjegnem od svakog neprijarelja.

Nasmija se zec, čuvši bika, pa će mu reći:

- Luda je tvoja želja, prijatelju! Dao bih ja rado svoju brzinu za tvoje oštре i snažne
rogove. Bolje je ponosito se boriti s neprijateljem, nego cijelog vijeka sramno pred
njim bježati.

Narodna basna

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Čemu je bik pozavidio zecu?
- Šta mu je rekao?
- Šta je zec odgovorio biku?
- Koja je poruka ove basne?

ZADATAK

Usmeno pa zatim pismeno prepričaj basnu.

DIJETE I LASTA

- LICA:** Dijete i lasta
Lasta je lutka, napravljena od papira ili krpice.
- POZORNICA:** Na pozornici je postavljena niska pregrada iscrtana veselim bojama. To može da bude i zavjesa. Iza pregrade stoji dijete koje upravlja lastom i govori umjesto nje.
- LASTA:** (Pokazuje se iza pregrade)
Zbogom, zbogom, moj mali Prijatelju!
- DIJETE:** Kuda ideš, lasto? Zašto ideš, lasto?
- LASTA:** Jesen je, dijete. Ubrzo će doći zima. Moram da odem!
- DIJETE:** Smjesti se u svoje gnijezdo, pa će ti biti toplo, lasto!
- LASTA:** Ne, dijete, moje je gnijezdo napravljeno od blata i slame. U njemu zimi nije dovoljno toplo...
- DIJETE:** Daću ti jednu moju vunenu kapu, prijateljice... Stavi je. Unutra će ti biti udobno i toplo...
- LASTA:** Hvala. A šta ću jesti? Umrijeću od gladi.
- DIJETE:** Davaću ti mrvice hljeba...
- LASTA:** I na tome ti hvala. Ali ja se najčešće hranim insektima, a njih nema zimi.
- DIJETE:** Znači, ipak ćeš me napustiti, prijateljice draga?
- LASTA:** Žao mi je, ali moram da odem...
- DIJETE:** A... kuda odlaziš, lakokrila ptico?
- LASTA:** Daleko, preko mora, tamo gdje je uvijek toplo i gdje ima mnogo insekata u vazduhu...
- DIJETE:** Veoma mi je žao što ne mogu više da te viđam.
- LASTA:** Nemoj tugovati. Vratiću se, vidjećeš...
- DIJETE:** Vratićeš se? A kad ćeš mi opet doći?
- LASTA:** U proljeće!
- DIJETE:** Stvarno? Onda, hajde da zakažemo susret!
- LASTA:** Važi! Zapiši u kalendaru: Biću opet ovdje 21. marta!
- DIJETE:** Zapisaću i zapamtiću!
- LASTA:** Onda, doviđenja dragi prijatelju!
- DIJETE:** Doviđenja, lasto!
- LASTA:** Htjela bi nešto da te zamolim prije nego što odletim: Hoćeš li da čuvaš moje gnijezdo da ga nikо ne sruši dok se vratim?
- DIJETE:** O, lasto, bez brige. Mnogo ću ga paziti!
- LASTA:** Hvala ti puno, prijatelju moj!
- DIJETE:** Sretan put, lijepa lasto! I doviđenja do proljeća!

Pijero Bargelini

Dijete i lasta je dramski tekst. On je namijenjen za izvođenje na pozornici.

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Šta je lasta rekla djetetu?
- Šta je upitao dječak?
- Šta mu je lasta odgovorila?
- Šta je predložio dječak?
- Zašto je lasta odbila da ostane kod dječaka?
- Šta je lasta zamolila dječaka?
- Šta joj je obećao dječak?

ZADATAK

Čitajte ovaj tekst po ulogama, a zatim ga odigrajte (glumite) lutkarskom predstavom.

BOJICE

Moje bojice kriju u sebi čitav svijet.

U plavoj je nebeski svod i sva mora svijeta. U zelenoj su livade i šume. U žutoj su sunce, maslačak i suncokret. U crvenoj se kriju bulke i trešnje, sočne jabuke i kapi krvi kog povrijedenog koljena. U crnoj je sakrivena noć sa dimnjačarem. Crna boja je jača od million zvijezda.

U mojim bojicama krije se duga koja treperi na plavom svodu. U njima su baštne rascvjetalim drvećem i pupoljcima mirisnog cvijeća. U njima su žitna polja i ptice, leptiri i proplanci sa jagodama.

U mojim je bojicama čitav svijet. Šaren i pun mirisa.

Oldržih Sirovatka

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Pisac kaže: „Moje bojice kriju u sebi čitav svijet.“
- Šta ti misliš? Je li to moguće?

ZADATAK

Odgovori pismeno na sljedeća pitanja:

Šta se prema piscu krije u plavoj bojici?

Šta se krije u žutoj bojici?

Šta se krije u crvenoj bojici?

Šta se krije u crnoj bojici?

BAMBI

Zelena livada bila je posuta zvijezdama belih krasuljaka, ljubičastim i crvenim glavicama procvjetale djeteline i raskošno sjajnim zlatnim zvijezdama, koje je maslačak pružao u vis.

- Gle, majko – povika Bambi – eno leti cvijet!
- To nije cvijet – reče majka – to je leptir.

Bambi je zadržao gledao za leptirom, koji se nježno odvojio od jedne stabljike i odlebdio u kolebljivom letu. Sad bambi vidje da je mnoštvo takvih leptira prolijetalo vazduhom nad livadom, naizgled brzo, pa ipak polahko, gore-dolje, u igri koja ga oduševi. Zaista je izgledalo da je to putujuće cvijeće koje ne može ostati mirno na svojoj stabljici, pa se diže da se poigra...

Bambi je gledao za svakim leptirom. Rado bi ih pogledao izbliza, tako bi rado bar jednog dobro razgledao, ali mu se ne pruži prilika. Neprestano su se komešali.

Kad je zatim opet pogledao na zemlju, zadržao ga je bujan život koji je prštao pod njegovim koracima...

- Gle – kliknu Bambi – onamo skače komadić trave! Oho... kako visoko skače!
- Nije to trava – objasni majka – to je dobri mali skakavac.
- Zašto on tako visoko skače? – zapita Bambi.
- Jer mi ovuda hodamo – odgovori majka. – On se boji nas.
- Oh! – obrati se Bambi skakavčiću koji je sjedio nasred tanjira jedne
- Tratinčice – nemojte se bojati, mi vam zaista nećemo ništa učiniti.
- Ja te se ne bojam – odgovori mali skakavac šuškavim glasom. – Ja sam se samo u prvi mah prepao. Nikad se ne zna ko je taj koji dolazi, pa treba biti oprezan.
- Ja sam, eto, danas prvi put u svom životu na livadi – objasni mu Bambi.

Feliks Salten

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Gdje je mama košuta prvi put odvela svog sina?
- Zašto je Bambi pomislio od leptira da je cvijet?
- Kako se Bambi ponaša prema bićima koja su slabija od njega?
- Na šta je Bambiju ličio mali skakavac?
- Šta misliš, koga se skakavac boji?
- Koje je važno životno iskustvo skakavac prenio Bambiju?

RJEČNIK

krasuljak – livadski cvijet bijele ili plave boje

mnoštvo – veliki broj

kolebljiv – nestalan, neodlučan

ZADATAK

Poveži poređenja kao što je započeto

BRZ   VRIJEDAN   SNAŽAN   TIHA   PAMETNA   SLOBODNA

kao

MRAV PTICA   PČELA   DIV   ZEC   SENKA

HAJDE DA STVARAMO!

Zamisli da u ovoj kolijevci spava beba koja ti mnogo znači.
Napiši stihove kojima ćeš je uspavljivati!

STARO LIJINO LUKAVSTVO

Zimus je grupa lovaca opkolila jednu lisicu u šumarku. Bili su sigurni da im neće umaći.

Jedan lovac umalo ne nagazi na nju. A ona leži opružena. Mrtva. Još topla.

Lovci se okupiše oko nje. Psi je onjušiše. Zalajaše nekoliko puta i ostaviše je.

Jedan od lovaca se spremio da joj odere krvno. Iznenada skoči lija i začas nestade u gustišu. Lovci nisu stigli da ispale nijedan metak.

Narodna basna

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Gdje i kada se desila radnja ove priče?
- Zašto su lovci ispočetka mislili da će sigurno uloviti lisicu?
- Kako ih je lisica nadmudrila?
- Kako su se lovci osjećali kada su shvatili da ih je lisica nadmudrila?

HAJDE DA STVARAMO!

- Napiši priču da možda lisica nije bila lukava.

CAREVO TREĆE UHO

U dalekoj zemlji patuljaka, Mini-Mini-Landu, živio je patuljčić Mićko koji je na svojoj sićušnoj glavi imao samo jedno uho. Ono je bilo veće i od same glave. Na njega je Mićko čuo ama baš sve, čak i one najtiše šumove i šapate. Sazna car za patuljkovu sposobnost te naredi straži da ga privedu i zatvore u carsku palaču. Htio je sazнати шта narod šapuće o njemu. Stražari to i učiniše, a patuljak Mićko, ni krvni dužan, postade carev doušnik - carevo treće uho.)

Slušao Mićko i osluškivao - danju i noću, kako je to car od njega zahtijevao. A kako nije poznavao laž, car je brzo od njega saznao i više nego što je trebalo...! Mnogo se podanika, pa čak i caru bliskih dostojanstvenika, našlo u tamnicama. Svakog je dana krvnik nekome odrubio mačem glavu! Mnogi padaju u nemilost.

Nesta pjesme i radosti u veselom Mini-Mini-Landu. Zavladao strah među patuljcima. Niko više nije bio siguran što će mu donijeti dan - a što noć... Jer car nije imao milosti. Jedne noći, kada su blještave munje parale ponoćno nebo, premorenog Mićka savladao san. Tako je čvrsto zaspao da više nije čuo ni prasak gromova, ni zviždanje pobješnjelih vjetrova oko kamene kule, ni škripu teških željeznih vrata... kroz koja je ušao, šuljajući se, patuljak s krabuljom na licu i mačem u ruci...

Stanislav Femenić

RJEČNIK

sićušan - vrlo sitan

car - onaj koji vlada carevinom

palača - velika raskošno uredena zgrada kao prebivalište poglavara države

doušnik - onaj koji ljudima iz vlasti povjerava i daje informacije o tome šta drugi govore, rade

podanik - onaj koji se pokorava vlasti druge osobe

dostojanstvenik - uglednik

tamnica - prostorija u podzemnim ili prizemnim dijelovima zgrade, gdje osuđenici izdržavaju kaznu

milost - pažnja koja se ukazuje nekome

krabulja - dio kostima koji pokriva nos i oči

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Koji se likovi pojavljuju u tekstu? Koji je ZADATAK imao Mićko?
- Kako pisac naziva cara? Pronađi u tekstu. Zašto je zavladao strah u Mini-Mini-Landu?
- Šta se desilo jedne noći?
- Kako si se osjećao/osjećala kad si pročitao/pročitala ovaj dio priče? U priči pronađi opis patuljka Mićka.
- Ova priča nije završena. Tvoj ZADATAK je da razigras maštu i nastaviš samostalno pričati priču. Svoj nastavak priče možeš zapisati u svesku.
- Šta se događa na početku, šta u glavnom dijelu, a šta na kraju tvoje priče?
- Odredi dijelove i daj naslove.

PRODAVNICA NA KRAJU GRADA

(Radnja se zbiva u prodavaonici na kraju grada, u kojoj se prodaje sve, od igle do rakete)

LICA: Prodavač i Kupac

PRODAVAČ (nasmijan i radostan):

Dobar dan! Dobar dan!
Želite li možda kišobran? Kišobran pravi za krokodile?
Ili suncobran za gorile?
Sunčane naočale, možda za leptire?
Ili, možda, možda lakirane cipele za slona? Imamo divovskih bombona od pet tona!
Samo k nama svratite! Kupite! I platite!!!

KUPAC:

Dobar dan, svaki dan! Ja želim deset dekagrama znanja iz crtanja!

PRODAVAČ (zbunjen):

Nažalost! Baš to ne držimo, ali svratite sutra!
Dobit ćemo bicikl od čistog putera, imat ćemo čizme od sedam milja, i leteće tramvaje, zbilja! I stabla koja zrakom lete i za nevidljivost- tablete!!!
O, baš vam hvala, ponuda i nije tako mala. Ali, ja zapravo, trebam ideje za pripovijetku.

KUPAC:

PRODAVAČ (još zbumjenije): Nažalost, mi to ne držimo. Ali imamo morskog kita zarobljenog u krletku. Imamo zlatne ribice koje govore engleski, a pomalo i turski natucaju, imamo i zvona koja ne zvone nego cijeli dan štucaju!

KUPAC: Zaista sam iznenađen. Ali ja, zapravo, tražim pola kilograma mašte ili bar četvrtinu onih snova na zelene kružiće, gospodine!

PRODAVAČ (na rubu plača): Moram vas razočarati, Takve ćemo stvari držati dogodine! Ali zašto ne kupite svemirske pužiće! Ili dudove svilce velike kao lokomotive? Ili mačke koje deset tisuća godina žive? Vrlo ste ljubazni, najljepša hvala! A recite, mogu li kod vas kupiti kilogram hrabrosti?

KUPAC: **PRODAVAČ (Briše suze papirnim rupčićem i svojom kravatom):** Jako mi je žao, dragi gospodine! Jučer smo prodali tri posljednje kile Lovcu na Marsovce i krokodile!

KUPAC: No, ako je tako, molim vas onda pola svježeg kruha. I vaš osmijeh od uha do uha!

PRODAVAČ (Opet nasmijan i radostan): Hvala i doviđenja!

Nada Zidar-Bogadi

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Koje si likove upoznao u igrokazu? Šta traži kupac? Kakvi su njegovi zahtjevi?
- A šta čini prodavač?

ZADATAK

Napravite pozornicu, podijelite uloge i glumite. Bilo bi dobro da zamisliš da si ti u prodavnici i da želiš kupiti nešto što mi ne možemo predvidjeti. Maštaj. U toj je prodavnici moguće sve dobiti, ili naručiti.

ТИГАР ИЗА ЛИСИЦЕ

Тигар једнога дана ухвати лисицу. Лисица му рече: – Не усуђујеш се, ваљда, мене да поједеш! Ја сам поглавар свих животиња. Прекршио би Божији закон ако би мене појео. Ако сумњаш у то, пусти ме да идем испред тебе а ти ме прати и видјећеш да ли ће се иједна животиња усудити да ми се приближи.

Тигар пристаде и крену у стопу за лисицом. Све животиње које су их видјеле без разлике утекоше. Запањен и увјерен да је лисица поглавар свих животиња, тигар оде својим путем.

Кинеска прича

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

- Кога је тигар ухватио?
- Шта му је лисица казала?
- Да ли је тигар повјеровао лисици?
- Зашто су остале животиње побјегле када су их видјеле?
- Да ли је лисица убиједила тигра да је она поглавар животиња?

SPASIMO ŠUME!

Tarik je s prijateljima bio na času. Dok su učenici s užikom pratili predavanje učiteljice, na vratima razreda pojavio se zamjenik direktora gospodin Ibrahim. Gospodin Ibrahim došao ih je obavijestiti da će se nakon završetka posljednjeg časa u školskoj dvorani za prezentacije održati prigodan program. Učenici s nestrpljenjem iščekivali „posljednje zvono“. Kad je završio posljednji čas, djeca se okupiše u dvorani. Bio je to program namijenjen očuvanju šuma i okoliša povodom sedmice šume, koja se obilježava u martu. Na toj prezentaciji prikazani su određeni postupci koji dovode do uništavanja šume. Prikazivani su ružni prizori uništavanja ogromnih stabala. U poslednjem dijelu prezentacije skrenuta je pažnja na štednju papira: „Papir se proizvodi od drveta. Obratimo pažnju prilikom korištenja papira kako se on ne bi uzalud uništavao. Upotrebljeni papir odbacimo u kutije za recikliranje papira i time spasimo bespotrebno uništavanje šume!“

Nakon završetka filma, svi su učenici bili odlučni u namjeri da štede papir. Iskorišteni papir nisu bacali u kante za smeće, već su ih odlagali na posebna mjesta koja su predvidena za prikupljanje papira i kartona kako bi se mogli iznova reciklirati i koristiti.

Sulejman Ezber

RAZGOVARAMO/PRIČAONICA

KORISNI SAVJETI

- Koristite sve prirodne resurse ekonomski. Uštedite energiju, papir, a posebno vodu, koristite manje plastične proizvode.
- Vaši prvi koraci za zaštitu prirode vjerojatno neće odmah donijeti rezultate, pa za početak samo obratite pažnju na svoje navike, svoje ponašanje i pokušajte ih ispraviti. Na primjer, kad idete na piknik, uklonite sve smeće za sobom, ne perite automobil u izvoru vode, ne zagađujte ga (zapamtite da i okolna flora i fauna mogu patiti od vaših postupaka). Također nije najbolja opcija - ovo je spaljivanje smeća (posebno plastike) i lišća.
  - Imajte na umu da zaštita prirode započinje vlastitim domom,
  - Uštedu energije doprinosite i borbi protiv globalnog zagrijavanja.
  - Ne zaboravite ugasiti svjetlo, jer svaki kilovat potrošene električne energije znači ispuštanje oko 500 grama ugljičnog dioksida u okoliš (on se smatra uzrokom efekta „staklenika“).

ZADATAK

POGLEDAJTE EKOLOŠKI FILM

- **EKO SUTRA**-edukativni film-energija i klimatske promjene - YouTube
- **EKOLOŠKI FILM „NA NAMA JE“** - YouTube
- **Eko priča za male i velike** - Bing video
- **Pjesma za djecu i mlade: Ekologija** - Bing video

ZANIMANJE NOVINAR

Novinarski posao jedan je od najdinamičnijih poslova. Novinar prikuplja, obrađuje i objavljuje informacije u javnim medijima. Prvi je korak u poslu novinara odrediti što bi publika trebala i željela saznati. Potom u što kraćem vremenu mora doći do informacija.

Novinar prikuplja informacije na različite načine: prati druge medije, proučava dokumente, razgovara sa stručnjacima ili osobama iz javnoga života, posjećuje konferencije za medije, javne priredbe. Kad prikupi informacije, mora ih obraditi.

*Novinari širom svijeta
šalju vijesti svakog trena.
слушаš, TV gledaš
Eto te na sto strana,
da bi dao vijest dana.*

BUDITE I VI NOVINARI!

INTERVJU

Ako želiš postati novinar, onda trebaš naučiti kako da dođeš do informacija. Jedan način je intervju.

Da li znaš šta je intervju?

Intervju je tekst sastavljen od pitanja i odgovora između novinara i sugovornika. Za dobar intervju, potrebna je dobra priprema. Kako?

Mora se prije svega:

- odrediti cilj, namjenu intervjeta
- prikupiti podatke o osobi o kojoj ćeš pisati
- pripremiti pitanja
- dogovoriti vrijeme i mjesto razgovora
- bilježiti odgovore ili snimati razgovor

- PITANJA TREBAJU BITI KRATKA, JASNA, PRECIZNA I IZRAVNA

- TREBA POSTAVLJATI OTVORENA PITANJA KOJA POČINU UPITNIM RIJEĆIMA POPUT KO, ŠTA, GDJE, KADA, KAKO I ZAŠTO KAKO BI SE NA NJIH DOBILO ŠTO VIŠE INFORMACIJA

- TREBA POSTAVLJATI PITANJE PO PITANJE, NIKADA NE POSTAVLJATI NEKOLIKO PITANJA ODJEDNOM

ZADATAK

U našoj sredini žive mnogo uspješnih ličnosti. Kako je sport aktivnost kojom se trebaš baviti, izabrali smo uspješnu ličnost u sportu.

Elvir Kurtanović je uspješni poznati karatista koji je nastavio svoj rad kao instruktor i trener mnogih mlađih. Kako bi otkrili kako je nekada postigao uspjeh i kako je i danas nastavio raditi na promociji sporta za mlade, treba se prvo prikupiti informacija.

- treba prikupiti što više podataka o osobi koju se planira intervjuirati iz provjerenih izvora podataka, poput službenih mrežnih stranica nekih državnih institucija, enciklopedija, znanstvenih i stručnih tekstova i sl.

- Pitanja:

Što vas je podstaklo da izaberete karate kao sport?

Kako ste i kada počeli da se bavite sportom?

Koja Vam je najdraža disciplina?

Koji Vam je najveći uspjeh?

Kako Vam je prolazio svaki sportski dan?

Kako danas koristite Vaše iskustvo?

Šta bi poručili našim učenicima?

Možete dodati i nova druga pitanja kako bi što više informacija koje bi koristile tvojim drugovima i drugaricama i zainteresovali ih da se bave ovim sportom.

MEDIJSKA PISMENOST I MEDIJSKA KULTURA

MEDIJ + ILI MEDIJ –

DJECA I TELEVIZOR

U mojoj kući stalno
isti me nervira prizor:
tata novine gleda,
a mama televizor.
A ja bih htio bajku
o vještici sa Griča,
i onu o patuljku,
ali ko da mi ih priča?
Jednom ih lijepo pitam:
„Što će šeširić žiru?”
Oni smrsiše samo:
„Pusti nas sada na miru!”
Jednom hoću u šetnju,
sporo mi teku minute,
želim pričati s nekim,
al' oni samo šute.
Sve mi je manje jasno,
dok trpim slične prizore,
šta će takvima djeca –
imaju televizore!

Šimo Ešić

Ispričaj nam utiske koje je ova pjesma ostavila na tebe.
Da li se i tebi ovo dešava?
Zašto su svi zauzeti sa nekim od medija?
Svakog dana prikupljamo informacije iz različitih izvora. Koje izvore koristiš ti?
Imenuj šta vidiš na ilustracijama i poveži ih sa riječima.

ŠTAMPA

RADIO

SOCIJALNE MREŽE

ENCIKLOPEDIJE

KNJIGE

TELEVIZIJA

Mehmede, molim te, reci mi gdje ćeš tražiti sigurne informacije za sutrašnji projekat?

Amina, do sada si već trebala znati. Naravno iz udžbenika i knjiga, enciklopedija i rječnika i obavezno sa interneta, ali, sa stranica državnih organizacija, škola i drugo.

Ja tražim informacije na Wikipediji i spuštam fotografije sa interneta. Kako ću znati da su podaci i informacije sigurne? Nikada nisam sigurna. A kako ti to znaš?

Amina, ja sam pitao roditelje i mog starijeg brata. Informacije sa Wikipedije su sigurne. Ali, kada čitaš podatke o nečemu u novinama, provjeri da li ima potpis autora. Kada tražimo da li je informacija tačna, moraš provjeriti da li se na više izvora potvrđuje ista informacija. A za istinitost fotografije, to se provjerava na Google, ali to ti moram pokazati.

Mehmede, hvala ti. Imam ideju. Hajde da informišemo i naše drugare u razredu. I provjerimo sa jednim testom njihova nova znanja. Hoćeš li mi pomoći?

Svakako!

DA PROVJERIMO NAŠA ZNANJA

1. Označi izvore informacija za koje smatraš da su provjereni i pouzdani.

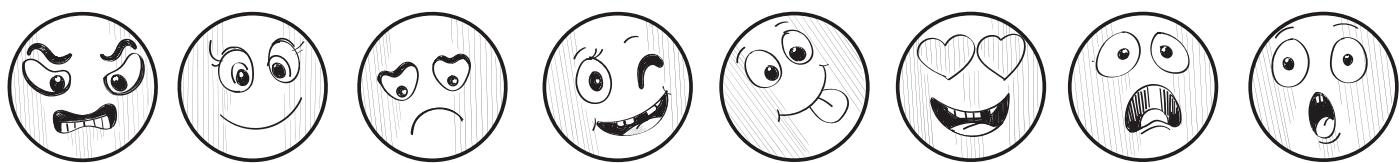
- razni tekstovi (blogovi) koje može napisati bilo ko na internetu
- digitalne enciklopedije
- školski udžbenici i knjige
- rječnici
- društvene mreže
- internetske stranice na kojima objavljaju razne državne ustanove
- tekstovi u novinama uz koje ne стоји потпис

2. Koje su tvrdnje o informacijama u medijima tačne, a koja netačne?

- Sve fotografije koje vidim u medijima, u potpunosti odgovaraju stvarnosti.
- Nepotpisanim medijskim člancima mogu u potpunosti vjerovati.
- Ako na isti način o istom događaju pišu i govore svi mediji, tim informacijama možemo vjerovati.
- Wikipediji kao izvoru informacija mogu u potpunosti vjerovati.

MOJ PAMETNI TELEFON

Poveži emotikone koji odgovaraju emocijama koje pokazuju dječija lica i oboj ih.

Emotikoni su sličice ili znaci kojima pokazujemo kako se osjećamo.

Razmisli i ispričaj zašto bi se djeca mogla osjećati tako prilikom korištenja mobitela?
Koje bi tebe situacije mogle rastužiti, razlјutiti ili zabrinuti?
Koristiš li smart telefon?

Prepoznaćeš li o kojoj se aplikaciji radi?
Koju od ovih aplikacija najviše koristiš?

**Unesi broj od 1 do 5 za sadržaj sa ovih aplikacija koji najviše koristiš.
(1 za one koje najmanje koristiš, do 5 koje naviše koristiš)**

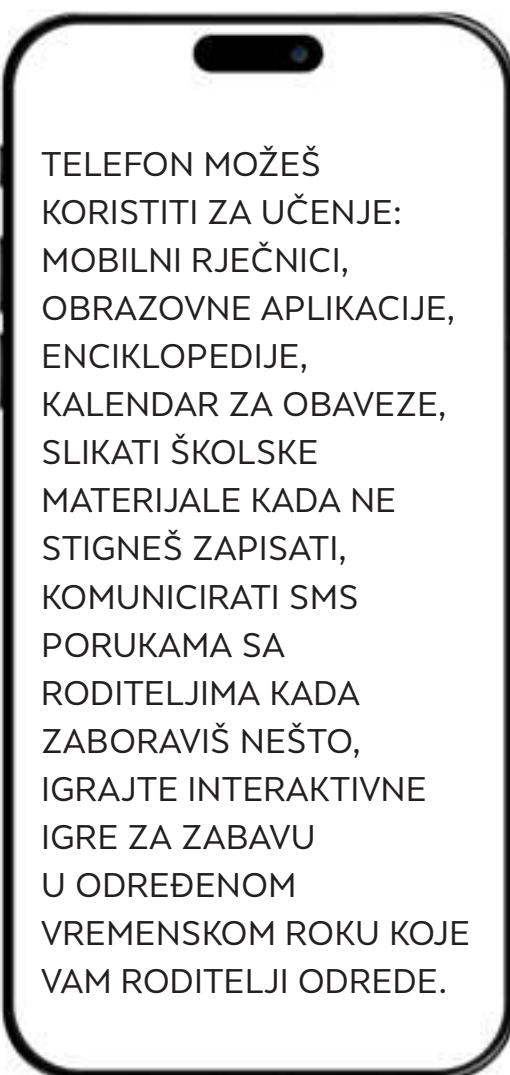
YouTube

crtani film

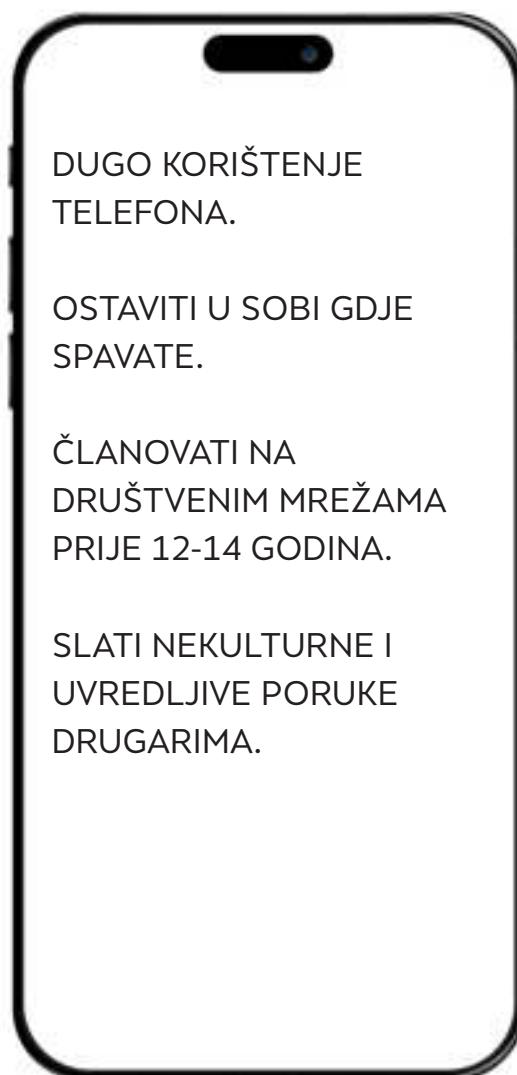
igrice

video/muzika

smiješna videa

TELEFON MOŽEŠ
KORISTITI ZA UČENJE:
MOBILNI RJEČNICI,
OBRAZOVNE APLIKACIJE,
ENCIKLOPEDIJE,
KALENDAR ZA OBAVEZE,
SLIKATI ŠKOLSKE
MATERIJALE KADA NE
STIGNEŠ ZAPISATI,
KOMUNICIRATI SMS
PORUKAMA SA
RODITELJIMA KADA
ZABORAVIŠ NEŠTO,
IGRAJTE INTERAKTIVNE
IGRE ZA ZABAVU
U ODREĐENOM
VREMENSKOM ROKU KOJE
VAM RODITELJI ODREDE.

DUGO KORIŠTENJE
TELEFONA.

OSTAVITI U SOBI GDJE
SPAVATE.

ČLANOVATI NA
DRUŠTVENIM MREŽAMA
PRIJE 12-14 GODINA.

SLATI NEKULTURNE I
UVREDLJIVE PORUKE
DRUGARIMA.

1. Šta je odgovorno a šta neodgovorno ponašanje na pametnom telefonu?

Mehmede, možemo li zajedno napisati pravila za korištenje naših telefona.

Ja ću pisati pravila za odgovorno korištenje, a ti za neodgovorno, važi?

Važi Amina, odlična ti je ideja! Može!

AMINA

1. Koristiti telefon za traženje informacija za domaći zadatak;
2. Isključiti ga za vrijeme nastave;
3. Skloniti telefon dok se uči lekcija.

MEHMED

1. Koristiti telefon za vrijeme ručka;
2. Koristiti mobilni telefon više od 2 ili 3 sata na igrice;
3. Prekomjerno korištenje telefona troši vrijeme za ostale aktivnosti, kao sport ili druženje.

Pročitaj ove dvije poruke. Kakve utiske su na tebe ostavile? Da li emotikoni odgovaraju riječima?

Mehmede, riješila sam sva pitanja.

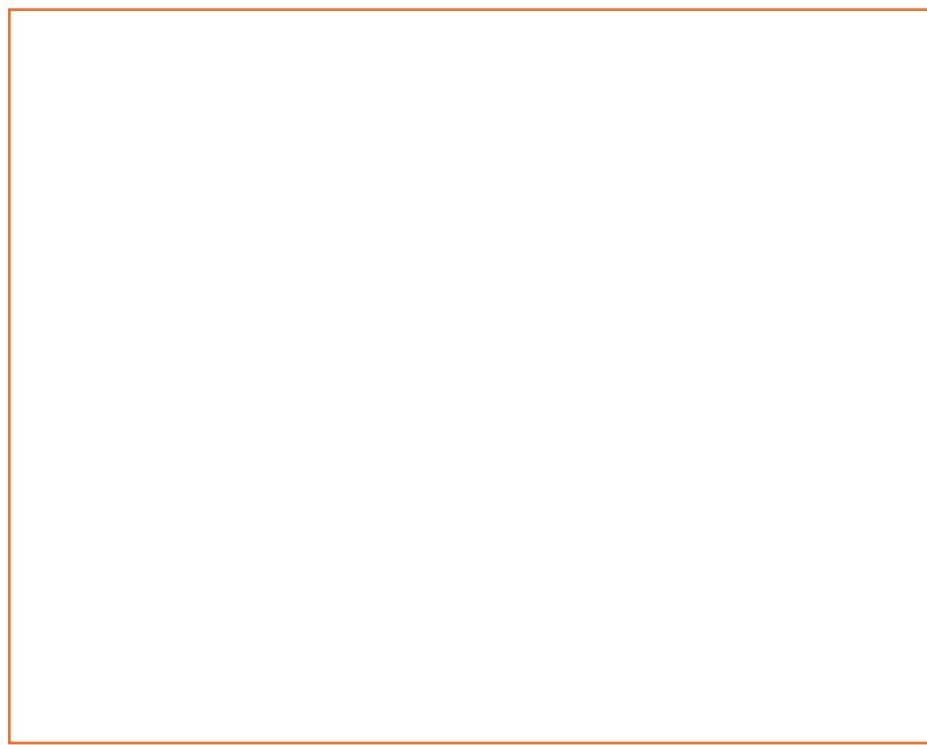
Amina, nemoj se hvaliti. Ja nisam riješio ni jedno pitanje!

MOJI LIČNI PODACI

IME I PREZIME:	
ADRESA STANOVANJA:	
BROJ TELEFONA:	
NAZIV ŠKOLE:	
KORISNIČKO IME:	
ŠIFRA (LOZINKA):	

OVDJE ZALIJEPI SVOJU FOTOGRAFIJU

LIČNE PODATKE ČUVAM SAMO ZA SEBE!

ZAŠTO DA ČUVAMO LIČNE PODATKE

- Amir: Pomoćiću ti da pređeš igricu. Daj mi tvoju lozinku!
- Din: Super, evo: 5551!
- Amir: E, sada ću mu baš sredit igricu do suza!
- Din: Oooo, ovo mora da je Amir uradio!
- Din: Edina, šta da radim? Amir mi je uništio kućicu!
- Edina: Rekla sam ti da ne daješ svoju lozinku nikome!
- Tvoja lozinka, tvoja stvar!
- Edina: Ne brini, poslat ćemo ti poklone da izgradiš ponovo kućicu!
- Din: Hvala ti, Edina! Vi ste pravi drugari!

ZADATAK

Da li se i vama desilo nešto nalik ovoj situaciji?
Kako ste postupili?
Ispričajte kako ste se osjećali.

INTERNET ZA HABER PET

● ● ● New message

To Amina

zabrana

Draga Amina,
evo pišem mejl. Nemoj se čuditi da ti više neću pisati. Dobio sam zabranu od roditelja, samo zato što je prevelik račun. Kako su otkrili da sam stalno na internetu?

I sada moram učestvovati u plaćanju računa i plus imam zabranu za jedan mjesec za korištenje interneta. Ne znam ni sam kako će živjeti i izdržati ovaj mjesec.

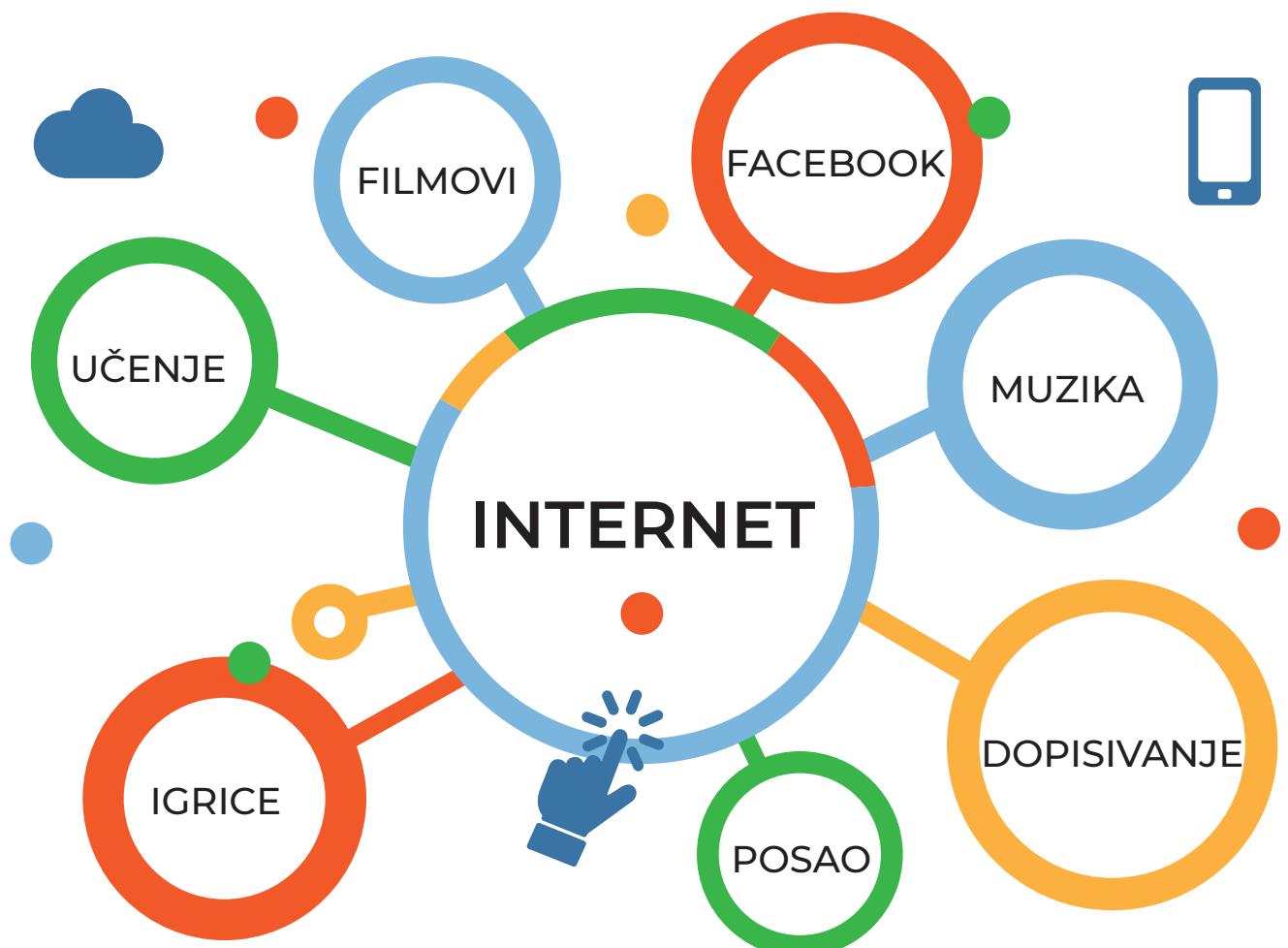
Samo ti javljam ako se trebamo čuti, to će biti samo putem telefona. A za surfanje snaći će se nekako kod Armina, on koristi neograničen internet.

Pozz, Enis

SEND

U ovom meilu, spominje se riječ internet.
Čemu služi internet? Koje informacije možemo dobiti sa interneta?
Kako koristiš internet, samostalno ili uz kontrolu roditelja?
Koje sadržaje najčešće tražiš na internetu?

Ovo nam liči na mrežu. Internet je sistem povezanih računarskih mreža koju koristi cijelo svijet.

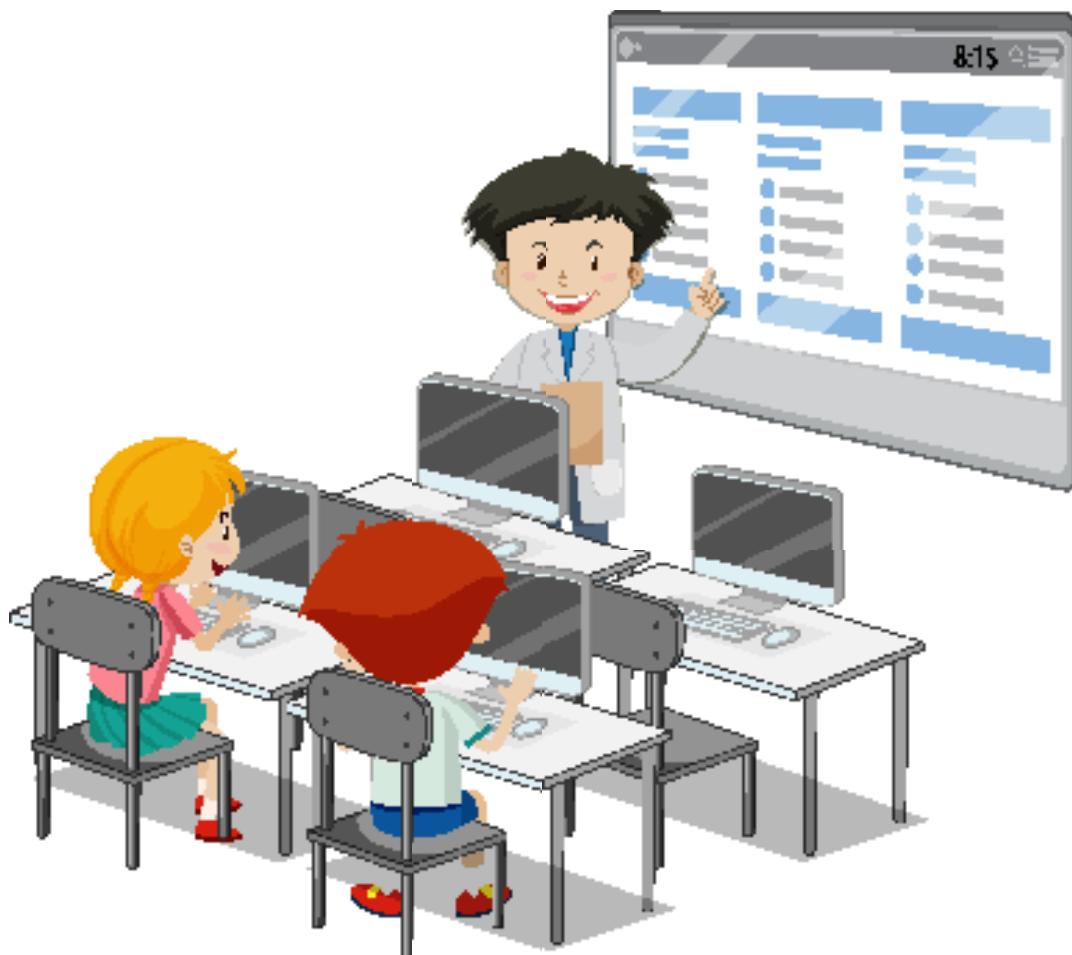
Šta najviše koristiš na internetu?
Koristiš li društvene mreže?
Da li si dio zatvorenih školskih grupa u razredu ili internetske grupe koja radi na nekom projektu?

Popričajte sa drugovima u razredu o pravilnom ponašanju i korištenju interneta.

NA INTERNETU TRAŽIM

Koliko često pretražuješ internet?
Šta najčešće pretražuješ na internetu?
Pomaže li ti neko u pretraživanju?

- Učitelj:** Najvažnije je znati kako se pretražuje na internetu.
Ena: Pretraživanje na internetu je lahko ako znam adresu sajta.
Samir: U pravu si, ali mi često i ne znamo adresu. Kako ćemo pretraživati tada?
Ena: Evo, naprimjer, ja hoću da znam više o fotoklubovima. Kako to da pronađem i pročitam?

Ako želimo da otkrijemo neku informaciju, onda pretražujemo na internetu i za to nam treba pretraživač. Pretraživač na svojoj strani, sajtu, ima prostor za unos ključnih riječi.

Ključne riječi su pojmovi koje ćeš unijeti u pretraživaču i koje najbolje opisuju informacije koje ti trebaju. Naprimjer:

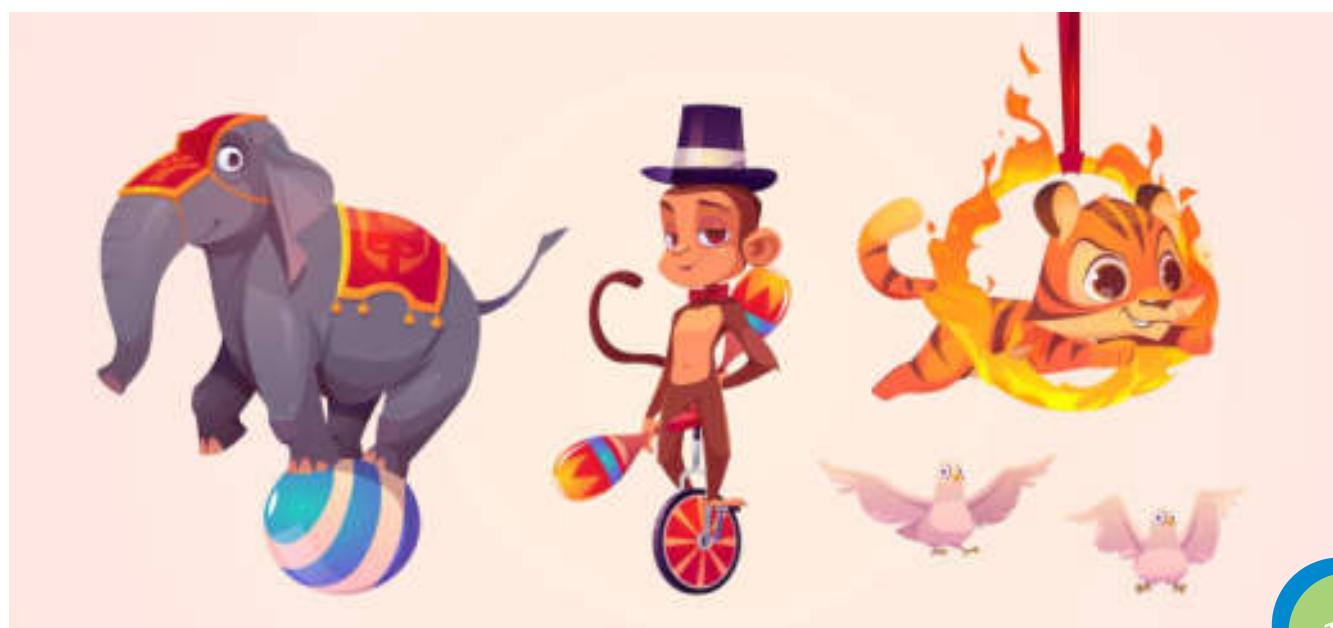
Kada klikneš na enter, pojavit će se rezultati pretraživanja. Uz pomoć roditelja, provjerite rezultate i izaberite fotoklub koji odgovara tvojim potrebama.

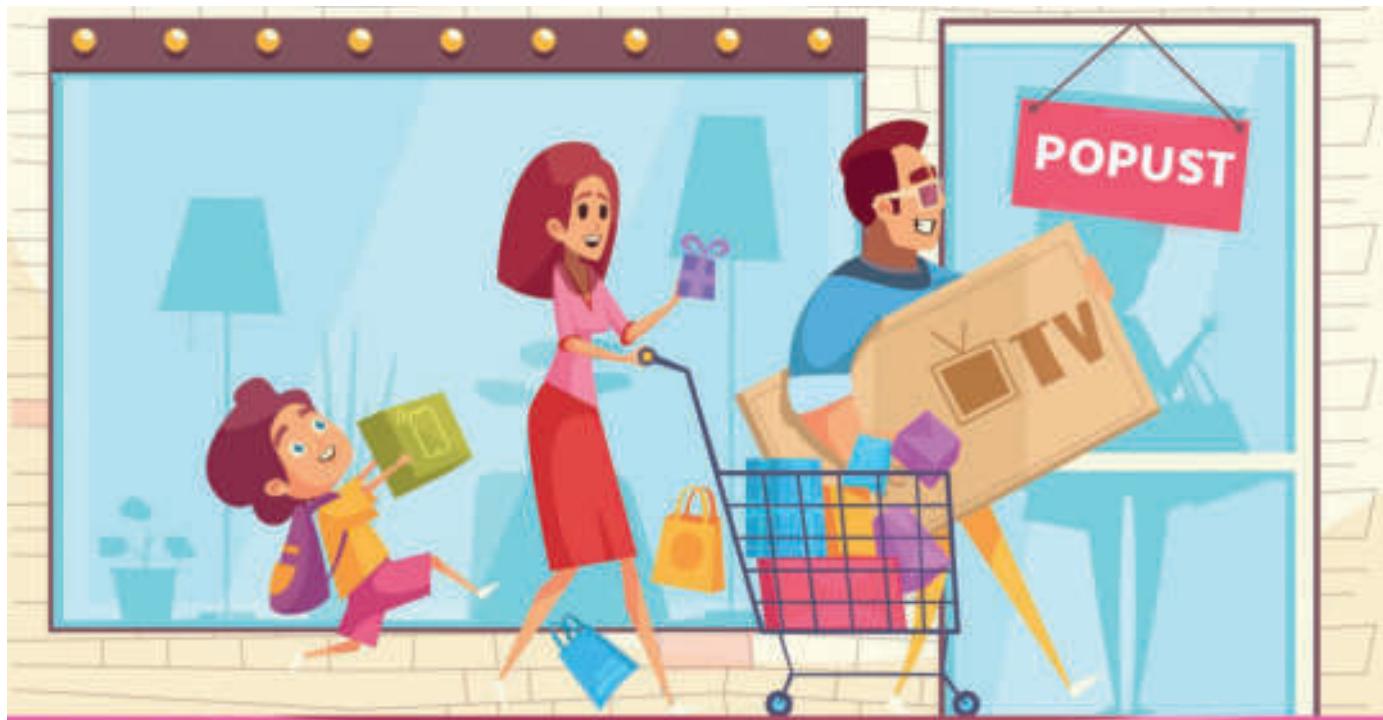
ZADATAK

Unosom odgovarajućih ključnih riječi pronađite kompoziciju Karneval životinja Kamij Sen-Sansa.

- Upišite šta ste dobili kao rezultat pretrage: tekst, video, note.
- Napišite šta ste saznali o ovoj kompoziciji.

MEDIJSKE PORUKE

Šta je prikazano ilustracijom?

Šta misliš, zašto dijete na ilustraciji plače?

Kako se ti osjećaš u trgovini s roditeljima ili drugim odraslim osobama?

Šta misliš, kupuju li ljudi samo predmete koji im trebaju?

Imaš li neku želju za kupovinu, patike, ranac... Kako si uradio izbor? Odakle dobijaš informaciju za izbor ili ideš pravo u prodavnicu?

Oglasi, reklame sa medija, šalju nam informacije i poruke koje nazivamo medijske poruke.

TV
INTERNET
RADIO
NOVINE
OGLASI

**MEDIJSKA
PORUKA**

OBRAZOVANJE
ZABAVA
INFORMACIJA
ŽELJA ZA KUPOVINOM

+

MEDIJSKA PORUKA

-

- prenosi nam korisne informacije i znanja
- koriste se kulturni izrazi
- budi zadovoljstvo i empatičnost onog koji gleda, sluša ili čita

- prenosi riječima nasilje i mržnju
- koristi neprimjerne riječi
- pravi nas nesretnim i nezadovoljnim

Pogledajte ovu reklamu za čokoladu. U njoj je medijska poruka. Kako bi otkrili koja je poruka koja nam se šalje, odgovorite na ova pitanja uz pomoć učiteljice:

Ko je kreirao poruku i s kojom svrhom?
Kome bi poruka mogla našteti?
Ko je ciljana publika?
Koje su informacije izostavljene, a mogle bi biti važne?
Sadrži li poruka činjenice ili nečije mišljenje?

Za pitanja koja ne umijete odgovoriti, potražite pomoć i od roditelja.
Evo nekoliko primjera na koja možete provjeriti kako vam mogu koristiti ova pitanja:

1. Reklama na bilbordu na ulici.
2. Crtani filmovi koje ste gledali. I oni imaju medijsku poruku. Izaberite jednu i pokušajte objasniti njenu svrhu.

ZADATAK

Hajde da napravimo reklami plakat za književno djelo. Prvo se dogovorite koje književno djelo ili koja je lektira ostavila utisak na vas. Razmišljajte o sadržaju. Koja je poruka djela? Uz pomoć pitanja za analizu medijske poruke, osmislite kreativno plakat bez pravog naslova djela.

PROVJERIMO ŠTA SMO NAUČILI

1. Maska za telefon služi da:

- a) ga zaštitimo od oštećenja
- b) čuvamo lične podatke
- c) kreiramo svoju šifru
- č) se pravimo važni

2. Na internetu, kao i u svakodnevnom životu treba koristiti:

- a) smiješne nadimke
- b) ružne riječi
- c) lijepе riječi
- č) uvrede

3. Šta ne spada u lične podatke?

- a) omiljena pjesma i film
- b) ime i prezime
- c) adresa i broj telefona
- č) korisničko ime i šifra

4. Kome je najbolje da se obratiš ako te neko uznemirava, šalje loše poruke i nepristojne digitalne sadržaje ili vrijeđa?

- a) drugu ili drugarici
- b) nepoznatoj osobi
- c) roditeljima ili učiteljicima
- č) nikome, to je tajna

5. Sličice koje pokazuju osjećanja i koje koristimo dok se dopisujemo na društvenim mrežama nazivaju se:

- a) pokemoni
- b) bikolini
- c) žutaći
- č) emotikoni

6. Koja riječ potiče iz francuskog jezika i znači dobar ton, odnosno otmjeno držanje?

- a) tonbon
- b) bonbon
- c) bonton
- č) slonton

7. Djeci je dozvoljeno da otvore facebook profile kada:

- a) god to poželete
- b) imaju 7 godina
- c) odu u penziju
- č) imaju 13 godina

8. Kako se naziva autoportret – fotografija na kojoj je osoba fotografisala samu sebe, držeći fotoaparat ili telefon okrenut ka sebi?

- a) senfi
- b) files
- c) selfi
- č) melfi

Dragi učenici,

na kraju smo trećeg razreda. Uživajte na letnjem raspustu i vidimo se u četvrtom razredu!

Autorica

